

Gepubliseer op:

Deur Christus Alleen

Tuisblad van dr. A.H. Bogaards

www.enigstetroos.org

EEN HOORN DER ZALIGHEID

OVERDENKINGEN VOOR DE CHRISTELIJKE FEESTDAGEN

DOOR

J. C. SIKKEL

IN LEVEN DIENAAR DES WOORDS TE AMSTERDAM

Inhoud

DAAR ZULT GIJ HEM ZIEN. [Matth. 28:7-10]	4
PASCHEN. [Markus 16:2]	7
ONS PASCHA. [Lukas 22:15-20]	11
IN AL DE SCHRIFTEN. [Lukas 24:25-27]	15
DE MACHT VAN DEN CHRISTUS. [Matth. 28:18]	18
NIEUW LEVEN. [Fil. 3:10, 11]	22
HIJ MOET ALS KONING HEERSCHEN. [1 Kor. 15:25]	25
TOT EEN LEVENDMAKENDEN GEEST. [1 Kor. 15:45].....	28
WEDERGEBOREN TOT EEN LEVENDE HOPE. [1 Petr. 1:3]	32
HISTORISCHE EVOLUTIE. [Openb. 1:17-18].....	35
WIJ ZIEN JEZUS GEKROOND. [Hebr. 2:8]	39
EEN NAAM BOVEN ALLEN NAAM. [Fil. 2:9-11].....	42
VERVULD MET DEN HEILIGEN GEEST. [Hand. 2:4]	45
DE UITSTORTING VAN DEN HEILIGEN GEEST. [Hand. 2:33]	48
PINKSTEREN. [Hand. 2:17]	51
IN DE LAATSTE DAGEN. [Hand. 2:16, 17]	54
IK ZAL IN HEN WONEN. [2 Kor. 6:16].....	57
DE GENADE EN DE WAARHEID. [Joh. 1:14-18]	61
KERSTSCHOON. [Lukas 2:7].....	65
KERSTLICHT. [Lukas 2:9, 10]	69
UW ZALIGHEID GEZIEN. [Lukas 2:30-32]	72
IN VREDE. [Lukas 2:14, 29]	76
GROOTE DINGEN. [Lukas 1:49-53]	80
WEEST IN GEEN DING BEZORGD. [Fil. 4:6, 7]	83
NIEUWJAARSBEDE. [Ps. 119:9]	86
BEGEERIGE ZIEL. [Ps. 84:3].....	90
IN UW LICHT. [Ps. 36:10]	93
UW WEG OP DE AARDE. [Ps. 67:3].....	96

DAAR ZULT GIJ HEM ZIEN. [Matth. 28:7-10]

(Paschen).

En gaat haastelijk heen, en zegt Zijnen discipelen, dat Hij opgestaan is van de dooden en ziet, Hij gaat u voor naar Galilea, daar zult gij Hem zien. Ziet, ik heb het ulieden gezegd.

En haastelijk uitgaande van het graf met vreeze en groote blijdschap, liepen zij henen, om hetzelfde Zijnen discipelen te boodschappen. En als zij heengingen, om Zijnen discipelen te boodschappen, ziet, Jezus is haar ontmoet, zeggende: "Weest gegroet!" En zij, tot Hem komende, grepen Zijn voeten, en aanbaden Hem. Toen zeide Jezus tot haar; "Vreest niet; gaat henen, boodschapt Mijnen broederen, dat zij heengaan naar Galilea en aldaar zullen zij Mij zien.

Mattheus 28:7-10.

"Jezus, die gekruisigd was, is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft", zoo luidde de blijde boodschap, die de vrouwen in den morgen der verrijzenis onzes Heeren door de engelen ontvingen; maar aanstonds werd daaraan toegevoegd: *gaat haastelijk heen*, en zegt het Zijnen discipelen, dat Hij opgestaan is; en zegt hun, dat ook zij *heengaan* naar Galilea; en ga gij met hen daar heen; *dáár* zult gij Hem zien.

De opstanding des Heeren wordt haar verkondigd, maar het uitzicht om den opgewekten Verlosser te aanschouwen, wordt haar voor heden niet geopend. Integendeel. Zij mogen tot het geopende graf niet terugkeeren. Zij mogen in Jeruzalem niet blijven vertoeven. Zij moeten, waar zij te Jeruzalem kwamen om het Paaschfeest te vieren, zoo spoedig als de acht feestdagen voorbij zijn, terugkeeren tot haar huis en kring en taak. Zij moeten zonder het gezelschap van den dierbaren Jezus op reis gaan, en wandelen in den weg, die haar bevolen is. En daar, in dien weg, in haar Galilea, daar zullen ze dan met de ervaring van de opstanding des Heeren verwaardigd worden; *dáár* zullen zij Hem zien; *dáár* zullen ze dan immers eindelijk komen tot de vervulling van den vurigen wensch harer zielen.

Zij gaan heen, de vrouwen, zij gelooven en gehoorzamen. Schoon zij Hem niet gezien hebben, gaan zij op *het Woord*, dat hun gebracht is, met groote blijdschap heen, om de boodschap aan des Heeren discipelen te brengen en straks met hen naar Galilea, naar den kring van hun woning en arbeid, in den weg, die hun bepaald is, op te trekken.

Nu zij zoo in den weg des geloofs en der gehoorzaamheid treden, worden zij onderweg verwaardigd met de ontmoeting van den levenden Christus, en mogen ze een oogenblik in aanbidding aan Zijne voeten liggen. Maar om bij vernieuwing dat woord te hooren: "*gaat henen*, en boodschapt Mijnen broederen, *dat zij heengaan* naar Galilea, en aldaar zullen zij Mij zien".

En als straks de discipelschaar met de vrouwen heengegaan is naar Galilea, naar het woord van de engelen en naar het woord, dat de Heere Jezus zelf zoowel vóór Zijn lijden als na Zijn opstanding sprak: "ziet Ik ga u voor naar Galilea daar zult gij Mij zien" (Matth. 26:32; 28:10), — als zij nu naar Galilea heengegaan zijn, ontvangen zij de aanwijzing des Heeren, om zich op één der bergen te verzamelen. Zij zien Hem en aanbidden Hem. Jezus komt hun nader. Hij is in hun midden. Hij opent Zijn lippen. Hij zal hun thans het antwoord doen hooren op al de vragen, die sinds Zijne opstanding hen bezighielden. Zal Hij nu bij hen blijven? Zal Hij nu hun zeggen, dat ze alles verlaten zullen, dat zij nu voor de wereld de oogen mogen sluiten en allen band en last zich van den schouder mogen werpen? Zal Hij nu in de vrijheid der heerlijkheid van Zijn Koninkrijk hen inleiden en hun het ongestoord genot Zijner gemeenschap en van Zijn

gezelschap geven? Zullen ze Hem nu voor altijd weer hebben? Zal nu alle lijden vergeten zijn, alle gemis ophouden?

Hoort, Hij spreekt: "Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde: *Gaat dan henen*, onderwijst al de volken, dezelve doopende in den Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; leerende hen onderhouden alles, wat Ik u geboden heb. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld". (Matth. 28:16-20).

Weer datzelfde woord "*gaat dan henen*". Het *zien* is weer voorbij; zij zien Jezus niet meer. Ze *zouden* Hem zien, maar schoon ze Hem een oogenblik zagen, mogen ze Hem thans niet zien: "heengaan, heengaan" zoo roept de stem uit het graf, op den weg, op den berg, hun toe.

Nog eenmaal is de Heere Jezus in den kring der Zijnen zichtbaar tegenwoordig. En wel te Jeruzalem. Zal Hij *thans* Zijn heerlijkheid hun ontdekken? Zal de volheid hunner zielevreugde, zal het zalige ongestoorde samenzijn met Hem *nu* aanvangen? Hij leidt hen uit buiten de stad, op den weg naar Betanië, naar den Olijfberg. Zullen ze het vragen? Ja, zij wagen het: "Heere! zult gij in dezen tijd aan Israël het Koninkrijk weder oprichten?" En Hij zeide tot hen: "Het komt u niet toe, te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft; maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes die over u komen zal; en gij zult Mijn getuigen zijn, zoo te Jeruzalem als in geheel Judea en Samaria, en tot aan het uiterste der aarde". En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij het zagen, en eene wolk *nam Hem weg van hun oogen*. (Hand. 1:6-9).

Nu is het gedaan. Nu is alle hoop vervlogen, van Hem te zien, en met Hem te leven naar hun zielsbegeerte, die sinds den morgen Zijner opstanding steeds in kracht won.

Wat baat hun de opstanding van Christus nu? Wat voordeel hebben zij nu boven de heiligen van den ouden dag, die begeerd hebben de heerlijkheid van den Christus te zien en hebben die niet gezien? Wat voordeel hebben zij boven ons, die den opgewekten verheerlijkten Verlosser, den Koning der gerechtigheid en der heerlijkheid, onzen Zielebruidegom, onzen God en Zaligmaker, zoozeer begeeren te zien, maar die midden in het moeilijk leven zonder Zijne zienlijke tegenwoordigheid voortstompelen? Is heel de verrijzenis van Christus voor de Zijnen niet uitgelopen op een wreede teleurstelling? Wat hebben van het graf tot den Olijfberg toe des Heeren discipelinnen en discipelen er van ontvangen, dan het woord: "*Hij is hier niet*"; gij moogt Hem *niet* zien; Hij wordt van u *weggenomen*? Wat hooren zij heel dien weg over van het geopende graf tot den Olijfberg toe anders dan het woord waarmee overal, waar hij kwam, Elisa geplaagd werd vóór de hemelvaart van Elia: "Weet gij, dat de Heere heden uwen heer van uw hoofd wegnemen zal?" (2 Kon. 2:3,5).

"*Gaat henen*", zoo klinkt het overal, waar zij verwachten bij het aanschouwen van Christus' heerlijkheid Zijne stem te hooren: "Komt bij Mij, Ik zal u nooit meer verlaten. 't Is nu uit met al uw leed, met al uw gemis, nu is het voor eeuwig vrede, vreugde, want Ik ben opgestaan van de dooden".

"Gaat henen". Eerst was het nog: "*gaat tot de discipelen*"; toen werd het: "*gaat naar uw kring in Galilea*"; daarna werd het: "*gaat henen, onderwijst al de volken*"; en het laatste woord was: "*tot aan het einde der aarde*".

Wat des Heeren discipelen voor voordeel hadden van Christus' opstanding? Neen, de verrijzenis van Christus was hun heerlijkheid, hun zaligheid, de openbaring van den glans des Koninkrijks voor hen *niet*; eer werd er hun een gordijn in neergelaten, die Hem, den dierbaren Christus, aan hun oog onttrok; er werd in die opstanding een deur toegedaan, die Hem van hen *scheidde*; , raakt Mij niet aan", zoo riep Hij hun toe. Zijn opstanding was *heengaan*, gelijk Hij gezegd had; en bracht hun de taak *om heen te gaan*, zonder dat hun oog Hem meer mocht zien. Alles werd anders; vroeger was het een vergaderen rondom Hem, een kringetje vormen, alles verlaten en dicht bijeen zijn; maar nu was het *uiteengaan* naar de vier hoeken der aarde. Heel de lange weg, over heel de wereld, en tot aan het uiterste der aarde, moest nu worden afgelegd, om het

getuigenis van Jezus Christus te brengen; om, zelf zonder heerlijkheid, Zijn heerlijkheid te verkondigen; en wel beginnende niet bij den vreemdeling, maar bij den volksgenoot, bij den bloedverwant; en dat bij alle gemis; alle dagen; of de zon scheen of de hemel zwart was van wolken, of de ziele opvloog als een duive, of zich onrustig en uitgeput nederboog.

Wat zij dan hadden aan Christus' opstanding?

Zij hadden de *waarheid* van Christus' opstanding. Zij hadden daarin het *onderpand* der verkregen verlossing, der overwinning en der heerlijkheid. Zij hadden *hun last, hun taak, hun weg*, van Hem, die *alle macht* in hemel en op aarde bezit. En die door Zijn *Godheid, genade en majesteit* overal en altijd met de Zijnen is, schoon ze Hem niet zien en zelfs in donkerheid wandelen. Zij hadden sinds den Pinksterdag de *vrucht* Zijner opstanding *in den Heiligen Geest*, die nooit van hen wijkt. En.... ze hebben de belofte als een licht in een duistere plaats: "Gij zult Hem zien!"

En waar zij, schoon niet ziende maar geloovende op het Woord, in den Naam van den opgewekten Christus den bevolen weg betreden, — daar komt de Christus nog bovendien met Zijne *verrassingen*, met Zijne *ontmoetingen*; wel, om hen opnieuw Zijn "*gaat henen*" te doen hooren, maar ook om hun zielen te *verkwikken*, hun geloof te *sterken*, en hun moed te *vernieuwen*.

En minder dan deze discipelen, hebben ook wij niet.

Laat dan ook nu heel de geroepen Gemeente van Christus luisteren naar het Paaschevangelie: de Heere is opgestaan; — gaat den henen; — en gij zult Hem zien".

Schoon we nog niet zien, o laten wij gelooven en gehoorzamen in den Naam van den Heere Jezus Christus en op grond van Zijn Woord.

Aanvaarden we den bevolen weg; zonder tegenspreken; tot aan het uiterste der aarde; tot in de diepste diepte; tot onder 't zwaarste kruis; tot in den bangsten nacht.

Geloovende, dat Jezus Christus onze Heere om onze zonden is overgeleverd en tot onze rechtvaardigmaking en verheerlijking opgewekt.

De Heilige Geest wijkt niet van Christus' Gemeente.

De Heere zelf is altijd en overal met haar. En Hij heeft alle macht.

Hij zal Zijn arme geloovigen, die den bevolen weg betreden, niet ziende, maar geloovende, ook ontmoeten en verkwikken op Zijn tijd en wijze.

Zoo moeten zij immer voortrekken in den weg dien Hij hun voorschreef.

Maar eenmaal *aan het einde van den weg*, komt de grootste verrassing, de vervulling van alle heilbegeerte: ontbonden en met Christus.

Ja, eenmaal vergadert Hij al Zijn volk bijeen; die ontsliepen en die overbleven; die reeds juichen en die nog zuchten of kermen; die alle tezamen in den weg gevonden worden door den opgewekten Christus aangewezen. Dan zal Hij in hun midden komen; dan zal Hij gezeten Zijn op den troon Zijner heerlijkheid; dan zullen ze altijd met den Heere wezen; dan zal het de eeuwige vreugde zijn in het Koninkrijk des Vaders.

Daar zullen ze Hem zien!

PASCHEN. [Markus 16:2]

Zeer vroeg op den eersten [dag] der week, kwamen zij tot het graf, als de zon opging.

Markus 16:2.

Wij, bewoners van het Noordelijk halfrond der aarde, mogen den Paaschdag houden in de lente; in tegenstelling met de bewoners van het Zuidelijk halfrond, voor wie in dezen tijd het najaar aanvangt.

Voor deze onderscheiding mogen wij dankbaar zijn.

Het symbolische is in overeenstemming met onze natuur.

Licht en geest behooren bijeen; ze spreken elkaar uit. Ook licht en leven. Ook licht en waarheid. Ook licht en schoonheid. Ook licht en vreugde; licht en overwinning.

De Schepping Gods is door Hem in het aanzijn geroepen, niet om aanstonds de openbaring der eeuwige heerlijkheid te *zijn*, maar om die met en door den mensch Gods te *worden*.

Zij stond aanstonds in het teeken van het Proefgebod, ofschoon onder den Boom des levens. Zij stond tusschen de belofte des eeuwigen levens en de bedreiging des doods. Dat is, zij stond voor den ingang van den weg der gehoorzaamheid in den dienst van God; nochtans in Zijn gemeenschap, in Zijn vrede; en daarmee in innerlijke harmonie met zichzelf.

Sinds volgde de breuke met God door onze zonde.

Maar ook de openbaring der genade Gods.

Met de ziel des menschen werd in de paradijszonde Zijn lichaam verduisterd en ontsierd; nochtans door Gods gemeene genade bewaard en bekleed.

En met den mensch veranderde de gedaante der Schepping Gods door de werking van zonde en van genade; een verandering, door den Zondvloed voor de bedeeing der tijden voltooid en bevestigd.

De Schepping zien wij niet meer als in Edens Hof. Zij *is* zoo ook niet meer. Zij is sinds in haar wezen aangegrepen en in heel haar gedaante veranderd. Zij verkeert in strijd, in velerlei disharmonie. Zij verkeert in een andere harmonie als tijdens haar zondelooze dagen.

Wel is de eerste gestalte der Schepping de grondslag der tegenwoordige, gelijk wij die van de aarde af kennen; maar het heden is de vervorming van het vroegere, en het is als in barenswee van het toekomstige.

Zóó bestaat thans de Schepping voor het menschelijk geslacht sinds den Zondvloed, onder het teeken van den regenboog, waarin het licht der zon symbolisch breekt in de dreigende hemelwateren. Zonde en genade worstelen om en met en in de Schepping.

Het leven der menschheid en haar historie zijn hiermee in harmonie. Of liever, dit menschenlijke, dit geestelijke leven is het eigenlijke, waarin zonde en genade, dood en leven, ellende en hope worstelen; en de Schepping rondom ons, de omwolkte aarde, de klimaatstrijd, de onderlinge kamp aller lagere schepselen in de Natuur, de worsteling der elementen, zijn de uitwerking en uitbeelding naar den omtrek.

Ook de historie draagt daarom hetzelfde teeken als de Schepping; heel het achtereenvolgend gebeuren der tijden, heel het voortgaand leven en worstelen der menschheid onder de uitvoering van den Raad des Heeren.

Zoo zijn alle dingen symbolisch. Dit is geen tooverij, geen spel van toeval. Maar het is

natuurlijk. Het is de waarheid van de Schepping Gods en haar overeenstemming met het Woord des Heeren.

Verstonden wij toch meer deze dingen; drongen ze dieper tot ons door en bij ons in; — we zouden de overeenstemming van heel het zuchtend schepsel met het zuchten in onszelf door de eerstelingen des Geestes verstaan; en het opsteken van het hoofd der schepselen zou ons ondersteunen in onze geloofsverwachting der openbaring van de kinderen Gods.

Als na bangen lijdensnacht, na eenzaam waken, eindelijk de dageraad aanbreekt, en dit morgenlicht spreekt ons gevoel, ons hart toe; het opent ons hart en onzen mond sprekende tot God; het verruimt ons en doet blijdschap en hope opleven; — dan is dit geen dwaasheid, geen sentimentaliteit, maar het is natuurlijk, het is goed zoo; het is alzoo de wil van God.

Die sprake gaat ook van de lente uit; van de eerste zomersche dagen; van het eerste groen; van de eerste bloemen; van het jonge gevogelte, dat uit het ei breekt. Wij zullen niet sterven maar leven; de wereld gaat de toekomst tegemoet; zij baart uit haar sterven een eeuwige jeugd!

Daarom is heel de Schepping, heel het leven, heel de historie der menschheid, symbool van het Woord Gods, en van den Christus in de historie.

Israël en Kanaän zijn dit in bijzondere mate en in bijzonderen zin. Daar worden de symbolen typen, schaduwen, vóóropenbaringen van den Christus door de bijzondere genade des Heeren. Jacobs nacht en Israëls morgenrood in Pniël; Israëls nachtelijk verkeer in de Roode Zee, en zijn morgenjubel bij Mirjams tamboerijn aan den oever; ze spreken in natuur en historie van de verrijzenis van Christus.

Maar diezelfde sprake ligt ook in heel de Natuur en in heel de menselijke historie.

In Christus leven, lijden, dood en opstanding vinden alle dingen en alle leven dezer wereld hun harmonie.

Zoo de oogen daarvoor geopend mochten worden, dan zou de waarheid van het Woord Gods, van de Heilige Schrift, dat licht in het leven der menschheid, worden gezien. En dan zou het pad des lichts voor de menschheid worden onderscheiden, waarin we, — verlatende onze gebroken bakken, waaruit we gelaafd willen worden, en doovende de vuurspranken, waarbij we willen zien, — in het zonnelicht kunnen wandelen en uit de levende altoos springende Fontein water kunnen scheppen met vreugde.

Dan daalde het leven der menschheid niet tot dat der oude wereldvolken terug; maar dan klom het ver boven Oud-Israël uit in gerechtigheid, in levensgemeenschap, in Psalm en Profetie, in vrijmaking.

Zoo heeft dan de Christus in Zijn vernedering onze dagen en onze nachten doorleefd, in volle natuurlijkheid en in volle geestelijkheid; in de vreugde Hem voorgesteld en in de ontzaglijkheid van lijden en dood, over Hem dalende.

Met de Schriften en met Israëls schaduwen, sprak voor Hem de Natuur haar volle sprake uit, van lijden en leven, van dood en opstanding. En heel Zijn innerlijk leven was daarmee in overeenstemming.

De Natuur, de Schepping, het aardsche leven; — zij droegen Christus' beeld; zij schreiden Zijn tranen mee; zij riepen met Zijn sterk roepen in Zijn nachtelijk bidden.

Wie beschrijft hier Efrata's nacht, en den nacht des Heeren in Getsémané?

Wie komt hier in de duisternis op Golgota, in de verduistering der zon op den middag?

We kunnen, en we *moeten* daarom ook, toch *iets* hiervan onderscheiden. Heel onze natuur, ons natuurlijk gevoel, de Natuur en het leven rondom ons, geven hier aan den Christus getuigenis en spreken mee met de Schrift.

Zoo wordt de Heere Jezus Christus in het vallen der avond-schaduwen, der

Sabbatsschaduw, naar het graf gedragen; naar de spelonk, maar in den hof.

En zoo, — als de morgenzon opgaat; als haar eerste stralen tinten over het jonge levensgroen van den hof; en de vogelkens met hun jongen in de takken ontwaken, om te klapwieken naar het nieuwe licht, — dan staat onze Heere Jezus Christus van de dooden op.

Als Maria Magdalena en de vrouwen na nachtelijke moeite in het weenend verzorgen der specerijen voor Jezus' lichaam, den hof van Jozef naderen, dan is het geen nacht meer; dan draagt de zonne haar eerste goudlijn boven de kimme uit.

De zon ging op.

De dag herleefde.

O, welk een dag! Hoe is het licht geklommen, van uur tot uur, van oogenblik tot oogenblik; voor de vrouwen, die de specerijen droegen; voor de discipelen en discipelinnen des Heeren; het licht; het leven; de hoop; de vreugde!

Welk een dag voor de wereld!

Het leven is geopenbaard!

Sinds is de gedaante der wereld veranderd, haar geestelijke gedaante; de volkerenwereld, van Jeruzalem tot Rome; de historie, van toen tot nu, en vooruit, verder, naar de toekomst, naar de voleindiging.

Welk een dag voor het geestelijke leven!

In de graven hebben de volken getast; naar de geesten der afgestorvenen hebben ze gegrepen. Ze hebben gedroomd, gedicht, op hope tegen hope, van leven ook ondanks den dood, van leven ook uit den dood.

En ze hebben geleden, de zielen der menschen; o wat hebben ze geleden! In hun zondigen hebben ze geleden onder de vraag der consciëntiën naar verzoening, naar reiniging, naar God. In innerlijk strijden en zelfbestrijden der hope, die ze toch weer kweekten en koesterden, de hope der onsterfelijkheid, der onverderfelijkheid, de hope des levens.

Welk een dag, de dag der opstanding van onzen Heere Jezus Christus!

Nu is de verzoening met God in het licht getreden. Ze is opgegaan als een licht in de Zonne der gerechtigheid. Voor de menschheid; voor de volken; voor duizenden en miljoenen menschen.

Het leven en de onverderfelijkheid zijn aan het licht gebracht. Het leven en de onverderfelijkheid, — niet aan deze zijde des graf, waar het vleesch ze grijpen wil; — maar aan de andere zijde des graf; nochtans uit datzelfde graf, uit dat graf der aarde, uit ons graf.

Wie zegt het, wat dit licht gedaan heeft, wat deze dag der opstanding geworden is voor zoovelen, zoovelen, die door het geloof in den opgewekten Christus hun verzoening, hun rechtvaardigheid voor God gevonden hebben! Die in levende hope, in blijden vrede, in zalige verwachting, sinds hebben mogen leven, werken, strijden, lijden, sterven; — ook over het graf den lichtstraal van hun glimlach werpend door het blij geloof in den Heere Jezus Christus.

Het licht is opgegaan; het leven is veranderd, in ons hart en i/oor ons oog. De schijn wordt achterwaarts gedrongen; de waarheid treedt vooruit. De graven groenen. De toekomst en liet het heden, de toekomst zal het leven zijn, de toekomst des Meeren. Naar de groene grafheuvelen trekken we nu in ware, geestelijk bevrijde, poëzie op, de zonne licht er achter in onsterfelijk goud. De Heere komt! Het leven komt! Het komt allen dag nader. Het eeuwige leven met den Heere in de levende Schepping; de erfenis van allen en met allen, die leven uit het geloof in het licht der opstanding van den Heere Jezus Christus.

In de opstanding des Heeren gaat de zon des levens op.

Nu is de Schepping verklaard.

Nu is het leven ontsluitend.

Nu is de Historie onthuld.

Nu is de Schrift als het Woord Gods openbaar.

Nu schijnt het licht over al Gods ordeningen, over al Zijn gedachten.

Nu behoeven we het leven der volken niet meer onder Babels scepters en Romes licht terug te drijven en te knechten.

Neen, we kunnen en mogen het in het geloof richten in den Naam van den Heere Jezus Christus, den Naam boven alle namen. We kunnen en mogen het richten in het pad van het licht, in het ontsloten pad, waarin het zichzelf kan zijn in vrijheid naar de roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.

Hier zijn de vertroosting, voor wie God mogen vreezen. Zij zullen in het lichts Zijns aanschijns wandelen, en zich den ganschen dag verblijden in Zijn Naam.

Maar hier is ook het oordeel over allen, die de duisternis liever hebben dan het licht.

De zon is opgegaan. De duisternis vliedt. En alle werkers der ongerechtigheid zullen verstrooid worden.

ONS PASCHA. [Lukas 22:15-20]

En Hij zeide tot hen: Ik heb grootlijks begeerd dit Pascha met u te eten, eer dat Ik lijde; want Ik zeg u, dat Ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het Koninkrijk Gods.

En als Hij een drinkbeker genomen had en gedankt had, zeide Hij: Neemt dezen, en deelt [hem] onder ulieden: want Ik zeg u, dat Ik niet drinken zal van de vrucht des wijnstoks, totdat het Koninkrijk Gods zal gekomen zijn.

En Hij nam het brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het en gaf het hun, zeggende: Dat is Mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.

Desgelijks ook den drinkbeker na het avondmaal, zeggende: Deze drinkbeker [is] het nieuwe testament in Mijn bloed hetwelk voor u vergoten wordt.

Lukas 22:15-20.

In den nacht, waarin onze Heere Jezus Christus naar Getsémané zal uitgaan, om den bitteren beker des lijdens tot den dood toe uit de hand des Vaders te ontvangen, en overgeleverd te worden in de handen der menschen, die hem zullen nagelen aan het kruishout, zit Hij eerst met Zijn discipelen in de stille opperzaal te Jeruzalem aan den Paaschdisch aan.

Hij heeft *zeer begeerd*, dit Pascha met hen te eten, eer dat Hij lijdt. Hij moet en wil nog eenmaal met hen in de gehoorzaamheid der Schriften den maaltijd des Verbonds houden, dien de Heere in Israël heeft ingesteld, en de *vertroostingen* Gods genieten, die in dat bondsteeken spreken van verlossing, van bevrijding uit de verdrukking en het geweld des Boozen, uit den nood en de macht des doods, waarin Hij Zich thans naar den raad des Vaders zal overgeven.

Maar Hij is ook zeer begerig, naar de liefde en ijver, die in Hem brandt voor den wil en het welbehagen des Vaders, om Zich in dit bondsteeken als den verordineerden en gezalfden Middelaar, als het uitverkoren Lam Gode ten offer over te geven, opdat de verlossing en bevrijding voor alle geslachten der aarde, die de Heere in Israëls historie en in het Israëlitisch bondsteeken van het Pascha had beloofd, verzekerd en afgeschaduwd, waarachtig zou zijn. Zijn ziele hongerde en dorstte naar de vertroosting en verbintenis van het Pascha, maar ook naar de *vervulling en voorbijgang* van het Oud-Testamentisch sacrament.

In dit Pascha gaat Christus tot Zijn lijden in, en Hij neemt daarmee van het Pascha als schaduw afscheid; Hij doet het als schaduw teniet, door Zichzelf als Pascha te openbaren en te geven. Van nu aan is de vervulling in het Koninkrijk Gods.

Als de Heere Jezus van het Pascha gegeten en uit den beker der dankzegging een teuge genomen heeft, dan geeft hij spijs en beker aan Zijn discipelen over, opdat zij die als deelgenooten aan het Pascha onder zich deelen. Het is *het laatste Pascha* . Nu gaan *de vervulling van het Koninkrijk Gods* in. Nu gaat de vervulling in van Israëls schaduwachtige verlossing uit Egypte; van heel Israëls schaduwachtige historie en dienst, van Israëls schaduwachtig koninkrijk. Nu komt het Koninkrijk, dat wel in waarheid na den uittocht uit Egypte en den doortocht door de Roode Zee bij Sinai is opgericht en door den troon des Heeren: n den tabernakel is geopenbaard; dat wel in Jeruzalem onder David en Salomo gebloeid heeft en door de Profetie den Naam des Heeren heeft uitgeroepen; maar dat toch in heel die openbaring als in de wolk verborgen was in Hem, naar wien de Geest n de Profetie zuchtend uitzag; den gezalfden Zoon van

God, Davids Heer, wiens uitgangen waren van ouds. Hij zou als de Koning der eere door de verlossingen Gods het Koninkrijk op aarde uit alle volken opbrengen, en het Gode, wiens alleen de majesteit en de heerlijkheid is, toevoeren en overgeven.

Dat Koninkrijk ging nu in vervulling. En pas als dat Koninkrijk in volle vervulling gekomen zal zijn, zal de Christus aan het avondmaal van de bruiloft des Lams met al de Zijnen in heerlijkheid den beker der verlossingen, den nieuwen wijn der eeuwige vreugde drinken.

Onder het sacrament, aan den disch van Pascha en bij den beker Israëls naar de instelling van Mozes, zal de Heere Jezus Christus met de Zijnen voortaan niet meer verkeerden. Dit is voorbij, wijl het vervuld wordt in Christus' lijden en dood in Zijn opstanding en in de heerlijkheid Zijns Koninkrijks.

Zijn *geloovigen* blijven echter nog op aarde.

Wel gaat ook voor hen de *vervulling* der belofte en der schaduwen in door het lijden, den dood en de opstanding des Heeren. De schaduw gaat ook voor hen voorbij. De vergeving der zonden door de verlossende genade des Heeren wordt voor hen werkelijkheid. Het leven en de onverderfelijkheid worden voor hen in het licht gebracht. De Schriften worden hun geopend. De Heilige Geest wordt in hen uitgestort. Zij worden uit het Jodendom bevrijd en gaan met het Evangelie tot de geheele wereld, tot de gemeenschap des geloofs uit alle geslachten in.

Maar ten deele blijven zij toch *onder de belofte*. De volle vervulling toeft voor hen. Christus vaart van hen ten hemel op, en al zal Hij al de dagen met hen zijn door Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest, toch zal Hij na Zijn verhooging niet meer lichamenlijk met hen op aarde aanzitten. Verlost zijnde, moeten zij niettemin nog verlost worden van het lichaam des doods. De bruid des Lams blijft met den Geest zuchten. De geloovigen in Christus behoeven op aarde de gedurige vertroosting van de vergeving der zonden en de versterking hunner zielen door het geloof. Zij kunnen de gemeenschap met Christus en de eenigheid des geloofs en der liefde uitwendig slechts door een teeken, een zinnebeeld, openbaren en oefenen. In Zijn gemeenschap kunnen zij nog aan Zijn tafel aanzitten, al eet en drinkt Hij met hen niet; zij kunnen nog aanzitten, om te eten de ziele spijs, die Hij hun toedeelt, en den beker te drinken, dien Hij hun vulde. Maar dan moet die handeling uitwendig een *teeken*, een *zinnebeeld*, een symbool zijn, waarbij zij Hem gedenken en geestelijke gemeenschap met Hem oefenen.

Daarom *verandert* de Heere Jezus Christus, terwijl Hijzelf van het Pascha als de schaduw afscheid neemt, en die teniet doet door de vervulling, den bondsmaaltijd van Pascha voor Zijn discipelen in den bondsmaaltijd van *het heilige avondmaal*, en Hij verordineert hun de onderhouding daarvan totdat Hij komt.

Daarom neemt Hij nog eenmaal van het Paaschbrood, breekt het en geeft het hun, nu niet meer met de Paaschwoorden: "dit is het brood der verdrukking, dat onze vaders in Egypte gegeten hebben", maar nu van Egypte af en op Zichzelf wijzend als de vervulling van Pascha: "Dit is Mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis".

En zoo ook heft Hij den beker nog eenmaal op en geeft hun dien, niet om de Oud-Testamentische verlossing uit Egypte te roemen, die bij Sinaï voleindigd werd en daar door Mozes met het besprengende bloed des Verbonds *Oud-Testamentisch* werd vastgemaakt onder de Wet; maar nu wijzend op Zichzelf als de fontein, waaruit de beker der verlossingen gevuld werd: "Drinkt allen daaruit; deze drinkbeker is het *nieuwe* Testament in mijn bloed, hetwelk voor u vergoten wordt".

Ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus.

In het lijden en sterven van den Heere Jezus Christus wordt de waarheid van het verbond der genade, die in Israëls historie en Paaschlam, in het verbondsoffer bij Sinaï, in wolken en schaduwen geopenbaard werd, onthuld en vervuld. Onze Heere Jezus Christus voldoet in Zijn lijden en sterven aan de gerechtigheid Gods, en brengt daardoor

de ware en eeuwige gerechtigheid voor ons aan, waardoor wij in Zijn bloed vergeving van zonden hebben en in Zijn lichaam de zegepraal op hel en dood. Hij slaakt in Zijn sterven en opstanding onze doodsbanden en brengt ons de levendmaking en de levende hope toe. Hij maakt ons in het verbond des Vaders als Gods volk, Zijn kinderen en erfgenamen, onbewegelijk vast. Hij is ons leven; Hij doet ons leven; Hij onderhoudt ons leven uit Zichzelf door den Heiligen Geest.

In al onze dagen is onze Heere Jezus Christus ons waarlijk het Brood des levens. Zijn gekruisigd vleesch is onzer ziele spijze; Zijn vergoten bloed is onzer ziele drank!

Zoete spijze der genade, der liefde Gods! Spijze der gerechtigheid, des vredes en der blijdschap door den Heiligen Geest! Zoete spijze door het geloof genoten, verkwikkende en sterkende het gebroken en verslagen hart, de wankelende, uitgeputte, uitgestreden en benauwde ziele!

Zoete drank des levens, wijn des Koninkrijks, troostbeker der opheffing, der zielevreugde, der liefdeheerlijkheid van God den Vader en van Zijn Zoon Jezus Christus!

Ja, onze Heere Jezus Christus richt al onze dagen op aarde de tafel toe voor ons aangezicht tegenover onze wederpartijders; Hij maakt ons hoofd vet met olie en onze beker is overvloeiende. Hij doet de toepassingen, de kracht, de vertroosting, de sterking, de heerlijkheid der genade, die in Hem is, die Hij lijdend en stervend ons gaf en ontsloot, toekomen aan allen, die Hem door het geloof aanhangen en omhelzen.

Gelijk Hij Zich geheel gaf, als Hij, blijde om onzentwil, Zich aan den Paaschdisch bij het Pascha wijdde tot Zijn lijden en sterven, — zóó, en ten volle, is Hij de onze al onze dagen. In Zijn wijding tot het kruis en den dood heft Hij voor ons den beker der vertroosting op, den beker van het Testament in Zijn bloed, van het nieuwe, het eeuwige verbond der genade. En Hij geeft ons dien beker met het gebroken brood. Hij geeft dien voor ons en voor allen, die gelooven. Hij geeft dien met Zijn lichaam en met Zijn bloed. Hij geeft dien met onze verzoening en verlossing, met de vergeving onzer zonden en het eeuwige leven. Hij geeft brood en beker met Zichzelf tot een onderpand van het verbond, dat van geen wankelen weet.

Zoo houdt de Heere Jezus Christus sinds Zijn lijdenswee en in Zijn eeuwige heerlijkheid gemeenschap met ons bij het brood en den beker des Heiligen Avondmaals.

In de opperzaal te Jeruzalem was Hij zeer begeerig om het Pascha met Zijn geloovigen te eten, en om het te vervullen in de overgave van Zichzelf voor hen.

Hij was zeer begeerig, om in Zijn zelfofferande hun het levensbrood en de levensdrank te zijn; en om brood en beker uit de wegwijkende schaduw van Pascha op te heffen en ze hun te geven tot een gedachtenis en pand. Om ze hun te geven tot een onderpand en teeken van Zijn lichaam en Zijn bloed, voor hen tot vergeving, tot verlossing, tot onverderfelijk geestelijk leven, tot eeuwig verbond en zaligheid geschonken.

Hij was zeer begeerig, om ons tot vertroosting en sterking in al onze dagen brood en beker te laten op Zijn disch tot een gedurige gedachtenis, tot een regelmatige gemeenschapsoefening.

En zoo is Hij nog in Zijn verheerlijkte liefde zeer begeerig, om ons aan Zijn heilige tafel te troosten, te verkwikken en te sterken bij de teekenen en onderpanden van Zijn lichaam en bloed, al onze dagen van strijd in het lichaam der zonde en des doods.

Zeer begeerig.

Maar dát moet dan ook *onze ziele* zijn, onze arme, in zichzelf zoo schuldige, ellendige, onvermogenende en bezwijkende ziele.

Zeer begeerig moeten wij zijn, om uit de fontein des heils te drinken. Om te eten de spijze des levens. Om het lijden en sterven van onzen Heere Jezus Christus in toeëigenend geloof te genieten aan Zijn voeten. Om te proeven en smaken de vergeving der zonden. Om te proeven de liefde van Christus, de ontfermingen des Vaders in de

zelfofferande des Zoons. Om te proeven en te smaken in de toeëigening van onzen gekruisigden Middelaar en Verlosser de levensspijze en den levensdrank onzer ziele door den Heiligen Geest.

Zeer begeerig moeten wij daarom zijn al onze dagen naar het brood en den beker des Heiligen Avondmaals.

Dààr gaf onze dierbare Heiland en Verlosser ons Zichzelf.

Daar verpandde Hij ons de vergeving der zonden en Zijn vertroosting en Zijn lijdensfontein voor al onze dagen. Daar verplichtte en verbond Hij ons, om te eten en te drinken aan Zijn tafel tot Zijn gedachtenis. Daar stelde Hij den uitwendigen vorm als symbool en onderpand vast voor Zijn gemeenschapsoefening met ons in onzen geloofsstrijd op aarde. Daar zeide Hij ons den nieuwen wijn der eeuwige vreugde toe.

Ach! dat wij nog zoo weinig het Heilig Avondmaal verstaan en hoog schatten! Dat brood en beker ons nog zoo weinig heilig zijn! Dat de tafel des Heeren ons nog zoo weinig heerlijk en begeerlijk is.

Omneveld, bedwelmd zijn onze zielen, wanneer we zoo weinig, zoo zwak, begeerig zijn naar de gemeenschap met onzen Heere Jezus Christus bij brood en beker.

Daar toeft onze Heere met ons bij Zijn lijdensfontein, waarin al onze zonden en ellenden weg zinken.

Daar scheppen we met vreugde het water des levens om niet uit de fontein der liefde.

Mijn ziel is zeer begeerig naar U, Heere Jezus Christus! Zij bezwijkt van verlangen naar de voorhoven des Heeren; naar de gemeenschap met U, o God en Zaligmaker! Ontsluit de fontein uwer liefde en genade aan al Uw volk bij brood en beker!

IN AL DE SCHRIFTEN. [Lukas 24:25-27]

En Hij zeide tot hen: O, onverstandigen en tragen van hart, om te gelooven al hetgeen de Profeten gesproken hebben! Moest de Christus niet deze dingen lijden, en [alzo] in Zijn heerlijkheid ingaan?

En begonnen hebbende van Mozes en van al de Profeten, leide Hij hun uit in al de Schriften wat van Hem [geschreven] was.

Lukas 24:25-27.

Het is bekend, hoe de Joden het Woord Gods miskennen, dat hun van de vaderen is overgeleverd. Tot op den huidigen dag ligt een deksel op hun hart bij het lezen van het Oude Testament. Dit deksel, dit bedeksel, deze verharding van hun zinnen, waardoor zij het Woord Gods niet onderscheiden kunnen, heeft zijn oorzaak in hun stand tegenover den Heere. Wanneer zij zich tot den Heere bekeeren, wordt dit bedeksel weggenomen; door het geloof in Christus, door de kennis en erkenning van Jezus als den Christus, wordt het teniet gedaan (2 Kor. 3:14-16).

De verblinding der Joden voor den waren inhoud der Schrift, ingevolge hun geestelijken misstand tegenover den Heere, betreft vooral den *Christus*. Zij zien den Christus niet, gelijk Hij in de Schrift aan Israël geopenbaard is, en daardoor is heel de inhoud der openbaring Gods voor hen duister en verborgen. Eerst door de ware kennis van de openbaring Gods aangaande den Christus, die in Mozes en de Profeten, d.i. in de Schriften des Ouden Verbonds gegeven is, kan ook voor de Joden het licht over heel de Schrift opgaan en de volle inhoud van het lichtende Woord Gods doorblinken.

Deze Joodsche blindheid voor den Christus der Schriften betreft vooral en zeer bepaald den Christus als den Man van smarten; zij betreft de *vernedering* van den Christus, Zijn *lijdensgestalte*.

Dat de Christus *lijden* moest, dat zagen de Joden in de Schriften niet. Zij zagen Hem in de Schriften slechts als den Koning der eere in den glans van Zijn majesteit, in de hoogheid Zijner heerlijkheid op Davids Troon, waarin de volken Hem moesten erkennen. Zij zagen Hem niet in de gestalte van den verdrukte, waarin Israël zelf was opgekomen; in den vuurglans, blinkende uit den zwarten rook, waarin Hij aan Abraham geopenbaard is (Gen. 15); in de besnijdenis en in het paaschlam; in het offer des altaars. Zij zagen Hem niet als den Priester, die Israël-zelf met God verzoenen moest. Zij zagen Hem niet als dengeen, die in Zijn verzoenend bloed den weg des vredes voor alle geslachten moest banen.

Zij verstonden hierin de Schriften niet, omdat zij door heel den weg, dien de Heere met hen gehouden had en door heel het Woord Gods, dat zij bewaarden, niet ontdekt waren aan zichzelf in *hun geestelijke verhouding tot God*. Zij waren blind voor hun verdorvenheid en verdoemelijkheid, waarin zij met de gansche wereld voor God lagen.

Daarom onderscheidde zij de lijdensgestalte, de offergestalte van den Christus in de Schriften niet. Maar daarom waren zij ook blind voor de beteekenis van Israëls plaats en roeping onder de volken, en blind voor heel de openbaring des Heeren in de historie en in de Schriften. Heel de Schrift was hiermee voor hen bedekt. En ook de hoogheid en heerlijkheid van den Christus zagen zij slechts in vleeschelijke gestalten, gelijk zij zelf vleeschelijk waren.

Deze geestelijke toestand van het Jodendom werkte na in den kring der discipelen van den Heere Jezus Christus in de dagen Zijner vernedering, en tot in de apostelen des Heeren.

Zeker, zij waren begenadigde zielen en geroepenen door den Heere Jezus Christus. Zij

leefden niet enkel vleeschelijk. Maar toch deelden zij noodzakelijk in de geestelijke armoede huns volks; en zij waren in zichzelf ook menschen als de andere. Zonder de genade in den Christus moest ook hun bloem voor altoos afvallen. Uit Zijn volheid hebben zij allen genade voor genade ontvangen; maar daarom ook aanvankelijk slechts zooveel, dat zij in geestelijken zielehonger den Heere Jezus als den Christus erkenden en aankleefden, terwijl toch de Schriften, bepaald wat de lijdensgestalte van den Christus aanging, voor hen veelszins bedekt bleven.

Wel werd de vleeschelijk-Joodsche verblindingsgeestelijkheid in hen gebroken, en hingen zij den Heere Jezus Christus ook in Zijn vernedering als den Christus aan: maar in de verwachting toch, dat Zijn weg en eere van Zijn aanvang af zouden opklimmen tot de heerlijkheid van Israëls Koninkrijk, — niet dat die weg eerst moest dalen tot de offering Zijner ziele, tot de diepte der versmading van den vloek en den dood des kruises.

Hun geloof *kon* zoo tot het volle licht der Schriften niet doordringen. In dat licht leefde *de Christus alleen*, omdat Hij alleen ten volle, als de Middelaar Gods en der menschen, in de waarheid voor God stond, in de waarheid van de verdorvenheid, de schuld en de verdoemelijkheid der menschen, voor wien Hij ten Middelaar en Offer door den Vader gegeven was en Zichzelf vrijwillig gaf. Daarom leefde de Christus in Zijn vernedering geheel in het licht der Schriften en allereerst in de lijdensgedachte, maar konden Zijn discipelen Hem hierin niet verstaan.

Zijn lijden en dood zelf zijn voor hen geweest openbaring van de verborgenheid der Schriften, van de geestelijke verzoening met God. En eerst in de opstanding van Christus is het licht over die verborgenheid voor hen opgegaan.

Alle toepassende genade gaat van den opgewekten Christus uit. Hij opende dan ook na Zijn opstanding het verstand Zijner discipelen en apostelen, opdat zij de Schriften verstonden; Hij weerde het onverstand en de traagheid van hun hart. En Hij leide hun uit, wat de Schriften van Hem spraken; Hij opende hun de Schriften.

Dit deed de opgewekte Christus in de dagen na Zijn verrijzenis en vóór Zijn hemelvaart. Maar dit deed Hij ook sinds de uitstorting van den Heiligen Geest. En toen is voor de apostelen bij de verlichting der oogen door den Heiligen Geest, door de kracht des levens van den opgewekten Christus, het geheim ontsloten, niet slechts van het lijden des Heeren en van hun verzoening met God, maar ook het volle geheim der Schriften, het geheim van Israël en van de historie der wereld.

Wij moeten hieruit verstaan, hoe wij met alle menschen van nature blind zijn voor het licht der Schriften, bepaald ook voor het licht van den Christus der Schriften.

De oorzaak dezer blindheid ligt in *onze geestelijke verhouding tot God*. En in die verhouding ligt ook de mate van de verlichting onzer oogen bepaald.

Wie geestelijk weet te onderscheiden, die onderscheidt althans ook wel het feit, dat het licht der Schrift in de Gemeente van den Heere Jezus Christus niet altoos even klaar wordt opgevangen en zich even diep ontsluit. Er zijn tijden, waarin dit licht in meerdere opzichten bedekt, beneveld, verborgen schijnt. En geen geloovige kan zich geheel aan die verduistering onttrekken; hij deelt er in, hij lijdt er in mee.

Zeker, de geloovigen verschillen hierin.

Er zijn er, die zich om de Schrift al weinig bekommeren en meer bij hun geloof en gemoed leven dan bij de Schrift.

Er zijn er ook, die getrouw bewaren willen het oordeel en de Belijdenis der Kerk uit vroeger eeuw, welke immers van het licht der Schrift de vrucht is en aan dat licht getuigenis geeft, zonder dat zij echter den zielsnood kennen, om zelf tot het licht der Schrift door te dringen of dieper door te dringen; — zoo ze niet in historiestudie en historiebelijdenis zich verliezen, in plaats van te leven in het geloof.

En zijn er ook, die door het geheim van het licht der Schrift geboeid en overweldigd worden, en die om dat licht voor de Gemeente Gods en voor de wereld geestelijk in

arbeid zijn.

Maar in elk geval, de Gemeente des Heeren lijdt hier in haar geheel mee onder de verduistering der tijden, en elk geloovige lijdt mee den toestand der Gemeente.

De *geestelijke levensstand* is hier het geheim.

De zielekreet uit de diepte, de dorst naar den levenden God, beslist hier.

De zielsuitgangen naar den levenden Christus bepalen hier de mate en de kracht van den zielearbeid met de Schrift.

Het is alleen de levende Christus zelf, die door den Heiligen Geest het leven der zielen, het hongerende leven des geloofs moet aangrijpen en opheffen. Hij moet de verlichting der oogen schenken. En Hij moet het licht der Schriften doen uitblinken.

Dan is echter het Woord Gods niet gebonden, en niet te binden, door welke doodsmacht of vleeschelijke aanmatiging ook.

Dan schijnt het waarachtige licht door, verlichtend alle dingen, en alle verhoudingen.

Het is het licht van den Christus der Schriften, het licht van den eeniggeboren Zoon van God, die ons ten Middelaar en Verlosser is gegeven.

Het is het licht van het eeuwige Woord, dat alle dingen verlicht.

De apostelen moesten in de eerste dagen, waarin het licht van den opgewekten Christus scheen, allereerst tot het licht komen van het *lijden* van Christus. De verzoening en de vrede met God moesten daardoor in het licht treden. Maar ook Israël en zijn religie, de Wet en de historie der oude bedeeling moesten daardoor verklaard worden.

Toch was dit wel het *eerste* maar niet het *eenige*, wat door de Schriften in het licht treden moest.

De Christus moest niet enkel *lijden*, — Hij moest in den weg van dat lijden *tot Zijn heerlijkheid ingaan*.

Neen, de heerlijkheid, de waardigheid van den Christus werd door Zijn lijden niet uit de Schriften weggevaagd. Die heerlijkheid, die waardigheid stond in de Schriften niet minder vast dan dat lijden, dat voorging.

Het is dan ook de roeping van de Gemeente des Nieuwen Verbonds, om, door geestelijken honger gedreven, bij verlichting der oogen en ontsluiting der Schriften niet slechts Christus te kennen in Zijn *lijden*, maar niet minder in Zijn *waardigheid* en *heerlijkheid*. Niet slechts de oude bedeeling, ook de nieuwe bedeeling moeten wij verstaan. En gelijk wij de oude bedeeling niet verstaan kunnen zonder het lijden van Christus te kennen, zoo kunnen we de nieuwe bedeeling niet verstaan zonder het licht der Schriften aangaande den opgewekten Christus op te vangen.

Ook hier staan vleesch en bloed tegen, ook in de Christelijke Kerk zelf, al bouwen velen daar voort aan de graven der profeten; het bedeksel moet telkens weer in den levensnood, in het roepen tot God, worden teniet gedaan.

Maar de Christus leeft.

En Hij opent door den Heiligen Geest de *oogen* en de *Schriften*.

DE MACHT VAN DEN CHRISTUS. [Matth. 28:18]

Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.

Mattheus 28:18.

Overeenkomstig Zijn koningschap was onze Heere Jezus Christus van Zijn geboorte af *machtig* op aarde. Hij was Zich daarvan bewust, en Hij heeft Zijn macht ook uitgesproken: niet slechts na Zijn opstanding, maar ook vóór Zijn kruisdood, en in het gebed tot den Vader bij Zijn ingaan in Getsémané. En Hij gebruikte in die uitspraken voor "macht" hetzelfde woord als in Zijn antwoord aan Pilatus: "gij zoudt geen macht (exousia) hebben tegen Mij, indien het u niet van boven gegeven ware" (Joh. 19: 11).

De Heere Jezus was Zich in de ontzaglijke ure bij Zijn gevangenneming in Getsémané volkomen bewust, zoo Hij het van den Vader bad, dat deze Hem meer dan twaalf legioenen engelen ter beschikking zou stellen. Hij liet dit bidden echter na, omdat Hij toen op andere wijze Zich moest openbaren en Zijn koninklijke taak moest volbrengen, namelijk door het vervullen der Schriften in Zijn lijden. (Matth. 26:53-56).

Zoo was onze Heere Jezus Christus in Zijn lijden en sterven Koning, gelijk Hij Zich voor Pilatus betuigde (Joh. 18:37); en met koninklijke macht verordeneerde Hij van Zijn kruis aan een biddenden moordenaar den ingang tot Zijn Koninkrijk in het Paradijs (Luk. 23:42, 43).

Deze macht van Christus Zijn koninklijke heerlijkheid, in verband met Zijn Middelaarsvernederings, met Zijn borgtochtelijk lijden, was ook in Zijn vernedering niet verborgen voor de menschen. Niet slechts heeft de Heere Jezus zelf vroeger met betrekking tot Zijn vrijwillig lijden en sterven gesproken: "Niemand neemt mijn leven van Mij, maar Ik leg het van Mijzelf af; Ik heb macht het af te leggen, en Ik heb macht het wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van Mijn Vader ontvangen" (Joh. 10:18). Maar reeds van Zijn eerste openbaar optreden af was ook de indruk van Zijn prediking op de wegen, in de Synagoge en in Jeruzalem overweldigend; Zijn macht was in Zijn woord; Zijn woord was met macht; Hij sprak als machthebbende en niet als de Schriftgeleerden (Luk. 4:32; Matth. 7:29).

Dit gold niet slechts van de zedelijke uitwerking van Zijn woord; neen, maar Zijn woord geschiedde; Hij *deed* Zijn woord (Matth. 21:19). Hij gebod met macht de onreine geesten en zij waren Hem gehoorzaam. Daarin was voor het bewustzijn der schare, het nieuwe, het machtige, in Zijn leeren, in Zijn prediking (Mark. 1:27).

Ja, de Heere Jezus richtte den geraakte op door Zijn machtwoord, als een teeken dat de Zoon des menschen macht heeft op de aarde de zonden te vergeven (Matth. 9:6, 8).

Jezus Christus, de Zoon van God, heeft door Zijn geboorte als mensch, macht om de dooden (geestelijk en natuurlijk) levend te maken door Zijn woord (Joh. 5:25).

Hij heeft bij Zijn mensch- worden van den Vader de macht ontvangen om het gericht te houden, en om daartoe eenmaal alle dooden te roepen uit hun graven (Joh. 5:27-29).

Deze macht des Heeren is de macht, door den Vader den Zoon als Koning Israëls, als menschenzoon, gegeven. Al Zijn wonderen waren teekenen van Zijn koninklijke macht en heerlijkheid als de Verlosser der wereld, die Zich Gode ten Offerlam gaf. Zij hebben de schare bewogen, om God te verheerlijken, die zoodanige macht den menschen gegeven had (Matth. 9:8); en zij hebben den uitroep der bewondering aan het hart Zijner discipelen ontperst: "Wie is toch deze, dat Hij ook de winden en het water gebiedt en zij zijn Hem gehoorzaam!" (Luk. 8:25).

Door deze zelfde macht was de Christus de Heer ook van den Sabbat, en beschikte Hij in den tempel Israëls bij de uitdrijving der wisselaars (Luk. 6:5; Matth. 21:23-27). Door deze macht zond Hij Zijn discipelen uit met last om het Evangelie des Koninkrijks in

Israël te prediken en Hij gaf hun macht, over de onreine geesten en om alle ziekte en alle kwaal te genezen (Matth. 10: 1-8).

De macht van den Heer Jezus Christus als Koning hing samen met Zijn zwakheid naar het vleesch in den staat Zijner vernedering.

Israël, door den Heere uit Abraham verwekt en als volk uit de volken uitverkoren om den zegen over alle geslachten der aarde te brengen en uit de verstrooiing der volken het Koninkrijk des Heeren in eenheid en heerlijkheid van het Oosten tot het Westen en van het Zuiden tot het Noorden te doen rijzen, mocht niet op Babel steunen of uit het Babylonisch beginsel ten hoofd worden.

Daarom riep de Heere Abraham uit het Babylonisch Ur der Chaldeën en liet hem en de aartsvaders in tenten wonen in een vreemd land bij het Woord des Heeren.

Zóó was Abraham de erfgenaam van het Koninkrijk der heerlijkheid. En de belofte over Zijn zaad werd hem in het gezicht onthuld als een vlam in den rook; uit een vreemd land, uit de verdrukking zou de Heere Israël opvoeren en Zich in Israël verheerlijken (Gen. 15).

Izak, het zaad der belofte, moest op het altaar gebonden liggen, om de ontsluiting der belofte over alle volken der aarde te doen komen (Gen. 22:17, 18).

Israël moest in de woestijn alleen bij het Woord des Heeren wonen, en in Kanaän afzien van vleeschelijke macht als waarop de volken rondom roemden.

De Heere was Koning in Israël, maar Zijn volk moest bij Hem wonen in het geloof, bewarende Zijn Woord en wachtende op de vervulling van Zijn belofte en de uitvoering van Zijn Raad.

In verootmoediging moest Israël steeds den Heere in het heiligdom ontmoeten, de hand op het offerdier, en schuilend achter de bloedbeek rondom het altaar en op het verzoendeksel.

In volkomen overgave, als de knecht des Heeren, als het schaap, dat stom is voor Zijn scheerder, moest Israël bestaan naar en bij het Woord des Heeren.

De brand des Heeren moest over Israëls zonde heengaan. Uit de verbrijzeling van wege de ongerechtigheden moest Israël ten hoofd worden, uitroepende het jubeljaar der vrijmaking over de volken der wereld.

Israël moest Israël zijn allereerst door de Wet, door het Offer en het Altaar, door de verzoening. Door de worsteling met den weerp partij der, den Verklager der broederen, den Satan, die om het kleed der ongerechtigheid Jeruzalems verwerping vorderde, maar die dan ook zelf in Jeruzalem moest worden gevloekt en neergeworpen (Zach. 3).

Israëls uitwendige vleeschelijke heerlijkheid in zijn koningschap, die na Saul in David en zijn huis, in Salomo allereerst, voor een tijd ook naar de wijze der volken blonk, moest voorbijgaan en uitgebluscht worden.

Zóó kwam de Messiaansche gestalte op in type en Psalm en Profetie. Zóó rees Israël uit zijn asch in den glans van het Woord des Heeren.

Uit de vallei der doodsbeenderen ziet Ezechiël, schouwende uit Babel naar Jeruzalem, het heirleger des Heeren rijzen.

In Babel, bij Israëls vernedering en verduistering, breekt voor en door Daniël eerst recht het licht van het Koninkrijk des Heeren, het Koninkrijk van Vorst Messias over alle koninkrijken der aarde en over hun heerlijkheid door.

Niet het Israël in historischen roem onder David en Salomo, maar het overblijfsel onder Ezra en Nehemia in Jeruzalem, het arme en ellendige volk zonder wereldlijke macht, een machteloos overblijfsel, vertreden in den kamp tusschen het Oosten en het Westen, tusschen de oude en de nieuwe wereldrijken, — dat arme vleeschelijk ontsierde Israël, zonder gedaante of heerlijkheid, is het, waarin de Heere komen zal. In den tempel, die

tranen wekt, zal de Wensch aller Heidenen verschijnen.

Het Israël der dagen van den Heere Jezus draagt dan ook het teeken der Profetie van het Koninkrijk der heerlijkheid. Het heeft geen vleeschelijke macht meer; de schaduw ging voorbij. Slechts de tempelschaduw bleef over en het Woord des Heeren.

In dit Israël ging de Heere Jezus tot de dingen Zijns Vaders in als de zoon van David en de erfgenaam van den troon, de Koning Israëls.

Dit Israël lag schier vertreden in zijn bloed. Jeruzalem dreigde als een kuil der moordenaren weg te zinken. Satan poogde daar de laatste vonk der verkiezing voor altoos te dooven. Verslapping, onkunde, ellende in allerlei kwaal, bijzonder melaatschheid en bezetenheid, teekenen het volk des lands.

En nu, de krankheden, de ellende, de zonde van Israël, de zonde der wereld, nam Jezus de Christus, als het Lam Gods, als Israëls Koning op Zich. De Heere deed aller ongerechtigheden op Hem aanloopen.

En Jezus Christus, Koning ter verzoening, ter verlossing, gaf Zich door den eeuwigen Geest naar de Schriften Gode onstraffelijk over. Hij alleen, Hij vrijwillig, stond af van alle vleeschelijke macht. Hij bukte gewillig onder die uitwendige macht, die van boven aan menschen over Hem gegeven werd.

Zoo heeft onze Verlosser Zich dan als het Lam Gods naar de Schriften gegeven onder den boetedoop van den voorloopenden gezant des Heeren, in de wateren van den Jordaan, en daarmee van de Roode Zee en van den Zondvloed, — in volkomen overgave aan het Woord van God.

En toen is, gelijk bij Zijn geboorte, de hemel geopend en is Hij uitgeroepen als de Zoon des welbehagens, de Koning Israëls.

De Geest des Heeren was nu om dezen arbeid Zijner ziel op Hem *met kracht*. Maar de Geest leidde Hem weg in de woestijn om verzocht te worden van den Duivel.

Daar moest Hij tegen allen vleeschelijken lust, tegen alle zinnelijke bekoring des Satans staan in volle overgegevenheid aan het Woord des Heeren.

Hij moest de verzoeking van Satan *lijden*, de verzoeking, waarin Hij uitwendig zoo overgegeven werd in Satans macht, dat de Satan uitwendig geheel over den Heere Jezus beschikte, en Hem "nam" en "bracht", gelijk hij wilde. Ja de Heere Jezus moest het lijden, dat de Satan Hem tot zonde verzocht met een beroep op Zijn Godheid, met een beroep op Israël, op het Woord des Heeren en op de Messiaansche waardigheid, onder aanbidding, dat de Duivel zóó vrijwillig alle aardsche macht zou afstaan ter wille van den Christus.

De Heere Jezus heeft de volle verzoeking moeten lijden van alle vleeschelijke eer en rust, lust en kracht en macht. En Hij heeft, zonder steen voor Zijn hoofd, zonder spijsje voor Zijn ingewand, zonder eenige vrijheid van beschikking, zonder het roeren van Zijn vinger tegen Satan en tegen alle uitwendig geweld moeten staan met het Woord des Heeren.

Dat zwaard heeft Hij getrokken. En het was het Zwaard *met macht*, waarmee Hij den Duivel gebod en tot onderwerping dwong.

Toen dienden Gods engelen den Koning der eere.

Toen is de Heere Jezus tot Zijn prediking in Israël ingegaan.

Toen heeft Hij Zijn eerste machtwoord in den tempel gesproken.

Toen heeft Hij het beginsel Zijner teekenen te Kana gedaan.

Toen heeft Hij in Nazarets synagoge het jubeljaar des Heeren uitgeroepen.

Toen heeft Hij Zijn "zalig" gesproken van den bergtop.

Toen was Zijn woord met macht, en gehoorzaamden Hem de duivelen en de elementen.

De Heere Jezus Christus heeft Zich Gode onstraffelijk opgeofferd. Hij heeft geleden. Macht oefenende ter verlossing en ten teeken voor Israël en voor de verlorenen op de grenzen, weerhield Hij Zich van alle machtsoefening voor Zichzelf.

Voor Hem slechts bleef de vervulling der Schriften, opdat de vervulling van Mozes en de Profeten voor Israël en de volken komen zou.

Zóó wijdde Israëls Koning Zich aan het Zwaard des Heeren, aan het Woord Gods.

Zóó wijdde Hij Zich als het Lam Gods ter slachting.

Zóó dwong Hij Satan tot den kamp der Schriften.

Zóó sloeg Hij hem. Door te *lijden*; tot den vloek, den dood, ja den dood des kruises.

Zóó liet Hij alle macht, alle vleeschelijke macht, die sinds Babels opkomst het vleesch verheerlijkte, uitkomen als gras, om te verdorren voor den adem van het Woord des Heeren.

En zóó klom Jezus-Koning, machtig om het leven wederom te nemen, te maken, *uit den dood op*.

Hij sprak nu vrij uit op Galilea's bergtop van *alle macht* in den hemel en op de aarde, die Hem gegeven was; en Hij gaf overeenkomstig die macht Zijn bevel over alle volken tot aan het einde der wereld (Matth. 28:18-20).

En op den Olijfberg, bij Zijn hemelvaart, liet Hij Zijn ordinantie onder Zijn scepter achter, tot Zijn wederkomst (Hand. 1:4-11).

Sinds is Jezus *Koning* over de aarde, van uit den hemel; Koning aller koningen, en Heer aller heeren; in wiens Naam alle knie zich buigen moet.

Hij is Koning met macht, beschikkende over tijden en volken.

En Hij is Koning door den Geest en door het Woord des Heeren.

NIEUW LEVEN. [Fil. 3:10, 11]

(Paschen).

Opdat ik Hem kenne, en de kracht Zijner opstanding, en de
gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende; of
ik eenigszins moge komen tot de wederopstanding der dooden.

Filippensen 3:10, 11.

"De Heere is waarlijk opgestaan!"

De wereld hoort en verstaat deze juichkreet niet.

Och of zij haar hoorde en er acht op gaf!

Nieuwheid des levens wordt er door uitgeroepen over heel de aarde en heel de
menschheid.

Levensvernieuwing, nieuwheid des levens, hoe hebben de aarde en de menschheid
behoefte aan haar!

In het Noorder halfroond der aarde leven wij onder de gelukkige symboliek, dat de
Paaschdag in de lente valt. En in onze gematigde luchtstreek komt die lente scherper
geteekend uit dan tusschen de keerkringen.

De winter was lang, en donker, en doodsch. De boomen waren zwart, de hemel was
grijs, en de akker dor. Het menschenleven onttrok zich meest aan de natuur; het
worstelde er tegen in en zocht beschutting in de huizen.

Thans herademt het leven en grijpt naar de doorbrekende lente, naar lentelicht en
lentelucht en lentekoestering, naar het lieve, vroolijke, zachte lenteleven bij het jonge
groen en de opkomende bloemen, bij het nieuwe gewas in den hof en op den akker, in
de herlevende zich verjongende natuur, waarin het menschenleven ook weer vrijmaking
en verjonging, levensvernieuwing en nieuwheid des levens geniet.

Levensvernieuwing, nieuwheid des levens, heel het menschenleven zucht daarnaar
telkens opnieuw, van jaar tot jaar, van leeftijd tot leeftijd, van tijdperk tot tijdperk, van
eeuw tot eeuw. En die levensnieuwheid wordt telkens weer gegrepen in nieuwe
uitvindingen, in nieuwe toestanden, in nieuwe mannen. Het oude gaat immer weer
voorbij en wordt losgelaten; het nieuwe vol hope ingehaald en toegejuicht.

Bizonder onze eeuw is als in barensood om nieuwe tijden en toestanden. Zij leeft, in
hoop en wanhoop worstelend, om te ontkomen aan de boeien van het oude, om haar
eigen vrije zich verjongende en vernieuwende leven; om de toekomst, die nieuw en
schoon moet en zal zijn.

En wij allen, die in het menschenleven deelen, ook in onze Christelijke levenskringen en
levensbewegingen, gevoelen ons mee onvoldaan over wat wij werden en hebben; er is
zooveel, dat teleurstelde of niet meer voldoet in al ons leven en zijn, in hart en huis en
volk en kerk, in onze politieke en sociale toestanden, verhoudingen en werkzaamheden,
in onze boeken, en bladen, in onze prediking en onze wetenschap, in ons woord en onze
praktijk. We gevoelen mee den drang naar levensvernieuwing, die heel het
mensenleven beweegt; en we deelen in dien drang.

Het is Paschen. En de Paaschdag doet ons meer dan anders nog, gevoelen en ons
bewust worden de hunkering naar nieuw leven, naar levensnieuwheid.

Die hunkering is op-zich-zelf niet boos en mag niet zonder meer veroordeeld worden.

De Heere God Zelf heeft in Zijn gemeene genade, en bepaald in Zijn Noachitisch
wereldverbond en in de Noachitische wereld-bedeeling, die vooral bij onze gematigde

luchtstreken in tegenstellingen uitkomt en actief is, die ordening gegeven, die het leven schommelt en het opwekt telkens, om weer nieuw uit te komen en vooruit te grijpen in natuur en historie.

En sinds de opstanding van den Heere Jezus Christus uit de dooden en de uitstorting van den Heiligen Geest werkt de Geest Gods in de wereld door, wel weer altoos haar treffend en neerdrukkend, afbuigend en afbrekend wat werd en is, maar doorbrekend ook altoos en in gestadig voortgaande beweging naar nieuwe tijden, naar het einde der aarde, naar die toestanden en verhoudingen, die tot de eindconstellatie doordringen, waarin alles in beweging en in werking zal zijn om te komen tot de groote beslissing, tot de crisis der wereld, tot de onderwerping aan den Christus of tot den afval en den krijg tegen het Lam, tot het oordeel Gods ter nederwerping in de eeuwige verdoemenis of ter opheffing in de eeuwige heerlijkheid.

Daarom moeten heel de aarde en heel het menschenleven de telkens terugkeerende en immer verder doorbrekende werking Gods tot gedurige vernieuwing der dingen en der tijden ontmoeten, en daarop zelf inwerken, grijpende naar levensvernieuwing. Heel de Creatuur zucht en steekt het hoofd worstelend op in de hope der vrijmaking, reikhalzend naar de openbaring der verheerlijking.

Ja, *Paschen* draagt het woord der levensvernieuwing, der waarachtige levensvernieuwing, die het menschelijk leven behoeft, en waarvan het lentegroen en de lentebeweging, en heel het menschelijk grijpen naar het nieuwe slechts de symbolische teekenen hebben.

Ook thans moet de Paaschdag over de worstelende wereld het nieuwe leven uitroepen in den Naam van den Heere Jezus Christus, die uit de dooden herrees; die alleen de wereld verklaart en vernieuwt in waarachtige verlossing en eeuwige verheerlijking.

Indien Jezus' Naam van uit den Troon Gods doordringt in het gistende menschenleven, en aanbidding mag vinden in nederbuiging, dan alleen schijnt het waarachtige licht van levensontraadseling en levensvernieuwing.

Maar ook wij, die het Evangelie van onzen Heere Jezus Christus minnen, wij moeten op den Paaschdag bij vernieuwing en bij toeneming de verrijzenis van onzen Heer en Zaligmaker verstaan en de waarachtige levensvernieuwing grijpen, die niet slechts alle dingen verklaart, maar die ook alleen waarlijk ons leven vernieuwt en vrijmaakt in nieuwheid. Wij moeten doordringen in de kennis en de praktijk van het waarlijk levende nieuwe leven, in de kennis van de kracht der opstanding onzes Heeren.

Die ontraadselende en vrijmakende bewuste levensvernieuwing is allereerst *kennis*, de kennis van de kracht der opstanding onzes Heeren Jezus Christus.

Deze kennis is het waarachtige *geloof*, het geestelijk inzicht in de waarheid en waardij der opstanding onzes Heeren, en de willige, vertrouwende overgave en wijding aan Hem, die van den Vader gezalfd is ons tot een Heer en Christus.

Door deze kennis des geloofs is de Heere Jezus Christus, Gods eeniggeboren Zoon, ons de tweede Adam, de nieuwe Mensch, die de wereld in haar ellende aanvaardde, ons menschelijk leven in zijn schuld en nood, om dien nood en die schuld voor ons menschen in Zijn menschelijke natuur te dragen en te lijden in volmaakte gehoorzaamheid aan den Vader, tot den vloek des toorns van God, tot den dood des kruises, en in Zijn opstanding de gerechtigheid en het leven ons te verwerven, waarop en waaruit Hij ons leven vernieuwt en opbouwt.

Uit dat leven der opstanding van den Heere Jezus Christus kiemt alleen de waarachtige levensvernieuwing op, en de geloovige kennis van Christus in Zijn opstanding, de waarachtige liefdevolle overgave van hart en leven aan Hem, is het werkzame beginsel der bewuste levensvernieuwing.

Dan verwachten wij het niet meer van de natuur, ook niet van de natuurlijke menschheid, gelijk zij uit Adam uitsproot; van het natuurlijke menschenleven, gelijk het

in zichzelf is.

Dan laten wij onze eigengerechtigheid varen, en omhelzen in den Heere Jezus Christus, die leed en stierf en uit de dooden herrees, onze gerechtigheid voor God en ons waarachtige leven.

Dan verwachten wij van Hem onze levensvernieuwing door den Heiligen Geest, en onze toekomst, de toekomst van ons leven en van heel de wereld.

De kracht der opstanding van Christus is dan onze hope, onze levende hope. Met Hem *gemeenschap* te hebben is dan ons levensdoel. En daarmee aanvaarden wij door het geloof *de gemeenschap Zijns lijden*, de gemeenschap van Zijn kruis. Overgegeven aan den Heere, die uit de dooden herrees, geven we dan onszelf, ons eigenwillig vleeschelijk leven, onzen ouden mensch, in den dood.

Ons leven staat dan in het teeken van het *kruis*; wij dooden dan onze leden op de aarde, om *aan Christus' dood gelijkvormig* te worden.

Stervende leven wij alzoo door de kracht Zijner opstanding. We komen zoo *eenigermate tot de wederopstanding der dooden*, tot de doorgaande levensvernieuwing uit den opgewekten Christus. We leven zoo dat waarachtige eigen leven der leden van Christus in deze wereld, niet naar eigen wil en lust, niet naar den wil der menschen of naar vleeschelijke menschelijke overleggingen, naar ons eigen zinnen of goeddunken, maar naar de werking des Heiligen Geestes, die de Heere Jezus Christus doet uitgaan, en bij het licht van het Woord van God.

De meesten in getal, in vleeschelijke kracht of in vleeschelijke heerschappij, zullen wij dan in de wereld niet zijn, maar we zullen bij zuiver licht zien en geestelijk onderscheiden. Christus zal door het geloof in onze harten wonen en we zullen in de liefde geworteld en gegrond worden.

En, kiezende de paden des Heeren, zullen we de waarachtige levensvernieuwing niet alleen kennen en genieten, maar ook in praktijk brengen en dienen, strijdende den goeden strijd des geloofs en grijpende naar het eeuwige leven.

Dan trekken wij op onder eigen banier, dien de Geest des Heeren opheft, onder de banier van den gekruisigden Christus, die opstond uit de dooden.

Dan verlichten we de wereld.

En dan ja zullen de tegenstellingen, geestelijk gesteld, in de levensberoering den strijd bepalen en doen doorzetten, den strijd, die immer breeder en dieper heel de wereld en heel het menschenleven geldt; die ontzaglijk wordt en alzijdig; maar die eindigt in de volle overwinning des geloofs; in de wederoprichting aller dingen door de wederopstanding der dooden; in de volle levensvernieuwing van het eeuwige leven.

HIJ MOET ALS KONING HEERSCHEN. [1 Kor. 15:25]

Want Hij moet als Koning heerschen, totdat Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben.

1 Kor. 15:25.

Inderdaad het *schijnt* zoo, dat de Heere Jezus Christus sedert Zijn opstanding uit de dooden met het menscheijk leven in deze wereld niet meer te doen heeft, en dat leven niet met Hem.

Hij moge *in den hemel* zijn, maar daar zijn ook de zielen der vromen, die ontslapen zijn. Op aarde zijn zij niet meer, al bleef hun stof hier nog achter; aan het menscheijk leven op aarde nemen zij geen deel meer, en zij hebben daarin geenerlei plaats, invloed of beteekenis meer, dan alleen voor zooveel het nageslacht hun vroeger leven nog verwerkt. Niet anders schijnt het met den Heere Jezus Christus het geval te zijn, al verschilt Hij hierin van de vromen, dat Hij lichamelijk uit het graf verrees en lichamelijk ten hemel voer, terwijl hun stof nog in de groeve de opstanding der dooden aan het eind der historie wacht. Voor de plaats en de beteekenis, den invloed en de werking van den Christus in het voortgaande menscheijk leven op aarde schijnt dit echter geen ander verschil te maken, dan dat de bekendmaking van Zijn opstanding en hemelvaart grond geeft aan de verwachting van de opstanding der dooden en van het hemelsche leven na het laatste oordeel, en dat de gedachtenis van Jezus nawerkt in het menscheijk leven, bepaald ook waarschuwend en vertroostend met het oog op den dood, die ieder mensch wacht.

In het leven der menschheid *op aarde* schijnt echter de opgewekte Christus zelf persoonlijk geen plaats of waardigheid meer te hebben; Hij is in dat leven niet meer tegenwoordig; en Hij doet er niets in. De wijzen leeren dat leven; de machtigen regeeren het; de rijken en sterken genieten het; de levende menschen leven dat leven; zij maken het, en doen er mee, en zijn er alleen verantwoordelijk voor; zij hebben er een plaats en een naam en een recht in. Jezus Christus echter staat buiten dat leven; Hij heeft den hemel, maar de menschen die leven, hebben de aarde.

Er is een historische *evolutie*, waardoor met alle dingen ook het menschenleven uit het voorgaande gevormd en verder ontwikkeld wordt; en deze evolutie staat in zekeren zin boven de menschen, zoodat deze aan haar gebonden zijn en niet boven haar uit kunnen, zelf in haar besloten, om te worden naar de wet der evolutie, die voorging en die volgt; — maar die evolutie was vóór Jezus en ging na Hem door, *zonder* Hem. Hij heeft slechts Zijn historischen invloed op deze evolutie door de Christelijke idee, en door, — indien gij dan zoo wilt, — door de Christenen. Jezus Christus is in die historische evolutie *geweest*, maar thans staat Hij buiten haar. En de menschheid leeft en gaat voort in haar eigen kader, in haar zich immer vervormend leven. De Christus heeft daarin geen plaats en beteekenis, geen waardigheid en invloed; slechts de nawerking van Zijn historische verschijning liet Hij achter, gelijk alle menschen, die hier leefden, al is de invloed van Zijn verschijning, in evenredigheid met de grootheid van Zijn persoonlijk historisch leven, zeer groot.

Zeker, God regeert de wereld en alle dingen. Dit is altijd zoo geweest, en het is nog zoo. Maar God doet dit, voor zooveel Hij hierin menschen gebruikt, door de levende menschen op aarde, door regeerders en geleerden, door schrijvers en sprekers, door volksleiders, door alle menschen, die wat doen, en door alle menscheijke instellingen en ondernemingen. Jezus als de Christus staat hier buiten. Hij heeft Zijn tijd en plaats, Zijn persoonlijk aandeel in de historie en in de regeering der menschheid, *gehad*.

Inderdaad, zoo *schijnt* het.

Meer zijn zelfs de Christenvolken in het algemeen van de beteekenis en de plaats, van

de waardigheid en het recht van Jezus als den Christus, die uit de dooden is opgewekt, zich nauwelijks bewust.

Wij spreken hier nu niet van hen, die ongeloovig de opstanding van den Heere Jezus verwerpen, of Hem de waardigheid van den Christus niet toekennen; neen, wij spreken van hen, die de opstanding van den Heere Jezus niet tegenspreken en Hem den Christus noemen.

De Christelijke Kerk zelf is aan dezen toestand niet onschuldig. Zij is nog te weinig diep tot haar gemeenschap met den levenden Christus en tot het leven in het licht van Zijn opstanding doorgedrongen.

Rome heeft feitelijk de waardigheid van den Christus in het aardsche menschelijke leven op de kerkelijke *hiërarchie* en bepaald op den *Paus* overgebracht, en haar, in verband met het sacrament, in de waardigheid der levende menschen, en wel in die der Kerk, opgelost.

Luther heeft de eere van den Christus gewroken in de erkenning der persoonlijke werking van den levenden Verlosser tot de vertroosting van de zielen der levende menschen op aarde, wat hun verhouding tot God aangaat. Maar over het menschelijk leven op aarde, ook over dat der Kerk, heeft hij de autoriteit der *aardsche Overheden* verheven, zonder de waardigheid van den Christus in helder licht te stellen.

En de Calvinistische reformatie moge den levenden Christus met nadruk als het levende Hoofd der Kerk hebben beleden en geleerd; zij moge haar geloof en belijdenis als beginsel voor de regeling der kerkelijke praktijk in stelsel uitgewerkt hebben; zij moge ook de eere dragen, dat het haar voor de waardigheid en het recht van den Christus in het leven der menschheid in het gemeen, en meer bepaald in het leven en de regeering der Christenvolken, veelszins niet aan licht ontbrak; — niemand kan evenwel ontkennen, dat zij in dezen niet tot volle helderheid en afdoende Schriftuurlijke uitwerking is doorgedrongen. Zij is eerst gebleven, waar zij begon; en zij is te dezen opzichte in het begin van haar taak schier blijven steken. Zij heeft zich hier vastgezet in stelsel zonder voldoende afwerking; en ze is van hier ontaard en verlopen. Over haar eigen begin, over haar grondstelling in dezen, is zij thans zelfs ten deele onzeker, en zij schijnt nog onmachtig tot afdoende ontsluiting der Schriften in dit hooge stuk der geloofs. Het vraagstuk van *de waardigheid en het recht van den Christus in het leven der menschheid op de aarde* dreigt, onder heenbuiging naar de moderne wereldsche opvatting der historische evolutie, ook onder Gereformeerden zich steeds meer te bepalen tot de vraag naar het stelsel van kerkregeering eenerzijds en tot die naar de verhouding tusschen Kerk en Staat anderzijds; en zoo dreigt het praktikaal slechts een vraag te worden omtrent regeling van verhoudingen tusschen de levende menschen in de evolutie op aarde.

Christus' opstanding uit de dooden; Zijn verheerlijkt leven, dat voor en over heel het leven der menschheid op aarde, der menschheid in haar geheel en in heel haar levensgang, beslissend is; Zijn verheerlijkt leven, om als de Koning der eere, als de Christus Gods, als de Redder der wereld, als de Erfgenaam aller dingen op te treden, Zijn Troon te beklimmen, Zijn Koninkrijk tot volle gelding te brengen, de menschheid op te vorderen en tot haar einde te leiden, en na den laatsten kamp door Zijn oordeel over levenden en dooden haar historie te voleindigen; het verheerlijkt leven en de werking van den opgewekten Christus als den tweeden Adam, den Heer uit den hemel, den eeuwigen Zoon des Vaders, die de tweede Mensch is geworden; — neen, ze zijn niet, ze zijn nog allerminst naar hun inhoud en recht, naar hun waarheid en waarde, naar hun kracht en strekking doorgedrongen in het bewuste geloofsleven, in het bewustzijn en de levenspraktijk der geloovigen, in heel hun leven en levensopenbaring. De geloovigen leven nog veel te weinig in het licht van de opstanding van Christus uit de dooden. Voor de wedergeboorte en de rechtvaardiging hunner ziele voor God mogen zij de beteekenis van Christus' opstanding eenigermate genieten; zij mogen door die opstanding getroost zijn met het oog op hun dooden en op hun dood; zij mogen door die opstanding vreugde kennen in de verwachting van Christus' wederkomst, van het oordeel der gerechtigheid,

en van de verheerlijking en de heerlijkheid, die daarna volgen, — in het volle licht, in de vrijmakende en verheffende kracht, in de heel het leven omvattende strekking, in de heerlijke kennis en de hooge roeping der opstanding van den Heere Jezus Christus *voor het menselijk leven op aarde* leven zij te weinig. En het licht van Christus' opstanding wordt dan ook door hen slechts zwak en zeer ten deele voor de menscheid in haar levensworsteling en levenspraktijk, in den gang der eeuwen ontstoken.

Zoo schijnt dan het licht der opstanding van Christus veeleer een ondergaande avondglans aan den horizon te zijn, dan dat het ter middaghoogte klimt, alles verlichtende.

In onze eeuw dringt het menselijk leven in heel zijn inhoud en beweging naar voren en in de breedte uit, allen opvorderend, om zich bewust te worden en zich uit te spreken omtrent den gang en het doel van het leven der menscheid. En de geloovigen verstaan, dat dit leven ook hen als menschen aangaat en dat zij voor dit leven mee verantwoordelijk zijn.

Maar in dezelfde mate, waarin dit leven naar voren komt, schijnen opvatting en praktijk algemeen te worden, dat de Heere Jezus Christus, die uit den dood verrees, met dat leven en Zijn worstelingen, met Zijn gang en Zijn doel niets te maken heeft. Hij heeft hierin voor het menselijk bewustzijn schier geen zeggen. Hij wijst hierin geen weg. Slechts de menschen van het heden en slechts het aardsche leven gelden hier; en dan de Christenen daarin als een eigen groep onder eigen leiding in de gemeenschappelijke evolutie. Hier zijn geen wegen en middelen dan de wegen en middelen der menschen van den dag; en de geloovigen hebben hierin slechts, gelijk ook de anderen, toe te zien, dat zij zich als geloovigen met de gewone menschenlijke middelen redden, en vooraan en op het kussen komen.

Zij, die het licht over de brandende baren moeten dragen, het licht van den opgewekten Christus, — zij loopen zoo zelfs gevaar, zelf in het donker te geraken, en als blinden met de blinden mee te worstelen, als de dooden hun dooden te begraven, — in plaats van te openbaren het licht, de kracht, den weg, den Naam en de eere van Hem, naar wien de einden der aarde, huns ondanks, wachten en zuchten.

Ach, brake door den Heiligen Geest, door de opening der Schriften, het licht der opstanding van den Heere Jezus Christus onder ons en over de wereld meer door!

TOT EEN LEVENDMAKENDEN GEEST. [1 Kor. 15:45]

De eerste mensch Adam is geworden tot een levende ziel; de laatste Adam tot een levendmakenden geest.

1 Kor. 15:45.

Onze Heere Jezus Christus is de tweede Adam, de tweede Mensch.

Hij is dit sedert Zijn geboorte uit de maagd Maria, als het Zaad aan Israël, aan Abraham, aan Eva, aan het menschelijk geslacht toegezegd.

Gelijk de eerste Adam echter voor de menschheid moest beslissen in den Lusthof des Heeren onder den Boom der Kennis en eerst na die beslissing de menschheid uit hem sproot, waardoor hij de Adam, de vader der menschen werd; zoo moest onze Heere Jezus Christus allereerst beslissen voor de menschheid in den staat Zijner vernedering, onder de Wet, onder den vloek; indalende in de boetewateren van den Jordaan; in de woestijn, hongerende en verzocht van den Duivel; in de volkomen overgave aan God en Zijn Woord, aan Zijn Wet en eisch; in het lijden des doods vanwege de zonden; in den dood des kruises.

Eerst na die beslissing treedt de Heere Jezus Christus door Zijn opstanding uit de dooden als de tweede Adam, de tweede Mensch in het volle licht. Hij ziet zaad, als Hij Zijn ziel tot een schuldoffer gesteld heeft.

Pas in Zijn opstanding treedt de Heere Jezus ten volle als de tweede Adam op.

In Zijne vernedering liep en viel op Hem aan, alles, wat wij uit den eersten Adam hebben, en wat door den Heere Jezus Christus als onze Middelaar op Zich genomen werd, onze ellenden, onze krankheden, onze zonden, onze straffen, onze vloek. De stroom des levens uit het paradijs, worstelend onder de macht des doods, loopt op Hem uit. De engel met het vlammend zwaard drijft Hem heen; naar Egypte, naar de woestijn, naar den dood en het graf.

Maar wanneer het borgtochtelijk werk des Heeren voltooid is, is het oude voorbijgegaan. Hij is gekomen de tweede, de laatste Adam.

Gelijk Adam in het paradijs verrees uit de aarde, nadat de Heere God hem den adem des levens inblies, zoo verrijst Christus uit de groeve, opgewekt uit de dooden.

Maar als de laatste Adam.

Het lichaam, waarin de Heere Jezus Christus in Jozefs hof **uit** de dooden opstond, was anders dan het lichaam, dat in het paradijs bezielde werd.

In het paradijs was het een lichaam, dat nog geen leven gekend en doorgemaakt had; dat nog op de levensproef moest komen; dat nog van de aarde af zijn taak had, uit de aarde aardsch; dat nog door de keuze der ziel ten eeuwigen leven of ten doode kon geraken, en daarom sterfelijk, verderfelijk kon worden; een lichaam, dat nog vóór den dood stond; dat door den prikkel des doods, d.i. de zonde, kon worden bedreigd; dat door dood en hel overwonnen kon worden.

Maar in Jozefs hof verrijst Jezus Christus, onze Middelaar en Verlosser, uit het graf, in een lichaam, dat reeds der ziele instrument en woning geweest is; waarin Hij Zijn taak op aarde in de gehoorzaamheid der goddelijke Wet, in het volbrengen van den Wil des Vaders naar de Schriften, in het borgtochtelijk schuldbetalend en verzoenend lijden van de bezoldiging der *zonde*, reeds voleindigd heeft. De Christus verrijst uit den dood in een lichaam, dat Zijn zielearbeid doormaakte; dat bij het uitgieten Zijner ziele in den dood wel in het graf gelegd werd, maar als het lichaam, waarin de dood overwonnen is.

De Heere Jezus staat uit de dooden op in een lichaam, waarin Zijn ziele al Gods geboden

volbracht heeft; waarin Hij de gerechtigheid bezit, die voor God geldt; een lichaam niet voor een aardschen Adam maar voor Hem, die de hemelen verwierf; die door volbrenging der goddelijke Wet Heer is der Schepping Gods; de Heer uit den hemel, de eeuwige Zoon van God, die als mensch in dit lichaam hemel en aarde, het Koninkrijk Gods gewon.

Zoals nu Adam in het Paradijs opstond uit het stof, door den goddelijken adem beziel, om in te gaan tot Zijn levenspositie en levenstaak, zoo staat Christus in Jozefs hof op, om als de laatste Adam Zijn loop te beginnen; voor de aarde Zijn bevel te geven; ten hemel op te varen; den Heiligen Geest uit de storten; Zijn Gemeente te vergaderen uit alle geslachten en talen; het wereldgeding te beheerschen; gericht te houden; en het voltooide werk, het Koninkrijk, den Vader over te geven, opdat dan dat nieuwe, dat nog ongekende, dat eeuwige leven zal aanvangen: God alles in allen.

De eerste Adam is geworden tot een levende ziel; de laatste Adam tot een levendmakenden geest.

Ook Christus heeft Zijn zaad; en niet *buiten* Adams zaad, maar *in* Adams geslacht, in het menselijke geslacht. Ook Christus is een Adam; Hij is de tweede Mensch, uit wien het menselijke geslacht is en leeft.

Al het geslacht, dat straks als de ware menschheid in den hemel en op de aarde leven zal, is uit Hem.

Hij ziet Zijn Raad, nadat Hij Zijn ziel tot een schuldoffer gesteld heeft. Als de tweede, de laatste Adam, gaat de Christus na Zijn verrijzenis op het menselijke geslacht in; gelijk de edele loot op den wilden stam. Hij laat in dien stam, — *zijn* stam nu, al blijven nog tijdelijk wat doode takken zitten, die straks worden afgebroken, — Zijn leven werken en bloeien.

Zoo gaat uit den verzezen Christus door den Heiligen Geest de wedergeboorte in de wereld uit, de mededeeling des levens uit den tweeden Adam; het leven, dat niet meer sterft; waarover de dood geen macht meer heeft; het leven, dat in de hemelen wandelt; dat met Christus verborgen is in God; het leven, dat samenbindt in het uitverkoren geslacht, in de gemeenschap der heiligen; het leven dat sinds de wereld beheerscht en beheerschen moet.

De eerste Adam is gestorven; hij is dood. Hij doet niets meer aan de wereld; slechts leeft het menselijk leven voort, dat uit hem geboren werd, en zonde en dood gaan voort als Zijn erfenis. Maar de tweede Adam leeft en werkt in het leven der menschheid; Hij is geworden tot een levendmakenden geest.

De historie verandert daarom sinds de opstanding van Christus haar loop. De menschheid komt onder de macht des levens van den tweeden Mensch.

Zoo staat dan nu Gods volk op aarde in de menschheid sedert de opstanding en de hemelvaart van Christus en de uitstorting des Heiligen Geestes. Zoo staat en leeft en beweegt zich voort het menselijke geslacht, de historie der menschheid, eenerzijds uit Adam, anderzijds uit den Christus.

Het natuurlijke is eerst; het grootst de openbaring van het stervende leven uit Adam, uit de aarde aardsch, sterfelijk, verderfelijk. Maar boven het stervende leven leeft het levende leven, het geestelijke, het hemelsche, uit den Christus; het beheerscht de historie en het menschenleven, al laat het aan het natuurlijke den voorgrond.

Het natuurlijke is eerst; ook omdat het leven uit den tweeden Adam, uit den tweeden mensch, in omgekeerde orde werkt als uit den eersten.

Adams leven komt van de aarde op, en moet ten hemel klimmen. Daarom is bij Adam eerst het lichaam, daarna de ziel, en volgt bij al zijn nakomelingen de geboorte denzelfden regel; eerst het lichaam, dan de ziel; eerst het stof, dan het leven.

Maar bij den Christus, den tweeden Adam, is eerst de ziel in het paradijs, Zijn geest in de

handen des Vaders, rechtvaardig, erf genaam van alles; en daarna wordt voor deze ziele het lichaam herwekt, onsterfelijk, onverderfelijk, geestelijk, hemelsch, verheerlijkt, om op te staan en op te varen.

En naar dienzelfden regel verwekt de Christus het geslacht, dat Hij kocht en beheerscht Hij de wereld. De tweede Adam, die tot een levendmakenden geest is geworden, deelt Zijn leven, het geredde menselijke leven, eerst levendmakend aan de *zielen* mee door den Heiligen Geest, terwijl de lichamen der Zijnen nog sterfelijk en verderfelijk aardsch en natuurlijk blijven, door de banden des doods omgeven; en Hij overheerscht de wereld door Zijn geestelijke heerschappij.

Daarom dalen de lichamen der kinderen Gods nog in de groeve, terwijl hun zielen opvaren. Daarom storten wij nog tranen over het stof onzer dierbaren, die in den Heere ontsliepen. Daarom dragen wij ook, schoon onze wandel in de hemelen is, nog het beeld des aardschen. Daarom worstelt het geestelijke Koninkrijk tegen vleesch en bloed in.

Maar wij, die van Christus zijn, zullen ook het beeld des hemelschen dragen in een onverderfelijk, onsterfelijk, hemelsch, geestelijk lichaam. Indien de Geest desgenen, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in ons woont, zoo zal Hij, die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook onze sterfelijke lichamen levendmaken door Zijnen Geest, die in ons woont. En het geestelijk Koninkrijk alleen zegepraalt.

Het natuurlijke is eerst, ook in het leven en de historie der menschheid.

Wel beheerscht de Heere Jezus Christus, de tweede Mensch, de Heer uit den hemel, het leven en de historie. Gelijk de zonde geheerscht heeft tot den dood, alzoo heerscht nu de genade tot het eeuwige leven door Jezus Christus onzen Heere.

De opening van de wereld der volken is van Hem en van Zijn scepter. Zijns is de macht, die de tijden verandert, de nieuwe eeuwen door. Hij opent de aarde en de Schepping voor de menschheid. Hij beheerscht de wereldworsteling.

Maar de breede ontsluiting, die Hij in menschheid, in historie en Schepping geeft, is allereerst natuurlijk; en de natuurlijke menschheid, het natuurlijke leven, gaan daarop het eerst in. Voor het leven uit den eersten Adam is de eerste buit; het breekt door in de machtige wereldontsluiting. Het rijdt en rent in machtige vleeschelijke menselijke levensopenbaring op alle nieuwe tijden in.

Zoo spruit de geestelijke levensopenbaring uit den Christus, de geestelijke levensgestalte en levenskracht van het wedergeboren leven, in vergelijking met de krachtsontwikkeling van het natuurlijke leven, schijnbaar uit; de levensactie, die waarachtig geestelijk, Christelijk, hemelsch is, de actie des waarachtigen geloofs in de gemeenschap met Christus door den Heiligen Geest, naar de Schriften, schijnt de mindere.

Allerlei vleeschelijke gestalten gaan hier ook de zuivere geloofsgestalte voor, en zoeken zich in haar plaats te stellen.

Vertreden ter aarde toe, overgegeven in den dood, het onwaardigste onder de menschen, zoo schijnt vaak het waarachtige geloofswerk in de historische levensberoering.

Christus is echter de tweede Mensch, die niet met den eersten deelt. Hij is de Overwinnaar. Hij is de levendmakende geest.

Het natuurlijke is eerst, — maar om te sterven. Het geestelijke is daarna, — maar om eeuwig te leven. Het Woord des Heeren blijft in der eeuwigheid. En tot in eeuwigheid blijft wie den wil van God doet; het ware zaad van Christus; het leven uit het geloof; de geestelijke actie, die steunt op den Heer in den hemel.

Het natuurlijke is eerst; daarna het geestelijke.

Het waarachtige, het geestelijke, het eeuwige Koninkrijk, *komt!*

Onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook den Zaligmaker verwachten. In de

hemelen is onze hope weggelegd! In de hemelen wordt onze erfenis bewaard. Jeruzalem, onze Stad, daalt uit den hemel neer.

De *toekomst* is onze.

Maar uit den hemel werkende, uit den Christus, den tweeden Mensch.

De *toekomst van den Heer Jezus Christus* is ons leven; onze toevergadering tot Hem.

Wij zien over den tijd en over den dood heen. Wij trekken op met al het geslacht des Heeren.

Zeker, onze levensactie geldt de menschheid en wij deelen daarom in alle levensberoering. Maar onze actie daarin is een *andere* dan die der wereld; zij is uit den tweeden Mensch.

Wij zullen zegepralen door het geloof in de openbaring van den Heere Jezus Christus uit den hemel.

De dooden, die in den Heere stierven, zullen in die zegepraal deelen, gelijk wij. En wij, zoo wij sterven, zullen de overwinning in den grooten dag niet derven.

Ja, ook het stof onzer dierbaren, wier zielen ontbonden en met Christus zijn, is het eigendom van den tweeden Adam. Hij zal hun vernederd lichaam veranderen, opdat het gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam naar de werking, waarmee Hij ook alle dingen aan Zichzelf kan onderwerpen.

Dit verderfelijke zal onverderfelijkheid aandoen, en dit sterfelijke zal onsterfelijkheid aandoen. *Menschen* zullen wij zijn in het eeuwige leven, in onze *lichamen*, uit den eersten mensch geboren, uit den tweeden Mensch vernieuwd, toegerust voor de bedeeing van de heerlijkheid der hemelen.

En gelijk Adams lichaam *uit de toebereide aarde* genomen werd, eer de ziele er in leefde om de hemelen te zoeken, zoo zal de tweede Adam, die in omgekeerde orde uit de hemelen de levende zielen tot hare verheerlijkte lichamen brengt, *daarna de aarde vernieuwen* naar den regel van de hemelsche heerlijkheid.

Juiche onze ziele dan aanbiddend voor den tweeden Adam, die onze schuld uitdelgde en ons ten eeuwigen leven verwekt sinds Zijne opstanding uit de dooden: De dood is verslonden tot overwinning! Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door *den tweeden Mensch* Jezus Christus, den Heer uit den hemel, onzen Heer!

Zoo zijt dan standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid, — immers alle waarachtige geestelijke geloofsarbeid in het menschenleven op aarde, — niet ijdel is *in den Heere!*

WEDERGEBOREN TOT EEN LEVENDE HOPE. [1 Petr. 1:3]

Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die naar Zijn groote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden.

1 Petr. 1:3.

Wat zou het leven zijn zonder hoop!

Heel het leven van wereld en mensch heeft in de *hoop* zijn kracht.

In den winter zien we hopen naar lente en zomer uit, naar het lengen der dagen, naar de eerste bloemen, naar het zwellen der knoppen. Zoo zien we in heel ons leven, van onze jonkheid af, telkens weer hopen uit naar de toekomst, naar onzen bloeitijd, naar 't levensgeluk der liefde, naar eigen huis en positie als mannen en vrouwen, als vaders en moeders, naar 't grootworden onzer kinderen, en eindelijk naar de rust van den ouderdom. We leven en werken, we worden groot en we worden oud, in hope.

Bizonder in moeite en druk, in strijd en leed, in zwakte en krankheid, houdt de hoop ons staande. We wenden altoos weer het aangezicht naar de toekomst, die ons brengen zal, wat het heden doet ontberen.

Zoo leven we niet alleen persoonlijk, maar zoo leven we ook in de menselijke gemeenschap. Altijd werkt zich de menselijke gemeenschap vooruit in hope. Eeuw na eeuw grijpt zoo en werkt en worstelt verder, om te vinden in de toekomst, wat leed en teleurstelling van het heden zal verzoeten en doen vergeten.

Zoo kwamen volken en rijken op. Zoo kwamen ze tot ontwikkeling. Zoo worstelen de volken en de maatschappij in zwaren arbeid. Zoo breken allerlei kracht en energie vruchtbaar door. Zonder hoop was 't leven onmogelijk, maar door de hoop bloeit het en draagt het vrucht.

Ja, heel de Creatuur zucht immers met heel de menschheid in hope op haar vrijmaking en verheerlijking.

Die hoop heeft God in Zijn scheppen in 't hart der menschen gelegd; en Hij Zelf houdt die hoop in stand. Ze is een gave van Zijn goedheid. En ze staat in verband met Zijn Welbehagen, met Zijn Raad. De Heere, de levende God, glimlacht van den hemel nog in welgevallen over Zijn wereld en Zijn menschheid, gelijk Hij Zijn zon er over doet opgaan en Zijn sterren doet schitteren aan 't donker firmament. Hij heeft gedachten des Vredes over de wereld, voornemens van goedertierenheid en van toekomst. Daarom leeft de hoop in het schepsel en moet er wel in leven, als reflexie in het schepsel zelf van het welgevallen Gods, ook ondanks de afkeerigheid, waarmee het menschenhart den God des levens verzaken kan.

Maar behalve dat de levende God met welgevallen nog blik op Zijn Schepping, en gedachten en voornemens van goedertierenheid en genade over Zijn wereld koestert, heeft de Heere ook over die wereld tot Zijn menschen gesproken. Hij heeft gesproken Zijn belofte. En sinds, hoe ook de belofte des Heeren vergeten werd en wordt, laat bij de ervaring en genieting van Gods weldaden de wereld de hope niet los.

Toch is bij het loslaten van Gods belofte de hope *ijdel*. Want de hoop is alleen in Gods welgevallen en in Zijn belofte gegrond. Dat welgevallen en die belofte Gods betreffen niet enkel het leven en den levensbloei op aarde, waardoor altoos weer nieuwe bloemen en nieuwe vrucht komen, maar ze betreffen de uitvoering van Gods Raad in de komst van Zijn Koninkrijk en daarom in de verlossing der wereld; in de verzoening met God, de overwinning van den dood, en het eeuwige leven.

Wat in dien Raad Gods tot verlossing en zaligheid geen wortel heeft, dat moet versterven. En dat versterft ook. Het einde is dan de dood; de dood zonder hoop; de dood en het oordeel des verderfs.

Daarom is ook alle hoop, die niet wortelde in Gods Raad en belofte tot verlossing, steeds een *stervende* hoop geweest, een hoop, waarvan het einde enkel dood en donkerheid was en zijn zal. Slechts de hope des geloofs is steeds, ook in de oude wereld, onbedriegelijk geweest. De heiligen, die door het geloof Gods belofte bewaarden, hebben waarlijk geleefd. Zij hebben geleefd door het geloof. Zij hebben gehoopt op den Heere. En stervende in het geloof, is hun hoop niet beschaamd.

Door en in de heiligen des Ouden Verbonds is echter de vervulling der hoop slechts zeer ten deele gezien. De waarachtig en ten volle hopende is alleen onze Heere Jezus Christus geweest. Hij heeft in 't bangste leven, in 't bitterst lijden, de belofte bewaard en vastgehouden door het geloof. Hij, die zelf de vervulling der belofte was, en die zelf de belofte voor de wereld door Zichzelf vervulde. Hij heeft de schuld der zonde gedragen, de straf der zonde geleden, en Hij is ondergegaan in den dood. Maar Hij ook heeft het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. Hij is de vervulling der hoop deelachtig geworden. En die vervulling is in Hem zelf en staat in Hem vast. Die vervulling staat vast in Zijn opstanding uit de dooden, en in Zijn opvaren ten hemel. Hij leeft tot in eeuwigheid. Hij heeft de sleutels van graf en dood. En Hij komt om te oordeelen, maar ook om het Koninkrijk Gods in volle heerlijkheid en zaligheid te brengen.

Daarom staat de waarachtige hoop, die alleen wortelt in God en Zijn Welbehagen, in Zijn Raad en in Zijn barmhartigheid, in Zijn belofte en in Zijn trouw, vast in de opstanding van den Heere Jezus Christus uit de dooden. Die opstanding is het waarachtig onbedriegelijk onderpand der hoop, der levende *onsterfelijke* hoop. Wie door het geloof zijn hoop vestigt op de opstanding van Christus, diens hoop is waarlijk een *levende* hoop, een hoop, die niet eindigt in den dood, maar vervuld wordt in het eeuwige leven. De hoop van het menschenleven, die tot de opstanding van Christus als haar ware voorwerp komt en in de opstanding van Christus wortelt, die hoop alleen beschaamt niet.

Deze onbedriegelijke hoop des geloofs is uit God zelf; deze hoop leefde in Christus, en ze is en wordt in Hem vervuld. Uit Hem, uit den levenden Christus, uit den opgewekten Christus, gaat de waarachtige genade Gods door den Heiligen Geest uit, wederbarende de ziel, haar levendmakende om te gelooven, en om te hopen door het geloof.

Met dit leven der wedergeboorte uit den Christus, met dit levend geloof uit Zijn opstandingsleven, is de hoop der geloovigen een levende hoop, die niet alleen Gods belofte in Christus aangrijpt, daarin wortelt, daarvan haar vervulling verwacht, en daarin haar vervulling zonder beschaming vinden zal, — maar deze hoop is ook door Christus en Zijn opstanding een levende hoop in dien zin, dat deze hoop niet sterft en niet sterven kan. Zij gaat in den dood niet onder, maar zij gaat ook niet onder in het leven. Altoos weer bot zij uit en veert zij op en werkt zij door, als de waarachtige kracht des levens.

Daarom is ook de Gemeente van Christus in de wereld onsterfelijk, onuitroeibaar en onoverwinnelijk. Onbedriegelijk is het lied van haar hope: "ik zal niet sterven maar leven en de werken des Heeren verkondigen". En in dien psalm der Gemeente van Christus zingt het geloof der geloovigen ook telkens weer mee, al wou ook, en soms lang, de psalm in hun ziel verstommen. Hoe zwaar ook het kruis zij, hoe bitter het leed, hoe bang de strijd, hoe donker de weg, — toch, toch! het licht komt, het licht en de uitkomst, vrede, blijdschap, eeuwige verlossing en zaligheid.

Zoo leeft de Gemeente en zoo leeft het geloof in levende hoop door de opstanding van de Heere Jezus Christus uit de dooden. Voor den Christus is het eenmaal ten volle zwartdonker geweest; en de morgen van het onvergankelijke leven der heerlijkheid is als de vervulling der hoop in Zijn opstanding uit de dooden voor Hem en voor al de Zijnen en daarin voor heel Gods wereld gekomen. Hoe donker het nu ook worde voor het

geloof, de levende hoop sterft niet, en ze kan niet sterven. Zij leeft. Zij leeft ook nu. Zij moet ook nu weer den psalm mee zingen, ziende door het geloof in het onbedriegelijke licht van Christus' opstanding.

In die levende hoop des geloofs werkten de kracht en de energie der geloovigen en der Gemeente altoos weer op. Zoo schrijdt het volk des Heeren, in verband met de uitvoering van Gods Raad, voort in het pad naar de toekomst des Heeren. Zoo gaan het licht en de werken der Gemeente van Christus werkend in de wereld uit.

En zoo ontwikkelen zich in de wereld, in volken en maatschappij, de verhoudingen. Ook door de werking der natuurlijke hoop, der stervende hoop, die, ondanks de verwerping van Gods belofte en van Zijn genade in Christus, alleen door den Heere naar Zijn goedertierenheid in menschheid en Schepping staande gehouden wordt. Altoos weer leeft de wereldebeweging op; ze mag opleven, en ze moet opleven. Door de hoop. Door elke hoop van al wat leeft en van al wat schepsel is. De hoop troost, bekoort, bezielt, werkt tot openbaring van kracht.

Zoo ontwikkelen zich ook de tegenstellingen in de groote menschheid. In zwaren arbeid en in feilen strijd, in machtige ondernemingen en in groote werken, in altoos nieuwen groei en in vanouds ongekenden bloei. Maar ook in de ontzettende en almeer alles-beheerschende worsteling tusschen wat leeft uit de stervende hoop en wat leeft uit de levende hoop.

Totdat de volle vervulling der levende hope komt in de overwinning des geloofs door de wederkomst van onzen Heere Jezus Christus, die opgestaan is uit de dooden.

HISTORISCHE EVOLUTIE. [Openb. 1:17-18]

Ik ben de eerste en de laatste; en die leef, en Ik ben dood geweest.

Openb. 1:17-18.

De *opstanding van den Heere Jezus Christus uit de dooden* is het groote feit in de historie der menschheid op aarde, het groote feit, dat heel den gang dier historie en heel het leven der menschheid beheerscht. Heel de wereldbeweging, heel de beweging van het leven der menschheid, de branding der beweging ook van onzen tijd, staat in betrekking met de opstanding van Christus, en daarom ook met de Gemeente van Christus, met het Christelijk geloof; ze zijn met de opstanding van Christus innig één.

Het schijnt zoo *anders*.

Als de Heere Jezus Christus uit de dooden opstaat, dan keert Hij zeker *niet* tot ons aardse leven terug. Hij staat op, niet in dit aardse leven, waarin de dood thuis is, maar in het leven der opstanding. De opgewekte Christus gaat niet wonen onder ons, als iemand, een man, een groot man, in Judea of in Galilea; als een man, die in het leven optreedt, een Israëliet, een rabbi, een profeet, een koning. Hij gaat niet weer naar tempel of synagoge. Hij gaat niet naar Jeruzalem of Rome, om daar in het publieke leven, aan de spits van een volk of van de volken, van een groep of van het geheel, Zijn plaats in te nemen.

Integendeel.

De Heere Jezus Christus staat uit de dooden op, om *op te varen ten hemel*. Zijn eigen woord tot Maria Magdalena gesproken, duidt zóó de beteekenis van Zijn opstanding (Joh. 20:17).

Vóór Zijn opstanding, in de dagen Zijner vernedering, heeft het menschelek leven met den Christus te doen. Dan kent en ziet en hoort Hem de schare. Dan beroert Hij steden en vlekken, en stroomen de wegen naar Hem heen. Dan ontmoeten Hem de Schriftgeleerden en de Overpriesters van Israél. Dan raadpleegt Jeruzalem over Hem. Dan hebben Kajafas en het Sanhedrin, Pontius Pilatus en Herodes met Hem te maken. Dan beheerscht de Christus Zijn tijd in Zijn land en volk; het gaat dan om Hem, in ontzaglijk drama, dat eindigt op Golgota.

Daarvan weet ook de geschiedschrijver wel te verhalen.

Maar na Jezus' opstanding ziet de wereld Hem niet en kent Hem niet. Zij schijnt met Hem niet meer te doen te hebben. Geen Overpriester of Schriftgeleerde ontmoet Hem meer. Jeruzalem en Galilea leven hun leven weer zonder Hem. Sanhedrin en Landvoogd hebben met Hem geen zaken meer. Rome zet zonder Hem haar leven en werken door. De wereld leeft voort, politiek en sociaal, in volken en geslachten; in elke nieuwe eeuw met nieuw gelaat en met nieuwe krachten. Telkens komen andere tijden, andere mannen, andere groepen op. Keizers, legeraanvoerders, priesters, redenaars, geleerden, uitvinders, kapitalisten, volksleiders, beheerschen bij afwisseling de volken en de tijden. Zij worstelen en springen als de golven der zee telkens de één boven den ander uit; en met die mannen de groepen, de volken, de massa's, die zij beheerschen of door welke zij zich laten beheerschen. Zóó ontwikkelen zich de tijden; zij hebben hun evolutie, gelijk de Natuur de hare heeft. De menschheid gaat zoo vooruit, in schokken, tot in onze eeuw. En dan almeer zienderoog en met groote kracht, naar die groote volle breedte, waarin zij zich in haar eenheid en gemeenschap zal opheffen en den glans van haar eenheid en volheid zal doen blinken boven dien der enkelingen, die in haar hebben geschitterd, en die haar door hun persoonlijken glans het leven hebben verlicht en gediend of verduisterd en geknecht.

Zoo is de historie der wereld sedert Jezus' opstanding.

Maar *Hij* heeft Zich daarin immers niet gemengd. Hij staat daar *buiten*. Zelfs voor Christenen, voor "Calvinisten", althans tot aan de paroësie, waarin Hij door Zijn wederkomst plotseling de evolutie der Historie zal afbreken. Hij is weg, ver weg. Zijn tijd is lang voorbij. Toen was toen, en nu is nu. De Heere Jezus Christus is een belangrijk interessant historisch persoon — geweest. Hij is opgestaan, nu ja, dat was een schoon slot. Maar sedert is Hij er uit, uit het leven der menschheid. Een enkele maal is Hij na Zijn opstanding verschenen aan Zijn geloovigen, en enkele woorden heeft Hij nog tot hen gesproken. Maar het waren dan ook "verschijningen". Het was nooit een weer leven met hen, allermint een openbaar leven met hen. Het was altoos maar even, en om weer van hun oogen weggenomen te worden. Het was immer weer, om hen van Zich weg te zenden, of van hen te scheiden. En ten laatste, na een luttel tal dagen, werd Hij voor altoos van deze aarde opgenomen, terwijl zij het zagen, en een wolk nam Hem weg van hun oogen. Het is zoo als de Evangeliën met nadruk zeggen; de Heere Jezus is na Zijn opstanding enkele malen verschenen en heeft enkele malen weinige woorden tot Zijn discipelen gesproken, en toen is Hij opgenomen in den hemel (Mark. 16:19). Nu verschijnt Hij zelfs niet meer. En evenmin spreekt Hij thans op aarde meer een woord.

Nu ja, wij hebben de *Evangeliën* in ons menschelijk leven, die van Jezus in de historie verhalen.

Wij hebben ze op de plank bij andere vereerde boeken staan, om er eens stichtelijk een bladzij uit te lezen, als het ons lijkt; of in ons kerkboek, om den tekst op te zoeken, bij de preek; of voor de dagelijksche lectuur bij onzen huiselijken godsdienst. Van alles kunnen wij met de Evangeliën doen en doen wij er mee. Wij stichten ons door de Evangeliën. Wij bestudeeren ze of halen ze bij studie aan als historische en letterkundige voortbrengselen. Die Evangeliën komen gedurig te pas aan redenaars en volksleiders, op feestdagen en bij allerlei gelegenheid. Er staan zooveel schoone woorden in die Evangeliën, en gij doet met die woorden iets, dat ge met andere woorden niet doet; ze zijn voor velen van een buitengewone beteekenis en waarde, zoodat gij er allicht bij hen gelijk mee krijgt, zoo gij er met of zonder verband iets uit weet aan te halen of voor u te laten spreken.

Maar, weet wel, — en dat weten immers tegenwoordig ten minste alle menschen, die heusch gestudeerd hebben, — die Evangeliën zijn slechts geschriften uit ouden tijd, door anderen goed of slecht overgeschreven en ons zoo als antiquiteiten bewaard. Wij kunnen er op zijn best naar visschen, wat de man, die zulk een geschrift opstelde, oorspronkelijk schreef; maar van woorden, die Jezus *sprak*, ontbreekt voor steeds meerderen elke zekerheid, en elke zekerheid ook van wat Hij deed.

Onze tijd wordt eindelijk nuchter genoeg, om dat te begrijpen. Een boek is een *boek*; het is een letterkundig produkt; het is nooit een mensch of een menschenleven. Het is hoogstens een stuk van den schrijver. *Schrijvers* blijven nog eenigermate in hun geschriften historisch leven; maar ook zij zijn er slechts, om weer door de letterkundigen te worden verwerkt, gelijk de verrotte planten het nieuwe gras doen groeien. Menschen, die alleen *gesproken* hebben, maar niet geschreven, reiken echter nooit veel verder dan hun tijd, omgeving en tijdgenooten.

De Heere Jezus Christus is dood; nu ja, opgestaan; maar dan toch dood voor de wereld en de historie, voor het leven en voor den levensgang der wereld in haar evolutie. Hij is weg, voor goed, en wij hebben zelfs geen enkel woord meer van Hem. Slechts hebben wij oude letterkundige voortbrengselen, die Hem tot onderwerp van behandeling kozen. Die geschriften doen ons evenwel niet *den Heere Jezus Christus* hooren, maar de *schrijvers*, die hun ideeën over "Jezus" gegeven hebben, de oude Christelijke ideeën. Zij hebben "Jezus" verwerkt. En hun geschriften zijn sedert weer dienstbaar, zóó, dat elk, die schrijft of spreekt, in vroegeren tijd of in onzen tijd, ieder op zijn wijze en in zijn kring, uit deze Evangelie-schrijvers zijn bouquet plukt, om er zichzelf mee aan te dienen.

Jezus' levende woorden hebben we eigenlijk niet meer op aarde, ook niet één enkel

woord; noch de weinige woorden na Zijn opstanding, noch de andere woorden vóór Zijn opstanding gesproken. Jezus Christus spreekt niet meer in de wereld. Hij is verstomd.

Maar we hebben dan toch het levend historisch beeld van Jezus. Hebben we dat leven zelf nog in teekening, dat leven, gelijk Hij het geleefd heeft?

O, de musea zijn vol schilderijen en portretten, — zeker. En gij kunt die zien. Ze zijn sprekend, zeggen de mensen. Ze spreken u toe. En velen dergenen, die hun gelaat door het penseel lieten conterfeiten, hebben misschien heusch gemeend, dat zij zóó levend bleven onder de mensen. Nu, dat mocht ten deele gelden voor wie hen toch reeds kenden, en hun beeld in het hart bewaarden; maar eilieve, hoe is voor het geslacht, dat musea sticht, dit anders geworden! Wat gaan ons die mensen aan, die geschilderd zijn. Zij zijn slechts motieven voor de schilders geweest, en wij zien in die koppen niet de mensen, maar de kunst, de menselijke kunst, hoogstens iets van de schilders, maar dan toch weer niets van hun leven en historie, enkel van hun kunst.

Historische beelden? Er zijn er velen, voor wie de historie-beschrijving enkel Letterkunde is, en die ons doen verstaan, dat de letterkundige produkten in hun gang en hun onderlinge betrekking de eenige historie zijn, die wij ontmoeten kunnen. Het verleden kunnen wij onmogelijk meer naderen, veel minder ontmoeten, dan alleen nog in de overblijfselen; en daarom het meest in de produkten der schrijvers en dichters, die hun gedachten en aandoeningen, hun gevoel en zien van het leven ons beschreven. Het verleden is verzwolgen door den voortbruisenden stroom van het leven, dat altoos weer het verledene verwerkt door en in zichzelf, en dat ons alleen in ons gevoel, denken en verbeelden ontmoeten, althans aanraken en aandoen kan door de letterkundige voortbrengselen, waarin het leven van het verleden verwerkt en verteerd is. Gelijk gij de stad in haar eerste opkomst slechts zien kunt in de stad van het heden, en het voorgeslacht in het nageslacht, zóó slechts kunt gij historie kennen door, wat de schrijvers u van hun beelding doen opvangen in uw eigen levensgevoel en beeldend vermogen levend te laten worden.

Uw historiekennis is alzoó òf de doorwandeling van een museum van oudheden, waaraan alle leven ontbreekt en die in het geheel geen levensbeeld geven, òf het is een levend beeld door uw eigen beeldend vermogen onder invloed van persoonlijkheid en zelfbehagen en zelfbedoelen en onder gevoelige aandoening van anderer beelden geboren.

Andere mensen dan de *thans* op aarde levende zijn er daarom eigenlijk voor de wereld niet. De thans levenden moeten het zien te stellen met zichzelf en met elkaar. Hunner is de wereld en het leven, en zij maken de historie; zij dichten het verleden, zij leven het heden, en daardoor geven zij stof voor de toekomst.

De Heere Jezus Christus moge opgestaan zijn, maar Hij is weg uit de wereld. Wat doet dan Zijn opstanding aan de wereld en aan het leven der menschheid? Hij is na Zijn opstanding op de wereld en het leven niet ingegaan; zelfs Zijn woord en Zijn historisch levensbeeld heeft Hij ons niet kunnen geven. Wij hooren Hem niet; wij zien Hem niet; wij hooren en zien slechts onszelf en elkaar.

Wat hebben wij op al deze dingen te antwoorden?

Wel, Christus staat toch immers sinds en door Zijn opstanding buiten de wereld en buiten het leven?

Ja, die oude boeken dichten nog van een koninkrijk van Zijn vader David, waarin Jezus als de Christus Koning zou zijn tot in eeuwigheid. Maar dat is voor ons geslacht reeds lang uitgelegd en er uit gelegd, en heel duidelijk. Wel, diezelfde oude geschriften bevatten zelf de verklaring, dat Zijn Koninkrijk niet van deze wereld is, en dit wil immers natuurlijk heel duidelijk zeggen, dat Hij geen Koninkrijk heeft in deze wereld en geen Koning in deze wereld is noch ooit is geweest; ja, dat Hij eigenlijk met deze wereld niets meer te maken heeft. Wij moeten voor het leven van thans en voor den levensgang slechts de historische evolutie bestudeeren en volgen.

Is dit niet een heel duidelijke uitlegging van Christus' Koninkrijk en Koningschap in de wereld van het heden, die behoorlijk en stichtelijk zelfs voor de Christelijke kerk van jaar tot jaar gepreekt wordt? Totdat de kerk van Christus bij de preek van Zijn opstanding weer van den levenden Christus in deze wereld af is. Als Hij wederkomt, als de historische evolutie haar einde heeft, en we dus daaraan geen werk meer hebben. Dan komt Christus als Koning in een *andere* wereld.

Vroeger was er iets van Jezus in de wereld. Toen leefde Hij in de wereld, en toen ging Hem het menselijk leven in Zijn eigen kring in dien ouden tijd nog wat aan. Hij bemoeide Zich er ook mee; en Hij ging daarin Zijn eigen gang; zoo was Hij toen door Zijn zelfstandig optreden en Zijn geestelijken invloed, zoo ge wilt, in zeer oneigenlijken zin "koning"; — althans zoo iets is er wel met wat goeden wil van te maken.

Sedert Zijn opstanding is de wereld echter in de uitwerking van haar historische evolutie voor goed van Jezus af.

WIJ ZIEN JEZUS GEKROOND. [Hebr. 2:8]

Hemelvaart.

Nu zien wij nog niet, dat Hem alle dingen onderworpen zijn; maar wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond.

Hebr. 2:8.

Het menschenleven op aarde, hoezeer het heel het menschenhart inneemt en bekoort, is in zichzelf een raadsel en een pijniging. Het is één lange strijd tegen allerlei macht, die dit leven van buiten af en van binnen uit aanvalt. Het is een gedurig lijden van allerlei leed. Totdat, soms in den eersten lentebloei, vaak in de kracht der jaren, maar voor het minst na weinige tientallen van jaren, de levenskracht gebroken wordt en de dood onverbidlijk komt.

Zoo volgden en volgen de geslachten elkander op. De historie der menschheid kunnen we over een zeker getal eeuwen overzien, de aanvang hult zich echter in nevelen, en het einde is een mysterie. In dien loop der eeuwen en tijden zien we de menschheid worstelen en lijden. Telkens weer vernieuwt zich de levensbloei, het leven ontwikkelt nieuwe kracht en komt in nieuwe schoonheid uit, allerlei macht komt op, doet zich gelden, roemt in eere, maar werkt zich ook uit, drukt, benauwt, kwelt en klemt het leven, wordt eindelijk gebroken, en gaat weer onder.

Bij ieder nieuw leven, bij elke nieuwe lente, met het ingaan van elke nieuwe levensperiode, schept het leven nieuwen moed; het wil graag; het moet wel. Hoe zou het leven ook anders mogelijk zijn? Maar wie kan het woord van den aartsvader tegenspreken, dat het uitnemendste moeite is en verdriet? Beken, stroomen van tranen vlieten en bruisen door het menschenleven heen, allerlei gruwel en misdaad wekt afschuw, en overal is het kwaad der zonde de ontsiering van wat ook nog onder leed en tranen schoon kon zijn.

Voorwaar, wie de verborgenheid Gods verwerpt, de openbaring van Gods bestaan en Wezen, van Zijn heerschappij, Zijn oordeel en Zijn genade, het Evangelie van den Heere Jezus Christus en de roeping van Zijn Koninkrijk, die houdt allerminst een verklaard of verklaarbaar menschenleven, een verklaarbare wereld over; die kan allerminst bevredigd leven en sterven; — neen, die tast als een blinde rond in benauwend en verschrikkend duister; die lijdt een troosteloos en hopeloos leven te midden van raadselen, welke het verstand en het hart pijnigen tot radeloosheid.

Zoo hebben de volken der wereld in hun Heidenen gezwoegd en geleden, gegrepen naar licht, maar om in stomme of lichtzinnige wanhoop te eindigen. En zoo zal en moet, ook na de meest trotsche machtontwikkeling en levensrijkdom, het geslacht, dat thans in actie is, bij versmading der openbaring en genade Gods, in Jezus Christus, onzen Heer, in verschrikking en wanhoop alle vroegere geslachten te boven gaan.

Wij roemen in Jezus Christus, onzen Heer. Wij roemen in de openbaring, de heerschappij en de genade Gods in Christus.

Zeker, ook bij dien roem blijft de belijdenis, dat wij veel niet kunnen doorgronden noch verklaren. God is groot, en wij begrijpen het niet. Een aanbiddelijke verborgenheid is en blijft ons de goddelijke drieëenheid; de aanneming der menschenlijke natuur door den Zoon van God; het lijden des Middelaars; Zijn opstanding uit de dooden; Zijn hemelvaart, Zijn hemelsche heerschappij, en het eeuwige leven, dat in Hem verzekerd is. De hemel zelf is ons een verborgenheid. Wij leven op de graven der aarde. Wij leven in de zichtbare Schepping hier beneden. Wij leven in ons strijdend lijdend leven als de andere menschen. Het waarachtig geestelijke in het menschenleven is ons zelfs niet verklaarbaar en bewijsbaar. De schepping der wereld door God en het bestaan der Schepping zelf is voor ons een verborgenheid. Maar al het natuurlijke is evenzeer voor

ons mysterie. Geen diertje, geen plant, geen stofdeeltje is voor ons verklaarbaar. 't Is alles, alles mysterie.

Maar ons spreekt niet alleen het natuurlijke als ontwijfelbaar toe. Ons spreekt ook als ontwijfelbaar toe het geestelijke. Ons spreekt ook als ontwijfelbaar toe heel de wondere openbaring Gods in Zijn Woord, de openbaring Gods in Christus Jezus, onzen Heer. Wij zien niet slechts een duistere wereld, een duister menschenleven en een duistere historie, maar wij zien ook de lichtende openbaring Gods in Christus Jezus onzen Heer. Wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond. En zóó zien wij geestelijk en natuurlijk een eenheid, één schoon geheel, een raadsel ja, maar dat in zichzelf zijn verklaring heeft.

Dit zien is de verlichting der genade Gods in ons door den Heiligen Geest, de genadige verlichting in onze harten door het aangezicht Gods in Jezus Christus. Dit zien is het geloof.

Zeker, tegen dit geloof, tegen dit geestelijke zien, tegen dit zien door de verlichting der genade Gods strijdt het vleesch. Dit geloof is *geloof*; het is niet een zinnelijk maar een geestelijk aanschouwen. Onze vleeschelijke oogen zien slechts de aarde, maar niet den hemel; onze zinnelijke rekening en uitlegging kan de geheimen van den hemel, van Christus' hemelvaart, van Zijn leven in den hemel, en van Zijn hemelsche heerschappij niet omvatten noch behandelen. Zoo strijden wij ook den strijd des geloofs. Toch is dit geloof onze hoogste zekerheid, en ons hoogste, ons meest waarachtige leven. Het is onze levenstroost, onze levensblijdschap, onze levensschat. Het is ons leven zelf, onze levensstrijd en onze levenswaarheid.

Wij zijn het lichaam van Christus, wij, de geestelijke gemeenschap der geloovigen. Wij zijn met Hem één, Zijn vervulling; Hij is niet zonder ons in den hemel, en wij zijn niet zonder Hem op de aarde. Wij zijn in en door Hem één met God, met den Vader en den Zoon en den Heiligen Geest. Hij God, wij menschen. Hij onze God, en wij Zijn volk, Zijn kinderen. Maar toch, en daarom juist, wij in Christus één met Hem. Ons leven op aarde is één met het leven in den hemel.

Hier is de verklaring van onze hoop, maar ook van onzen strijd en van ons lijden. Wij zijn uit de aarde aardsch; wij zijn uit het gevallen, schuldige, veroordeelde en verdorven menschengeslacht besmette zondige menschen. Maar wij leven ook uit de wedergeboorte en de bekeering, waarin de opstanding van het nieuwe leven met het afsterven van het oude leven gepaard gaat. Wij gelooven, dat Christus, onze Middelaar en Verlosser, onze Heer en ons Hoofd, gestorven is en opgestaan en opgenomen ten hemel; dat Hij ons in den hemel plaats bereidt, en dat Hij ons bereidt voor onze plaats. Zoo moet ons leven wel strijd zijn en lijden, een strijdend en lijdend leven.

Wij gelooven, dat wij, de gemeenschap der geloovigen, de Gemeente van Christus zijn; dat Hij is ons Hoofd en dat wij Zijn lichaam zijn; en dat wij daarin onderscheiden, afgezonderd zijn in deze wereld. Dat de wereld als zoodanig Hem niet ziet en kent, en dat zij daarom ook niet kent en erkent Zijn Gemeente. En dat daarom de wereld der menschen met heel haar inhoud van leven en macht, in al haar kracht en in al haar verheffingen, niet slechts miskent en loochent de realiteit van God en den Christus, van den hemel en van Christus' hemelsche heerschappij; maar dat zij ook miskent en loochent de realiteit van het waarachtig geestelijke, de werkelijkheid der Gemeente van Christus en van haar gemeenschap met Christus en God. En dat zij ook, in dwaasheid, zonde en vijandschap die waarachtige werkelijkheden haat, tegenstaat en bestrijdt in een kamp op leven en dood.

Hier is de strijd der Gemeente van Christus, de strijd om haar bestaan op aarde, haar strijd om als Gemeente van Christus uit te komen in haar recht en roeping. Maar hier is ook haar strijd in heel het menschenleven, om daarin te verkeereren naar het Woord van God, in de gemeenschap met Christus en onder Zijn heerschappij. Hier is de strijd der geloovigen, om zóó het menschenleven, persoonlijk en gemeenschappelijk, maatschappelijk en nationaal, het leven in allen kring, aan de roeping Gods in Christus

Jezus te doen beantwoorden.

Hoe zwaar is deze strijd telkens weer. Hoe zwaar en hoe bang vaak! In heel het publiek verkeer en in de publieke levenstaak; maar ook in het verborgen bewegen der ziel!

Hoe zwaar is deze strijd voor huis en geslacht, voor Kerk en school, voor volk en overheid, voor de waarheid en de gerechtigheid op elk gebied en in alle levensverhoudingen.

Hier is de strijd tegen vleesch en bloed, tegen de overheden en de machten en de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht.

Hoe zouden we in dien strijd kunnen bestaan, staande blijven en overwinnen door onszelf!

Maar deze strijd is in haar waarachtigheid één met de waarachtigheid der geestelijke dingen, met de waarachtigheid van den Christus, van Zijn godheid en van Zijn zalving, van Zijn opstanding en van Zijn hemelvaart, van Zijn kroning en van Zijn heerschappij over allen naam en over alle dingen, van Zijn gemeenschap met Zijn Gemeente en van haar gemeenschap met Hem. Deze strijd is in haar waarachtigheid één met de waarachtigheid Gods.

God is God. Hij regeert en Hij triumfeert. Hij heeft den Zoon tot een Christus gezalfd, Hem in de historie en het leven der menschheid tot verlossing en beslissing doen ingaan, Hem opgewekt uit de dooden, Hem gezet tot Zijn rechterhand in den hemel, ver boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en allen naam, die genaamd wordt niet alleen in deze wereld maar ook in de toekomstige; Hij heeft alle dingen aan Zijn voeten onderworpen; en Hij heeft Hem tot een Hoofd boven alle dingen gegeven aan de Gemeente, welke Zijn lichaam is en de vervulling desgenen, die alles in allen vervult!

Hier is onze zekerheid in den strijd des geloofs, onze zekerheid van triumf naar den wil en den raad des Heeren! Hier is onze troost, onze hope, onze vrede, onze vreugde.

Wij mogen gelooven. Wij moeten gelooven. Wij willen gelooven. Wij gelooven door de genade des Heeren!

Dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof.

Zoo roemen wij dan in God door Jezus Christus, onzen Heer!

EEN NAAM BOVEN ALLEN NAAM. [Fil. 2:9-11]

Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een naam gegeven, die boven allen naam is: opdat in den naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in den hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heer is, tot heerlijkheid van God den Vader.

Filippensen 2:9-11.

Weer vierden we den Hemelvaartsdag.

Het is zeker in strijd met het zuivere Christendom, om de beteekenis van den Heere Jezus Christus, van Zijn werk op aarde, en van Zijn voortgaand werk in den hemel, te beperken tot de verzoening onzer ziele met God, tot onze persoonlijke verlossing van het eeuwig verderf, en tot de vertroosting en bestiering van Zijne Gemeente op aarde.

Telkens weer komt de neiging tot die beperking op.

Dit was zoo in vroeger eeuwen. En het is weer zoo in onze eeuw.

En die neiging tot beperking bedreigt ons ook persoonlijk.

Het is zoo moeilijk, de beteekenis van den Heere Jezus Christus en de beteekenis van Zijne zalving te verstaan voor heel ons leven en voor heel onze levenstaak en roeping.

En het is niet minder moeilijk de beteekenis van den Heere Jezus Christus en van Zijn zalving te verstaan voor de wereld en voor het publieke menschelijke leven in al Zijn verhoudingen en gangen.

We zitten dan daarmee in de war, al dringen ons geloof en onze kennis van Gods Woord ook daarheen, om den Heere Jezus Christus als den Koning der koningen en den Heer der heeren te eeren. We belijden dan wel, dat God alle dingen aan Zijn voeten onderworpen heeft, maar we weten geen raad om de toepassing te maken.

En dan, telkens tobbed in de kronkelende levenswegen en in de verwarde levensomstandigheden, meegevoerd met den gang der dingen van den dag, en toch onbevredigd, geen voldoening vindend voor ons Christelijk geloof, keeren we in onze binnenkamer en op onze knieën terug, en genieten er van, dáár het licht van den Naam onzes Verlossers te laten schijnen, en ons door Hem, door Zijn Geest en Woord, te laten troosten van de vergeving onzer zonden, van Zijn liefde, van de bijblijvende genade des Heiligen Geestes en van de hope der heerlijkheid.

Toch, we zijn er daarmee niet. ,

Onze conscientie laat zich daarmee niet voldoen.

Het licht van het Woord Gods spreekt ons teveel toe en straalt te breed voor ons uit, om ons met rust te laten.

Wij moeten Hem, dien onze ziele lief heeft, eeren, en naar Zijn eere uitgaan in heel het leven. .

En zoo vangen we opnieuw aan, tobbede en worstelende om voldoening voor ons geloofsbewustzijn.

We troosten ons dan met de zielsoverlegging, dat de Heere Jezus Christus in het verborgen de wereld regeert, en ondanks den warrelgang der menschen de eeuwen naar hun einde leidt en alle dingen doet medewerken ten goede.

Of we laten onze overtuiging leiden in de gedachte, dat het leven van den Heere Jezus Christus op aarde een openbaring, een licht, een voorbeeld was, en dat we dus in de

aardsche dingen naar Zijn gezindheid moeten staan en zoo in nederigheid en liefde Zijn voetstappen moeten drukken, terwijl we voorts alles maar moeten overgeven en ons moeten schikken in de verhoudingen, die in de wereld nu eenmaal wereldsch zijn.

Of we bepalen ons voor de oplossing van wat ons levensvraagstuk is tot de waarheid, dat de Heere Jezus Christus door Zijn Woord en Geest Zijn geloovigen regeert en hierdoor invloed ten goede in de wereld uitoefent.

Één voor één en beurt om beurt zoeken we in ieder dezer overleggingen der oprechten een uitweg, — maar om toch altoos weer gepijnigd te worden door het dualisme, dat ons verkeer op aarde benauwt, waar we met het menselijke leven geen weg weten. We mogen ons verkeer in het menselijke leven niet rekenen buiten de roeping Gods die van boven is in Christus Jezus; en we weten toch, dat het leven der menschheid niet is het leven van de gemeenschap der heiligen, maar van de zondige menselijke gemeenschap.

Er is hier geen ontkomen uit de neveldwarrelingen, tenzij we de Heilige Schrift laten gelden voor hetgeen zij *is*, het Woord Gods voor de historische menschheid, sinds Christus' verhooging naar Zijn bevel uitgaande onder de volken der wereld, en gedragen en aangedrongen door de geloovigen aan de consciëntiën der menschen als het licht voor heel het menselijke leven.

Dat Woord Gods ontdekt ons Jezus Christus den Zoon van God als onzen Verlosser, den troost en de vreugde onzer ziele.

Maar datzelfde Woord Gods ontdekt Hem ons als den eeuwigen Zoon des Vaders, door wien niet alleen de wereld gemaakt is maar die als het toegezegde Zaad der menschheid, als de Beloofde aan het menselijk geslacht, als de Gezalfde des Vaders, met heel de historie, met heel het menselijke leven in verband staat.

Gelijk allen den Vader eeren moeten, — en dat moeten ze toch! — alzoo moeten allen den Zoon eeren.

Hij, de Zoon van God, Jezus Christus onze Heer, Hij is het, aan wien de Vader alle dingen heeft overgegeven in den hemel en op de aarde, en die in den hemel en op de aarde alle macht ontvangen heeft.

Hij is het, die de tweede Adam is, de nieuwe mensch, het Hoofd der menschheid, de Heer uit den hemel, die van Gods vege over Schepping en menschheid als *de Heer* is uitgeroepen.

Hij leidt de Schepping, de tijden, het leven. Hij beschikt over de levensverhoudingen en levenskrachten. Hij opent en sluit de levensbanen. Hij doet het levenslicht opgaan. Hij maakt de Creatuur vrij. Hij vernieuwt de dingen.

De historie is de groote crisis, de groote strijd om Gods Schepping, om de menschheid, om het leven. In die crisis, in dien strijd, is Jezus Christus de Heer, van wien het vleesch zich in allerlei levenskring altoos weer en met allerlei vonden zoekt te emancipeeren. Hij moet door Zijn geloovigen in dat leven beleden, als Heer geëerd, geprezen en aangeroepen worden. Maar Hij moet ook worden aangeprezen en voorgehouden door hun belijden en getuigen aan de consciëntiën der menschen als *de Heer*, voor wien allen in hun levensroeping de knie hebben te buigen als voor den Heer aller heeren, den Koning aller koningen, en in wiens Naam zij hebben te roepen om licht en uitleiding in de levensverwickelingen.

De Heere Jezus Christus moet in het menselijke leven, in het historische menselijke leven, in het volkerenleven als *de Heer* erkend worden, de Heer boven alle heeren, de Heer van alle heeren; de Heer, die de *macht* heeft en de *heerschappij* boven alle machten en machtsdragers; over alle menschen, die in het menselijke leven een naam, een ambt of positie, een taak en verantwoordelijkheid hebben.

De Heere Jezus Christus is hier niet slechts een voorbeeld als mensch; Hij moet niet alleen door de menschen als hun Zaligmaker voor hun ziel en leven worden

aangenomen; Hij moet niet slechts door Zijn Geest en Woord geestelijk hun leven bezielen en leiden; maar Hij moet door hen erkend worden, geëerbiedigd, geëerd en gehoorzaamd als de groote Koning der wereld en des levens, door wien de Vader alle dingen regeert, en die door allen, die in de wereld als Zijn erfrijk beschikken en beslissen, moet worden gehoorzaamd en gediend.

Wereld en Gemeente zijn daarbij onderscheiden. De Schrift onderscheidt het leven der menschheid van het leven der Gemeente. Zij maakt van de wereld en het natuurlijke leven niet de gemeenschap der heiligen. Zij stelt allermint de wereld en de volken, en die in het nationale of maatschappelijke leven macht en ambt, leiding of roeping hebben, onder de Gemeente of onder de heerschappij der geloovigen. Maar zij roept wel de heerschappij van den Christus over die allen uit.

Overheden en volken, menschelijke gemeenschap en leidlieden, zijn van des Heeren wege ten nadrukkelijkste gehouden, om den Heere Christus te erkennen.

Geen zwaard, geen geweld mag hen daartoe dwingen buiten de ordinantiën, die voor het geordende leven van Gods wege gelden. Maar in die ordeningen zijn zij van Gods wege tot gehoorzaamheid aan den Christus verplicht. Zij moeten Gods Woord erkennen als de lamp, waarbij ze het natuurlijke, het menschelijke, het historische en het gemeenschapsleven moeten onderscheiden.

Dan zal ook de genade van den Heere Jezus over het leven glanzen.

Dan zal Hij in de staatkundige, in de sociale, in alle levensverwickelingen licht geven en ruimte maken.

Daarvan hebben de geloovigen in de menschheid te getuigen. Daarvan heeft de Kerk des Heeren te belijden. Daarom hebben allen, die den Heere Jezus Christus eeren, het Woord Gods aan te bevelen aan de consciëntiën der menschen. Hetzij dat zij het hooren; hetzij dat zij het laten.

Daarnaar hebben de geloovigen zelf, zoo ze tot naam of positie komen, in het gemeenschapsleven hun weg te kiezen en hun werk te doen.

Zeker, een zware strijd, een moeitevol worstelen zal het zijn.

Maar toch, — de genade zal over het menschelijke leven lichten door de wolken. En waar tevergeefs, door de overlegging van ongeloof en afval in vleeschelijke willekeur van overheden en wetgeving, van opstand en geweld, van wereldsche verheffing uitkomst gezocht wordt, — daar zal de dageraad lichten voor overheden en leidlieden, voor alle geroepenen in het menschelijke gemeenschapsleven, die voor het oog der wereld in hun positie tot heerlijkheid van God den Vader belijden en beleven, *dat Jezus Christus de Heer is.*

VERVULD MET DEN HEILIGEN GEEST. [Hand. 2:4]

(Pinksteren).

En zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest.

Hand. 2:4.

Weer viert de christenheid gedachtenis van de groote gebeurtenis na de hemelvaart van den Heere Jezus Christus, de uitstorting van den Heiligen Geest op den Pinksterdag in Jeruzalem.

Een wondervolle gebeurtenis, waarvan de beschrijving ons vermogen verre te boven gaat. Het was een geestelijke, een onzichtbare gebeurtenis. Vergezellende teekenen, de voortgedreven wind uit den hemel blazende, de verdeelde tongen als van vuur, vestigden de aandacht op dit gebeuren, verzinnelijkten en veraanschouwelijkten het eenigermate, symboliseerden het. Het vervuld worden der geloovigen met den Heiligen Geest en het spreken der apostelen met andere talen, zooals de Geest hun gaf uit te spreken, was gevolg en uitwerking der gebeurtenis. Ook de vrucht van hun woord en prediking, en al wat sinds volgde in het optreden, de uitbreiding en de werking der Christelijke Kerk, — dit alles was mede gevolg en uitwerking der gebeurtenis. Maar de gebeurtenis zelf was zuiver geestelijk en geheel onzichtbaar. Zij werd genoemd door de apostelen als de daad van den Christus uit den hemel, vervulling van Joëls profetie, de uitstorting van den Heiligen Geest. Zij was de vervulling der belofte van den Christus, bij Zijn hemelvaart gegeven: "gij zult aangedaan worden met kracht uit de hoogte"; "Ik zend de belofte des Vaders op u"; "gij zult gedoopt worden met den Heiligen Geest".

Het "vervuld worden met den Heiligen Geest" herhaalde zich ook na dien Pinksterdag, al waren de uitwerkselen daarbij verschillend; en het kan en zal zich herhalen in de geschiedenis en het leven der Christelijke Kerk op aarde. Maar de uitstorting van den Heiligen Geest herhaalt zich niet en kan zich niet herhalen; zij is een centrale gebeurtenis in de historie der wereld, der menschheid, gelijk de geboorte, het sterven, de opstanding en de hemelvaart van den Heere Jezus Christus.

De uitstorting van den Heiligen Geest is de vervulling der Profetie, de vervulling der toezegging Gods en van den Christus, en daarmee de vervulling van al het waarachtig geestelijk uitzien, zuchten en hopen en verwachten van de oude wereld. Zij strekt zich in haar doorgaande werking uit over alle vleesch, over alle geslachten, volken, standen en leeftijden der menschheid, over alle tijden, die volgen; en ze werkt zich uit in het einde der wereldbedeeling, in het schrikkelijk einde der historie, in het veranderen van zon en maan en van geheel het heelal, en in den grooten en vreeselijken dag des Heeren, die komt, in de zaligheid dergenen, die den Naam des Heeren aanroepen.

De uitstorting des Heiligen Geestes is een gebeurtenis tusschen den levenden God en Zijn Schepping, tusschen God en Zijn menschenwereld.

Heel Gods Schepping bestaat door den Geest Gods, en bizonder bestaat de wereld der menschheid, de wereld van het geestelijk-zinnelijke menschenleven, door den Geest Gods. Door den Geest Gods moet bestaan de gemeenschap der Schepping met God. Die gemeenschap der Schepping met God moet bestaan in de geestelijke gemeenschap der menschheid met God door den Geest Gods.

Zoo was het, toen God Zijn wereld schiep.

Door de zonde is de menschheid echter geestelijk in conflict gekomen met God, in conflict met den Geest Gods. Sedert werkt de menschheid zichzelf geestelijk uit tegen God in, tegen Zijn Geest. De Geest des Heeren twist met de menschheid. Het eerste einde is de verdelging der eerste wereld in den Zondvloed. En het laatste einde zou noodzakelijk zijn de eeuwige verdelging der wereld, de eeuwige verdoemenis der

geestelijk bestaande menschheid, die tegen den Geest Gods ingaat.

Maar God heeft eeuwige gedachten des vredes. Hij wil en zal in Zijn Schepping, in Zijn menschenwereld, in gemeenschap wonen door Zijnen Geest. Hiertoe is de Zoon van God van eeuwigheid ten Middelaar ter verlossing gegeven. Hem is als Erfgenaam de wereld overgegeven. Hij zal als Middelaar de wereld verlost overgeven aan den Vader.

Zoo houdt God dan door Zijn Geest de wereld, de menschheid, ondanks het verderf der zonde en des doods en ondanks de verdelging door den Zondvloed in stand. Hij bewaart Zijn wereld, Zijn menschheid, na den Zondvloed in beperkende banden. In de deeling der talen en der volken doet Hij de menschheid der oude wereld na den Zondvloed uiteenleven en zich geestelijk uitwerken binnen zekere grenzen, zuchtend nochtans en, als met koorden en touwen gebonden, het hoofd verlangend opstekend.

In Israël openbaart Zich de Heere, komende ter verlossing, inwerkend door Zijn Geest, Zijn Woord, de Profetie, het getuigenis Gods, door buitengewoon afgezonderde en begenadigde instrumenten; en Hij werkt in dit Israël door Zijn Geest het waarachtig geheiligd geestelijk zuchten en verlangen naar de gemeenschap met God en naar de wijding aan den Heere; naar de geestelijke gemeenschap en wijding van het geheel en de eenheid der menschheid en der Schepping aan den Heere door den Heiligen Geest.

Dan neemt in de volheid des tijds de Zoon des Vaders als de Middelaar Gods en der menschen de menschelijke natuur aan en treedt als mensch in de historie der menschheid in. In en door Hem breekt de bizondere openbaring Gods ten volle door. Gezalfd met den Heiligen Geest volbrengt Hij als Middelaar het werk der verzoening, der verlossing. Hij verrijst uit den dood in onverderfelijkheid en heerlijkheid en vaart als Middelaar ten hemel op. Den Heiligen Geest heeft Hij verworven; Hij ontvangt dien voor de wereld en de menschheid van den Vader en Hij stort den Heiligen Geest op den Pinksterdag uit.

Nu worden de geloovigen vervuld met den Heiligen Geest.

Nu komt het apostolaat tot Zijn heerlijke werkelijkheid en kracht.

Nu worden de Schriften geopend.

Nu breekt het getuigenis Gods in volheid van licht uit.

Nu worden de harten der menschen bewogen tot bekeering en geloof.

Nu wordt de Gemeente des Heeren uit de banden van Oud-Israël vrijgemaakt.

Nu gaat de deur der Heidenen open.

De tempel des levenden Gods wordt in het midden van het leven der volkeren geopenbaard.

In hemelsch licht gaat de Gemeente van Christus haar weg in het midden der volken, die voortspoeden op den weg der historie. En zij verlicht de wereld door het Woord Gods en het getuigenis van haar belijden.

Al dieper werken het licht en het leven Gods door den Heiligen Geest in haar door.

Al verder gaat de werking des Geestes uit naar alle vleesch.

De afzondering, afperking en opsluiting der volkeren wordt immer meer ingeperkt.

De menschheid uit alle talen komt immer meer tot één en tot eenheid.

Geestelijk breekt de menschheid tot volle krachtsontplooiing door.

In die geestelijke worsteling werkt de Heilige Geest naar Gods Raad en Verkiezing door.

Hij voert het geding.

Hij verheerlijkt den Christus in alle geslachten en tijden en voert het volk der Verkiezing, de gemeenschap der heiligen, tot altijd beslistere keuze, tot immer inniger gemeenschap met God, tot den vollen geestelijken strijd, die over de wereld der menschheid in haar

geheel beslissen zal.

Tot de volkomen crisis, die komt en nadert.

Dan zal in het einde al wat den Geest des Heeren weerstaat, v/orden uitgebannen en verdoemd.

De Schepping des Heeren zal door het vuur des oordeels heen gezuiverd, veranderd, en verheerlijkt worden.

En de Gemeente des levenden Gods zal ingaan in de heerlijkheid des Heeren, in eeuwige zalige gemeenschap met den levenden God, waarin God alles zal zijn in allen door den Heiligen Geest.

Wij vieren de *uitstorting* van den Heiligen Geest.

De bedeeeling der oude wereld is voorbij. De laatste dagen zijn gekomen, de bedeeeling des Heiligen Geestes. Sinds ging de wereld voort op het pad van haar historie, de Kerk van Christus in het centrum. Sinds ging voort het werk van den Heiligen Geest. Het gaat voort in gewichtvolle onloochenbare beweging in de eeuw van ons leven, in de aangrijpende geestelijke beroering in de wereld der menschheid.

Wij roemen er in. Wij roemen in God door Jezus Christus, onzen Heer!

Staan wij biddend, smeevend, zuchtend naar de *vervulling* met den Heiligen Geest, naar het vol worden, naar ons volworden met den Heiligen Geest.

Dit vol-worden, deze vervulling was het kenmerk van den Pinksterdag. Het herhaalde zich; en het herhaalt zich.

Dan wordt onze ziele vol, van het leven uit God; van de waarheid, die in Christus is; van de gemeenschap met God.

Dan breekt het geestelijk leven door als een waterstroom.

Dan wijken de zonden, die ons bevleken; de nevelen, die het licht voor ons verduisteren; de slapheden en zwakheden, die de kracht van Gods getuigenis, van ons belijden, van ons geestelijk leven achteruit dringen en breken.

Dan openbaart zich in ons levendig en krachtig de uitstorting van den Heiligen Geest.

Dan openbaren we ons in geestelijke schoonheid als de Gemeente des Heeren.

Dan breekt het Evangelie zich baan.

Dan wordt de Christus verheerlijkt.

Dan dringen de groote werken Gods op de consciëntiën der menschen aan.

Dan schiet schokkend de geestelijke vrijmaking der wereld vooruit.

Totdat de groote dag des Heeren komt!

DE UITSTORTING VAN DEN HEILIGEN GEEST. [Hand. 2:33]

(Pinksteren).

Deze dan, door de rechter[hand] Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van den Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort.

Hand. 2:33.

De apostelen, die met den Heiligen Geest vervuld waren, verklaarden op den Pinksterdag met nadruk, dat *de uitstorting van den Heiligen Geest* de groote daad van den in den hemel verhoogden Christus op de aarde was, het groote goed, door Hem van uit den Troon des Vaders op de aarde geschonken.

In Zijn laatste woorden vóór Zijn hemelvaart had de Heere Jezus dan ook met nadruk Zijn apostelen verplicht, te Jeruzalem te verwachten de belofte des Vaders, waarvan Hij hun gesproken had. De Heere Jezus herinnerde hun daarbij aan Johannes den Dooper; Johannes had het doopen door den Christus met den Heiligen Geest uitdrukkelijk toegezegd bij zijn eigen doopen met water; die toezegging zou te Jeruzalem na de hemelvaart des Heeren in vervulling gaan.

Op de vraag der apostelen, of de Heere Jezus in de dagen, die zij toen beleefden, voor Israëel het koninkrijk weer zou oprichten, heeft Hij hun geantwoord, dat de tijden en gelegenheden hun niet van te voren bekend mochten zijn, maar dat zij ontvangen zouden de kracht van den Heiligen Geest, die over hen zou komen: en dat zij daardoor de getuigen van den Heere Jezus Christus zouden zijn, in Jeruzalem en Samaria en tot aan het einde der aarde. Dit waren de laatste woorden van den Heere Jezus; toen is Hij voor de oogen der apostelen zegenend ten hemel opgevaren en door een wolk aan hun gezicht onttrokken; en de daad van den verhoogden Christus, die aan Zijn laatste woord vóór Zijn opvaren beantwoordde, was de uitstorting van den Heiligen Geest op den Pinksterdag.

De uitstorting des Heiligen Geestes staat met het feit, dat Jezus *de Christus* is, in het nauwste verband.

Heel de bedeeling van het nieuwe verbond, waarvan de Profetie getuigt, komt niet slechts met den Christus en in diens verhooging, maar is ook gelegen in de uitstorting des Heiligen Geestes.

Met de openbaring van den Christus aan Israëel, allereerst aan Johannes den Dooper in den Doop des Heeren, gaat daarom ook de nederdaling des Heiligen Geestes op Hem gepaard, en door die nederdaling des Geestes wijst de openbaring Gods den Heere Jezus aan Johannes met nadruk aan als dengeen, die met den Heiligen Geest doopt. Door den Heiligen Geest, die op Hem als den Christus nederdaalde, is de Heere Jezus in de woestijn weggeleid, om verzocht te worden van den Duivel, en Hij heeft Zijn optreden in Zijn prediking en in Zijn wonderwerken mede uit Zijn zalving met den Heiligen Geest verklaard. Zijn verlossend werk doet de Heere Jezus Christus door den Heiligen Geest tot in Zijn zelfofferande toe (Hebr. 9:14). En de vrucht van Zijn verzoenend werk is de Heilige Geest, dien Hij verwerft, door Zijn vleesch en bloed te geven voor het leven der wereld, en dien Hij na Zijn opstanding in Zijn verhooging en verheerlijking ontvangt en uitstort.

De Heere Jezus wees er Zijn apostelen daarom reeds vóór Zijn lijden en sterven op, dat Zijn heengaan tot den Vader hun nut was, al ging Zijn weg door den dood heen; zóó zou de Vader hun om Zijntwil den Heiligen Geest geven.

Reeds op den dag Zijner opstanding gaf de Heere Jezus dan ook in het blazen van Zijn adem aan Zijn apostelen het teeken en beginsel van den Heiligen Geest, dien zij zouden

ontvangen; bij Zijn hemelvaart herhaalde de Heere slechts Zijn toezegging van den opstandingsdag; en op den Pinksterdag heeft Hij die toezegging vervuld.

De Heilige Geest had ook den Zoon van God het lichaam toebereid, dat Hij uit het vleesch en bloed van Maria aannam; de Heere Jezus is, wat Zijn menselijke natuur aangaat, ontvangen van den Heiligen Geest. Zoo ging dus de Heilige Geest in Zijn werking reeds aan de geboorte van den Christus vooraf.

Ja, Hij was de Geest van Christus, ook reeds vóór de komst van den Zoon van God in het vleesch. De Heilige Geest was op Simeon en door Hem spraken Zacharias en Elisabet. Door den Heiligen Geest hebben Mozes en David en de profeten gesproken en geschreven. Ja in heel de genadebedeeling Gods in de eeuwen vóór Christus' geboorte, in heel de openbaring en het werk des Heeren in Israël was de Heilige Geest werkzaam. En het leven des geloofs onder de oude bedeeling had in de begenadiging door den Heiligen Geest zijn beginsel, evengoed als onder de nieuwe bedeeling.

Dit kon ook niet anders zijn.

Er is naar heel de Schrift geen bijzondere openbaring en begenadiging des Heeren, dan daar, waar Hij Zichzelf geeft in Zijn verbond. Daar is de Middelaar, de Christus; daar is het Woord en de belofte des Heeren; daar is de Heilige Geest, de Geest van Christus. En zoo werkte dan ook de Heilige Geest als de Geest der genade naar het verbond des Heeren en op grond van het Middelaarschap van den Zoon Gods al de eeuwen door, sinds de begenadiging onzer eerste ouders na den zondeval; Hij werkte tot op de komst van den Christus in het vleesch, tot op het sterven, de opstanding en de hemelvaart des Heeren, tot op den Pinksterdag.

Die vóórgaande werkingen van den Heiligen Geest behoorden echter niet tot de uitstorting des Heiligen Geestes. Wel staan zij er mee in verband en vloeien zij er in zekeren zin te voren uit, gelijk zij te voren vloeien uit het offer van Christus, dat zij voorbereidden, maar dat eerst in de volheid des tijds volbracht werd. Zij zijn er echter om de voorgaande en voorbereidende openbaring en genadebedeeling des Heeren; zij zijn er, om tot de volheid des tijds te komen; om te komen tot de komst van den Zoon Gods in het vleesch, tot de tijden der vervulling, der verzoening en verlossing; zij zijn er, om te komen tot de opstanding en de hemelvaart, tot de verhooging en verheerlijking van den Christus aan de rechterhand des Vaders.

Dan ontvangt de Christus de volle vervulling der belofte; dan ontvangt Hij van den Vader den Heiligen Geest, om dien uit te storten.

Dan keeren de tijden; zij gaan voortaan van de volheid des tijds, van de verhooging en verheerlijking van den Christus uit. Nu openbaart de Zoon van God Zich in de wereld als de verhoogde Christus, de Vorst en de Zaligmaker der wereld (Hand. 5:31).

Het voorgaande werk des Heiligen Geestes is voorbereidend. Het is in zekeren zin niet voor het verleden, maar het is tot op den Christus en diens beschikking van uit den Troon des Vaders (1 Petr. 1:10-12). Eerst met de verhooging van den Heere Jezus als den Christus aan de rechterhand Gods vangt het volle werk des Heiligen Geestes aan, doordat de Christus den Heiligen Geest, dien Hij in Zijne verhooging van den Vader ter beschikking ontving, uitstort. De uitstorting des Heiligen Geestes is het werk, de daad van den verhoogden Christus; en wat de Heilige Geest, die uitgestort wordt, op aarde doet, dat doet door Hem Jezus, de Christus.

Hierin is de beteekenis van den Pinksterdag.

Te voren bevochtigden de wateren des Heiligen Geestes een oäse in de woestijn, inworstelend tegen den verschroeienden woestijnwind der wereld, om te blijven bestaan. Die wateren leven en werken in de bijzondere genadebedeeling, in Israël, in de heilige profeten; en zij werken daarmee ten deele ook op de gemeene genadebedeeling in heel de menschheid en in heel de wereld. Maar zij werken gestadig tegen de doodsmacht in, slechts om terrein voor het leven te behouden. Zij werken, altoos den wortel bewarend en weer uitdrijvend tegen de versterving in. Zij werken, wachtend op Hem, wiens zij

zijn, en die over hen als Zijn erfenis in de volheid des levens der heerlijkheid en der macht beschikken zal.

Van uit den Troon des Vaders stort nu echter de levende verheerlijkte Christus den Heiligen Geest uit als een geweldigen wind, die alles aangrijpt. De verheerlijkte Christus doopt met den Heiligen Geest en met vuur. Hij vervult met den Heiligen Geest.

De Heilige Geest vervult den geest der apostelen. Hij doet hen spreken in talen, gelijk Hij hun geeft uit te spreken. Hij opent hun de Schriften. Hij opent hun mond en dienst. Hij opent voor hen het verstorven overblijfsel Israëls. Hij opent voor hen de wereld. De Heilige Geest beheerscht van nu voortaan de historie, verheerlijkende den Christus. Hij breekt uit als een bergstroom uit den tempel, uit Jeruzalem, over Judea en Samaria, over Antiochië en Efeze, over Korinte en Rome, over de menschheid, die in nieuwe beweging komt.

Zie de stroomen vroolijk springen! Zie ze springen in het apostolaat. In het Evangelie. In de Gemeente van Christus. In het Christelijk geloof. In het Christelijk leven. In de veelvoudige Christelijke levensopenbaring. In de elkaar opvolgende Christelijke eeuwen!

Zie de stroomen springen in de nieuwe levensverhoudingen. In het nieuwe leven der volken. In de nieuwe tijden!

Zie ze breed, breed worden, wateren der zeeën, grijpend naar heel het leven, naar heel de wereld, naar de levensvolheid, naar de einden der eeuwen!

Met de uitstorting van den Heiligen Geest door Jezus, den Christus, den Zoon van God, den gezalfden Koning, den nieuwen mensch, die opvoer in de hemelen, gaat het Evangelie uit in de wereld. En de Christus regeert over alle dingen. Hierin vangt de nieuwe vrijmakende historie aan. Die vrijmaking gaat door in alle volken, in alle eeuwen, in heel de menschheid. De boeien worden losgemaakt, opdat heel de menschheid kome tot beslissing tegenover den Heere en Zijn Gezalfde. In die beslissing komt het einde.

Ja, het einde komt! Het nadert met rassche schreden. Wie ooren heeft om te hooren, die hoore! Voor het einde is de wereld in beroering. Alle boeien moeten breken; het Koninkrijk Gods alleen zal bestaan.

Jezus leeft! Hij, de Zoon van God, verheerlijkt aan de rechterhand des Vaders, Hij heeft den Heiligen Geest van den Vader ontvangen. En Hij heeft den Heiligen Geest uitgestort. Hij vervult met den Heiligen Geest. En Hij zal door den Heiligen Geest vervullen heel de Schepping Gods, Gode en den Vader ten eeuwigen heiligen tempel, en allen, die in Hem gelooven, tot volle en eeuwige zaligheid en heerlijkheid!

PINKSTEREN. [Hand. 2:17]

En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God. Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vleesch.

Hand. 2:17.

In de Profetie van Joël wijst op den Pinksterdag zelf de apostel Petrus de beteekenis van de uitstorting des Heiligen Geestes aan, in verband met de verhooging van den Heere Jezus Christus aan de rechterhand des Vaders.

Wij hebben daarom ook vooral op deze apostolische verklaring acht te geven, om de beteekenis van de uitstorting des Heiligen Geestes te verstaan met het oog op het menschenleven waarin wij deelen.

We kunnen hier slechts enkele lijnen trekken, waardoor die beteekenis in beeld voor het leven uitkomt.

De uitstorting des Heiligen Geestes in verband met de verhooging van den Heere Jezus Christus is het hoogtepunt van Israëls historie en het groote keerpunt in de historie der wereld.

Zeker, de genade der wedergeboorte tot geloof en bekeering, tot vergeving der zonden door het geloof in den Heere Jezus Christus, breekt met de uitstorting des Heiligen Geestes machtiger dan ooit te voren in Israël door en breekt dan voorts met de prediking van het Woord Gods in de wereld der volken uit. Het is echter niet slechts die genade van wedergeboorte, bekeering en geloof voor enkele personen, die immers ook tevoren in Israël wel geschonken werd, maar het is juist dat *doorbreken* en *uitbreken*, waarin de uitstorting des Heiligen Geestes op den Pinksterdag haar beteekenis heeft. Het is de geestelijke gebeurtenis, die Israël en de menschheid aangrijpt.

Israël heeft als volk met de verhooging van den Heere Jezus Christus zijn einde in de historie der oude volkenwereld bereikt; de belofte is vervuld, de Christus is gekomen, Zijn werk in het Israël der oudheid, in Jeruzalem en daarmee in de oude wereld, Zijn werk in het vleesch op aarde, Zijn verzoenend werk is volbracht; Hij is verhoogd in den hemel in den troon van God, om nu van daar als Profeet-Priester-Koning naar de belofte van ouds alle geslachten der aarde te zegenen en de historie der wereld tot haar vervulling en haar einde te brengen.

Daartoe stort de verhoogde Christus den Heiligen Geest uit van den Vader. God-zelf komt in den Heiligen Geest tot Zijn menschheid, over alle vleesch. Hij komt bij hen en in hen wonen, in hen werken door den Heiligen Geest. Hij komt door den Heiligen Geest Zijn genade uit den Christus toebringen maar ook Zijn geestelijke gaven uitdeelen; opdat, door de genade des Heiligen Geestes, de menschheid zelf geestelijk door menschen bewrocht zal worden en zoo zelf zich zal ontsluiten naar haar vervulling, naar haar einde. Daarmee is de verheerlijking van Israël als een zegen voor alle geslachten, zij het in een overblijfsel, gegeven. De genade des Heiligen Geestes wordt over en in Israël uitgestort; de schaduwen breken, het Jeruzalem van steenen en gebouwen valt weg, de oude bedeeeling gaat voorbij voor Israël en daarmee voor heel de wereld: als uit de steenrots, die scheurt, breekt de genade des Heiligen Geestes met het Woord Gods uit naar de wereld der volken, naar de menschheid in heel haar leven, om daar in den gang der historie, in den gang van het leven der menschheid, in heel het zich ontsluitende geestelijke leven der menschheid te werken naar en tot de vervulling en het einde.

Hiermee gaat gepaard de wondere werking Gods in heel het wereldbeleid en in de verhoudingen en krachten van heel de stoffelijke wereld. Heel de stoffelijke wereld staat in verband met de werking van den Geest des Heeren, met den Heiligen Geest en met het geestelijk leven der menschheid, en daarom moet naar de regeering des

Almachtigen heel de Schepping met al haar krachten zich in verband met de werken des Heiligen Geestes en met de geestelijke actie in de menschheid ontdekken en ontsluiten. Heel de menschheid in haar nieuwe historie komt in beweging, niet meer bovenal door uiterlijk dwingende machten, door de teugels en den zweep van het oude type, door de overheersching van wereldrijken en vleeschelijke overmacht, maar door geestelijke gisting, door geestelijk menschenleven, waarin de ideeën zich vermenigvuldigen en realiseeren, en waarin de stof en de krachten der Schepping aan het geestelijk menschenleven dienstbaar worden.

Zoo komt de groote crisis der wereld, de groote geestelijke crisis, waarin niet maar de menschendrommen als kuddedieren door overheerschers worden geëxploiteerd, maar waarin, onder den scepter van den Christus en onder de machtige werking des Heiligen Geestes, het geestelijk leven heel het menschenleven in alle volken en geslachten, in alle rangen en standen, in alle leeftijden en verhoudingen geestelijk regeert, met overheersching der stoffelijke machten en krachten, tot die ééne groote beslissing tusschen heel de menschheid, heel het menschenleven, heel de wereld eenerzijds, en den levenden God, den God des Woords, den verhoogden Christus, den Heiligen Geest anderzijds.

Zóó komt met en in die crisis het einde, het einde des oordeels, maar waarin de heerlijkheid des Heeren ten volle opgaat, Zijn Woord bestaat en de zaligheid rijst in het eeuwige licht des Heeren en in Zijn geestelijk verheerlijkte Schepping voor allen, die met het Woord Gods vereenigd zijn; die den Naam des Heeren aanroepen; en die in hun leven geëigend zijn door den Heiligen Geest.

De uitstorting des Heiligen Geestes tot aangrijping en in-werking-brenging van het geestelijk leven der menschheid in alle levensverhoudingen en in heel de levenseenheid der menschheid, waarmee de aanvankelijke vrijmaking der scheppingskrachten gepaard gaat, brengt noodzakelijk een zekere vrijmaking van het geestelijk menschenleven mee, ook waar de Heilige Geest met de genade der wedergeboorte, der bekeering en des geloofs werkt. Het juk der menschheid, waardoor zij onder de oude bedeeing, geestelijk gebonden, schier niet doorbreken kon, maar onder voogden en tuchtmeesters voor ontbinding bewaard werd, wordt door de uitstorting des Heiligen Geestes in beginsel en voorts gaandeweg opgeheven; de menschheid moet in heel haar leven, in haar geheel en in haar eenheid, zelf tot zelfstandige geestelijke beslissing komen over zichzelf en over de wereld.

Hier is de gemeene werking des Geestes, die sinds den Pinksterdag met zijn bijzondere werking in de wereld gepaard gaat. De uitstorting des Heiligen Geestes bracht dan ook heel Jeruzalem in beweging en heel Israël in Jeruzalem en in de verstrooiing. Het Evangelie van Christus besliste daarom over alle synagogen; alle man moest daarin zelf kiezen. En heel de wereld, alle vleesch, kwam en komt sinds door het Woord Gods in geestelijke actie al verder, al dieper, al breeder. Alle booze geestelijke machten breken bij de verbreeding van den historiestroom en tot naar de einden der aarde ook door, grijpend naar alle menschenleven. Totdat in de groote wereld-crisis de geestelijke tegenstelling tusschen den Christus en den Antichrist in heel de menschheid ten volle uitkomt.

Een steeds voortgaand "democratisch" type moeten daarom de tijden sinds de uitstorting des Heiligen Geestes en bij het voortsproeden der tijden naar het einde dragen. En bij de zichtbare doorbreking der wereldeenheid in onze eeuw is de doorwerking van dit type allernoodzakelijkst. Ieder mensch is reeds mensch en een eigen geestelijk wezen; maar alle mensch wordt, waar de geestelijke werking doorbreekt, met de menschheid zelf geestelijk werkzaam in en voor het ééne groote menschenleven, in de oplossing van het groote menschenvraagstuk; hij ontvangt daartoe in verband met de doorbrekende geestelijke worsteling een eigen geestelijke beïnvloeding tot eigen geestelijke actie en tot eigen persoonlijke beslissing in de geestelijke crisis. En hiermee gaat noodzakelijk samen een zekere meerdere stoffelijke vrijmaking.

De tijden moeten daarom bij toeneming ook een "sociaal", een maatschappelijk karakter dragen. De maatschappij moet het menschenleven doen uitkomen in vrije werking en samenwerking meer dan onder de oude beschikking van vorsten en wereldbezitters. De overheidsmacht moet zich dienstbaar maken aan de vrijmaking der maatschappelijke gemeenschap, ook door de stoffelijke vrijmaking te verzekeren voor het menschenleven, dat opkomen en geestelijk vrij doorwerken moet.

Dit alles betreft het gemeene type, dat de uitstorting des Heiligen Geestes in het menschenleven doet doorbreken, in verband met de beslissing, die de Heilige Geest in de menschheid en in de wereld tot stand brengt. Naar de mate Zijner bijzondere werking werkt ook dit gemeene type door.

Dit gemeene type is echter niet slechts het noodzakelijk gevolg van de uitstorting en doorwerking des Heiligen Geestes, maar in dit gemeene type valt ook de schaduw en de afdruk van het bijzondere werk des Heiligen Geestes.

De bijzondere begenadiging, die de uitstorting des Heiligen Geestes, brengt, draagt ook een "democratisch", een "sociaal" karakter; en naar mate de Heilige Geest in de begenadiging doorwerkt, ook in den voortgang der tijden, komt dit karakter sterker en schooner uit. Het ambt des Woords is hier slechts dienstbaar om het Woord Gods toe te brengen; over den Heiligen Geest beschikt dit ambt niet. De Heilige Geest werkt zelf in de zielen tot bekeering en geloof, tot geestelijke beschaving en bezieling. Hij geeft alle geloovigen, onafhankelijk van leeftijd of sekse, van stand of rang, zelf vat aan het Woord en geestelijken arbeid met en voor het Woord Gods. Hij maakt hen zelf sociaal werkzaam tot openbaring der Gemeente van Christus, van de gemeenschap der heiligen, en tot geestelijk optreden en ageeren in het menschenleven, in vrije vereeniging en publiek getuigenis, in maatschappij en menschheid.

De persoonlijke band aan het Woord Gods, en daarmee de persoonlijke overgevenheid aan den Heiligen Geest, de persoonlijke gehoorzaamheid des geloofs aan den Heere Jezus Christus, de persoonlijke geestelijke gemeenschap met den levenden God, beslist hier. *Die* is dan ook de groote genade in de uitstorting des Heiligen Geestes. Die brengt noodzakelijk tot eigen geestelijke actie, welke wederactie werken moet. Die geeft ons te deelen in de groote beslissing over de menschheid en de wereld met onzen God en Zijn Christus en met den Heiligen Geest. Die doet ons deelen in de eeuwige zaligheid en heerlijkheid.

De tijden spoeden voort, democratisch, sociaal, naar de groote ééne crisis der menschheid en der wereld.

Wij *willen* dien spoed. Wij bidden er om; wij geven er ons voor, en wij dienen er in.

Reeds worden de tegenstellingen machtiger!

Het einde komt!

En in dat einde zullen we zalig zijn door den Heiligen Geest, met allen, die den Naam des Heeren aanroepen.

Geloofd zij God voor de uitstorting des Heiligen Geestes!

IN DE LAATSTE DAGEN. [Hand. 2:16, 17]

Dit is het, wat gesproken is door den profeet Joël: En het zal zijn in de laatste dagen (zegt God), Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vleesch.

Hand. 2:16, 17.

Pinksteren is het feest van de "laatste dagen".

Van die "laatste dagen" sprak steeds de Profetie. Zij noemde met die uitdrukking den horizon van haar gezichtsveld. Die horizon vloeide voor haar samen met de diepe verte der eeuwige dingen. Over donkere schaduwen zag zij daar het ondoorgrondelijke licht in gouden glansen juichen; geen goud van avondrood, maar van morgenlicht. In dat licht zag zij dagen de volle vervulling der hope; de vervulling der belofte Gods; het rijk des vredes en der zaligheid; het Koninkrijk des Heeren, dat aarde en hemel vervullen en vereenigen zou.

Daarom zag de Profetie in die "laatste dagen" ook elke vervulling der belofte Gods, die elke verwerkelijking der hope nader deed komen, elke naderende verlossing van Israël; de eerste komst van den Christus; Zijn verhooging in den Troon van God; de uitstorting van den Heiligen Geest; de uitbreiding van den Naam des Heeren over alle volken; de oplossing en daarin het einde der historie door de wederkomst van Christus; en de verheerlijking der Schepping voor God.

Zoo zag de Profetie dan ook den *Pinksterdag* in "de laatste dagen". En zij zag in die "laatste dagen" *bizonder* den Pinksterdag, wijl met het Pinksterfeit, in verband met de verhooging van den Christus, de nieuwe wereldbedeeling doorbrak, die de laatste zou zijn; de bedeeling der wereldhistorie, waarin het Koninkrijk des Heeren met de volkenwereld, met de wereld der ééne menschheid, worstelen zou.

Pinksteren was ook in Israëls leven het feest der "laatste dagen". Pinksteren was voor Oud-Israël het feest van den laatsten oogst, die van akker en wijnberg juichend werd ingedragen. Dan werden de eerste brooden van het nieuw geoogste graan voor het aangezicht des Heeren neergelegd; en de wijnoogst ving dan aan, die de vrucht van alle bergen de dalen indroeg, om in de wijnpers vertreden te worden en den edelen wijn te doen uitvloeien.

Ja, Pinksteren was Israëls feest der laatste dagen. Want met de uitstorting van den Heiligen Geest is de vrucht van Oud-Israël voor den Christus ingezameld, en is Oud-Israël geëindigd in de Gemeente van Christus, die het heilige zaad uit alle volken omvatten zou.

En deze laatste dagen van Oud-Israël zijn ook de laatste dagen voor de wereld der volken. De groote oogst is daarmee aangebroken, die het menschelijk leven in alle volken, in heel de menschheid, opvordert voor den Heere, en die dat leven ook den Heere toebrengen zal.

De "laatste dagen" staan naar de uitdrukkelijke profetie van Joël in verband met de uitstorting van den Heiligen Geest en met de uitwerking dier Geestes-uitstorting.

De Heilige Geest moest uitgestort worden, om het leven van een verheerlijkten Christus als den Koning der eere en het Hoofd van al het geslacht, dat Gode in heerlijkheid moet toegebracht worden, te doen werken in het waarachtige zaad van Oud-Israël. Daardoor werd dit waarachtige zaad in de vrijheid des geloofs en der liefde bekwaam gemaakt, om zich aan den Christus als Zijn eigendom over te geven en te wijden, en om daarmee te verzaken het wettelijk omhulsel, het vleeschelijk Israël. Om daarvoor te verliezen het aardse Jeruzalem, en te verdragen, te verduren, verguizing en vervolging van de maagschap naar het vleesch. Daardoor kon het overblijfsel uit Israël, dat zich wijdde aan

den Christus, toen ook aannemen de geloovigen uit de Heidenen, om, één met hen, te zijn het Israël des Nieuwen Verbonds.

Dit ware onmogelijk geweest zonder de uitstorting van den Heiligen Geest "over alle vleesch", d.i. in de eigen Israëlieten zelf, in hun persoonlijkheid, in ouden en jongen, dienstbaren en vrijen, mannen en vrouwen.

In Oud-Israël had de Heilige Geest door de profetische genade de enkele personen der *profeten* vrij gemaakt, om door de openbaring Gods hun geschonken den Christus in Zijn toekomst te zien; om te zien de komende bedeeling des Heiligen Geestes en het Koninkrijk des Heeren uit alle volken, het ware Israël. Daarvoor liet de Profetie dan, door de verlichting en werking des Heiligen Geestes, in beginsel Oud-Israël los, Jeruzalem en den Tempel en de schaduwdienst. En in de Nieuw-Testamentische bedeeling zou nu de verlichting en werking van den Heiligen Geest in het heilige zaad zelf komen, over ouden en jongen, mannen en vrouwen, en hen in hun eigen *persoonlijk* leven een profetische gestalte geven, om te zien het licht des Heeren; om de Schrift te verstaan; om te kennen en te zeggen, te gelooven, te ervaren en te belijden de waarheid der heerlijkheid van Christus en zich over te geven in de roeping van het Koninkrijk des Heeren.

En deze zelfde uitstorting des Heiligen Geestes "over alle vleesch" ging nu door in de Heidenen, in de volken der wereld. Ook daar werkte de Heilige Geest, met de prediking van het Evangelie naar de ordening des Heeren, die begenadiging der *persoonlijkheden* in ouden en jongen, in mannen en vrouwen, waardoor elk in zijn volk en kring het waarachtige licht in den Christus der Schriften zag opgaan, in Hem geloofde, en zich aan Hem in Zijn Gemeente overgaf, met verzaking van de valsche volksgoden en van het volksgeloof, met verzaking van eigen maagschap en volksgemeenschap, met verduring van smaad en kruis, — overgegeven aan den Heere, aan Zijn Koninkrijk en Zijn toekomst.

Zoo komt inderdaad door de uitstorting des Heiligen Geestes de vergadering der Gemeente van Christus, de openbaring van het waarachtige Koninkrijk des Heeren uit alle volken tot stand. En zoo ook blijft de Gemeente van Christus in den weg van haar hemelsche roeping bewaard.

Altoos weer doet de Heilige Geest in het *persoonlijke* leven, zonder onderscheid van stand en ambt, het waarachtige licht Gods opvangen, en het ware leven uit God in de vrijheid des geloofs kiezen voor den Heere, voor Zijn ware Gemeente en voor Zijn toekomst, — ondanks smaad en lijden.

Hierin is de heerlijkheid der "laatste dagen" door de uitstorting des Heiligen Geestes.

De doorwerking des Geestes gaat hierin altoos dieper en breder door. Hoe meer de tijden spoeden naar hun einde, hoe krachtiger de werking van den Heiligen Geest zich "over alle" vleesch", in het leven der *persoonlijkheden* openbaart.

De eeuw der Reformatie droeg daarin reeds het teeken harer eere, niet minder dan de eeuwen van den strijd der Kerk met Rome's keizerrijk.

En de eeuw der Revolutie, der Emancipatie, der Sociale toekomst, draagt hierin niet minder haar merkteeken.

In verband met het einde naar den Raad des Heeren, brengt de bedeeling Gods in de voortsneling der tijden toenemende vrijmaking voor volken en menschheid, over alle grenzen van rijken en talen, van standen en kringen heen. De sociale zucht is als een barenswee naar de eenheid en de vrijheid der *eene menschheid*; en de democratische en anarchistische kretten zijn wereldkermingen om de vrijheid en het recht der *persoonlijkheid*. Zóó wordt het leven der menschheid en tegelijk het leven aller personen opgeroepen en geforceerd om zichzelf te openbaren: om te oordeelen en te kiezen. En in verband hiermee oordeelt en kiest door de werking des Heiligen Geestes, het persoonlijke leven der uitverkorenen Gods, man en vrouw, grijsaard en jongeling, ongerekend stand of rang, voor de waarheid en J-et leven, die uit God zijn; voor den Christus, voor Zijn waarachtige Gemeente, voor het Koninkrijk des Heeren, voor den

strijd om het eeuwige leven.

Zóó komt het einde; het einde ook der "laatste dagen". Het nadert met het uur.

Het komt in die eindbeslissing der wereld, waarin alle vleesch zich zal laten gelden, en waarin ook het geloof in alle geloovigen in hun persoonlijk leven uitblinken moet; waarin de Christus den Antichrist zal ontmoeten en teniet zal doen.

Daarom klagen wij over onzen tijd niet, al klagen wij over de zonden, over den afval van God en Zijn Woord. Neen, we profeteeren met den Heiligen Geest over alle vleesch. Het *persoonlijke* leven van ieder moet komen tot vrijheid en tot recht.

Maar op het *persoonlijke* leven des geloofs, der overgave en der wijding aan den Heere, komt het daarom ook aan. In dat persoonlijke leven juiche al het begenadigde zaad uit alle volken, — midden in de groeiende levensberoering, — over de uitstorting van den Heiligen Geest!

Wij loven en danken God door Jezus Christus onzen Heer, door wiens verhooging de "laatste dagen" gekomen zijn in de uitstorting des Heiligen Geestes tot vrijmaking van het persoonlijke leven in de gemeenschap met God!

IK ZAL IN HEN WONEN. [2 Kor. 6:16]

Ik zal in hen wonen, en Ik zal onder hen wandelen; en Ik zal hun God zijn, en zij zullen Mij een volk zijn.

2 Kor. 6:16.

Gods weg in Zijn wereld keert tot Zijn rust.

Die rust zal ten volle ingaan in de volle uitwerking van de uitstorting des Heiligen Geestes, die eindigt in de wederkomst van den Christus, in het laatste oordeel en in de vernieuwing aller dingen. In de eeuwige zaligheid.

De *rust* is de eindgedachte der Schepping.

Rust, niet in inzinking, ondergang en vernietiging; niet in nacht en slaap. Inzinking en slaap zijn eigenlijk geen rust.

De rust is in den *Sabbat*; in den *dag*, die na den nacht rijst; in den *morgen*; in frisch, krachtig, opwakend leven; in *vrijheid*.

En de rust is in de *samenstemming*, in de *harmonie*, in de *voleinding*, die dat vrije leven vindt.

De rust is in de harmonische *ontmoeting* van het leven met zijn omgeving, met zijn vollen omtrek.

In de *gemeenschap* is de rust.

De rust is in het opklimmen van het leven tot zijn *doel*, en met zijn *vrucht*.

Daarom is er ook een rust *Gods*.

Het scheppingswerk Gods eindigt in den *Sabbat*. In den Sabbat komt het uit in zijn voleindiging.

De paradijssabbat was de opzettelijke, doorwerkende *gemeenschap Gods* met Zijn scheppingswerk in den vrijen opgaanden zevenden dag; den dag der ontmoetende gemeenschap Gods met Zijn werken, met Zijn Schepping. En de paradijssabbat was de gemeenschap van die Schepping in haar geheel, en van de schepselen in harmonische samenstemming met God. De paradijssabbat was de dag van de rust der schepselen in de gemeenschap met den *mensch*, in de gemeenschap van *man en vrouw*, en van de bewuste vrije gemeenschap der menschen met *God*. De paradijssabbat is de dag der rust in de *heiliging*; in de *zegenende* gemeenschap des Heeren met Zijn Schepping; en in de *aanbiddende* gemeenschap en lof der Schepping voor den Heere.

De rust is de *eindgedachte* der Schepping. Daarom is het de gedachte, die in den scheppingssabbat leeft. Maar die dan ook niet van de Schepping wijkt; die haar beheerscht in den voortgang van haar leven. De *voortgang* des levens volgt den ommegang der dagen telkens naar den Sabbat. Zoo *klimt* de rust, de gemeenschap, het leven, in spiralende cirkellijn rijzend van Sabbat tot Sabbat, van gemeenschap tot gemeenschap.

Het paradijs zelf was de rust. Maar om nochtans op te klimmen in de gemeenschap met God. Uit Hem, door Hem, tot Hem. Uit Zijn gemeenschap, door Zijn gemeenschap, tot Zijn gemeenschap. Uit de rust, door de rust, tot de rust.

Zoo moest de mensch, en de Schepping met en in hem, in gemeenschap met God ingaan tot de verborgen zalen van het eeuwige licht, en ze verbinden met de lichtglansen in de zichtbare Schepping, met de bloemen in het gras, en met het leven in het stof.

Het *paradijsleven* was de rust. Maar om tot de rust, die overbleef, in te gaan; om in de

zoete gemeenschap der levende wereld met God, op te klimmen tot de voleindiging; tot de verheerlijking, die komen moest; tot de eeuwige heerlijkheid in het eeuwige leven.

Die paradijrsrust lag uitgedrukt in het *wonen*. In en door het paradijs *woonde* de mensch in de Schepping. Daar rustte hij in de Schepping, en vandaar ging zijn levensopenbaring in de Schepping uit. Daar was voor hem de harmonie der gemeenschap. Dáár woonde de mensch bij God. Daar woonde God bij den mensch. In het paradijs *woonde* de Heere in Zijn Schepping op aarde. En vandaar zou nu de woning der gemeenschap en der heerlijkheid, de woning der rust, de tent, de tempel, het paleis, de wereld der heerlijkheid, zich uitbreiden tot de voleindiging.

Alleen in die *voleindiging* is ten volle de rust der Schepping. Dáárheen gaan de weg en het werk des Heeren.

Ook *ondanks den zondeval*, ondanks de ongerechtigheid der historie. De spiraallijn, hoe ver ook ombuigend, moet rijzen.

De zonde breekt de rust, de gemeenschap, de woning Gods en der menschen, het leven, het paradijs, de wereld. Maar het Voornemen Gods is onberouwelijk. In de gemeenschap van den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest, in het eeuwig Voornemen Gods in Christus Jezus, is de Schepping verzekerd, ondanks het oordeel der gerechtigheid Gods over de zonde. Daarom blijft door Gods gemeene genade na den zondeval, ook buiten het paradijs, het leven in zekere banden van gemeenschap bewaard. Ook door den Zondvloed heen is er nog een *Sabbat*, en geeft God *woningen* aan de kinderen der menschen, woningen der volken aan de geslachten der aarde.

Wel zijn die woningen allereerst tot afzondering en beschutting, tot *verberging* van den één voor den ander, tot onttrekking en afsluiting. Doch dit is slechts de *eerste* beteekenis der woning van wege de zonde; gelijk sinds de zonde de rust allereerst is in het neerleggen van de levenstaak, in de eenzaamheid en in den nacht, in den slaap.

Toch is de woning der menschen de plaats, waar zij vastheid herwinnen; waar zij zichzelf worden; en vanwaar uit zij zich *openbaren* en *gemeenschap* zoeken. In de woning bloeit het leven op, dat de wereld vervult. Dáár kiemt de vrijheid uit; daar is de rust gemeenschap; dáár wordt het teeken van Gods paradijs bewaard, — bijzonder voor wie Gods aangezicht zoeken.

Maar behalve dit, is het zoeken der *rust*, der *woning*, ook het kenmerk en het werk van de *bizondere* genade des Heeren. De Heere zoekt Zijn *Woning* onder de menschen. Hij wil bij hen wonen. Hij wil hen doen wonen bij Zich. Hij komt tot de tent van Abraham. Hij kiest Zich een land ter woning. Hij woont in den Tabernakel Israëls tusschen de Cherubim. Hij verkiest Jeruzalem, den berg Sion: "Want de Heere heeft Sion verkoren; Hij heeft het begeerd tot Zijn Woonplaats, zeggende: dit is Mijn rust tot in eeuwigheid; hier zal Ik wonen, want Ik heb het begeerd" (Ps. 132).

Deze woning des Heeren in Israël onder de volken is ook *allereerst* een terugtrekken. Zijn rust is Zijn verberging. Het voorhangsel sluit den toegang tot Hem af. Hij woont in schaduwen, in een wolk, in de donkerheid. Maar in Zijn verberging is Zijn *openbaring*. Uit Zijn donkerheid schijnt het licht. Uit Israëls verduistering gaat de Profetie op. Hier is de *gemeenschap* Gods met Israël, en in Israël met de wereld. Van Sion gaat de Wet uit, en des Heeren Woord van Jeruzalem, roepende naar de einden der aarde.

In Israël is de genade des Heeren *besloten*. Maar in Israël is ook de genade des Heeren *werkelijkheid*. In Kanaän is de rust, de Sabbat. In Jeruzalem is de Troon des Heeren.

In Israël is de Christus.

En het Woord is vleesch geworden en heeft onder ons *gewoond*.

Ziet, de Tabernakel Gods is bij de menschen!

Toch is ook die Christus in Israël in vernedering, in *verberging*, afgesloten van de volken, een ongekende, zelfs voor het volk Abrahams. Hij woont in de eenzaamheid Zijner ziel;

in de donkerheid der zonde, die Hij draagt; in de afsluiting en verlaten van Zijn lijden. Zijn rust, Zijn Sabbat, de Sabbat Israëls, is allereerst in Zijn graf. "Die ingegaan is in Zijn rust, die heeft zelf ook van Zijn werken gerust, gelijk God van de Zijne" (Hebr. 4:10). Maar dan ook gaat hij na de rust van het volbrachte werk tot de rust van den waren Sabbat in, tot de Woningen in het Huis des Vaders. En dan komt Zijn Naam tot de volken. Dan komt ook de ware Sabbat aanvankelijk op aarde. Dan komt de Heere God woning maken bij de menschen in *de uitstorting van den Heiligen Geest*.

Dan komt de Woning Gods onder de menschen uit de schaduwen te voorschijn in den geestelijken tempel des levenden Gods door de vervulling met den Heiligen Geest. Dan woont de Heere onder de menschen in Zijn geloovigen, in de gemeenschap der heiligen; niet in verberging, maar in *omgang*, in *gemeenschap*. Hij *woont* in hen en Hij *wandelt* onder hen. Hij ontsluit Zich voor hen. Hij opent de Schriften, den Christus. Hij gaat tot Zijn rust onder de menschen bij Zijn geloovigen in, door de liefde Gods, die Hij uitstort in de harten; door Zijn kennis, die Hij uitbreidt; door de uitdeeling Zijner gaven; door de ontsluiting des levens.

Nu maakt Hij de plaats Zijner tent wijd; nu schuift Hij de gordijnen weg (Jes. 54). Nu treedt Hij uit Jeruzalem, uit Israël, uit Kanaän in de wereld der volken. Nu komt Hij tot alle geslachten, tot de kleinen met de grooten, jongelingen maar ook maagden, de ouden met de jongen. Nu gaat Zijn licht op over alle historie, over alle dingen, over alle leven en werken.

Nu komt de groote wereldcrisis. *Het Woord Gods* wordt alom uitgeroepen; en de gemeene genade schuift de grendels van het natuurlijke leven weg. Alle woningen der wereld krijgen vensteren en deuren, tot licht en gemeenschap. Alle volken ontmoeten elkaar. Alle dingen komen onder studie. Alles roept om gemeenschap. Het leven der menschen wordt een wereldleven. De schatten en geheimen der Schepping gaan open. Maar nu zullen de menschen dan ook moeten wonen en wandelen met den *Heere*, bij Zijn *Woord*, door Zijn *Geest*. Of ze zullen bewust in hun wereldgemeenschap *de Woning des Heeren omsingelen*. In deze tegenstelling komt de laatste kamp, waarin de Heere tot het eeuwige licht uit Zijn laatsten sluier zal uittreden, om den booze uit het midden weg te doen en eeuwig met Zijn kinderen te wonen, te leven, te juichen in de werken Zijner handen.

De Heilige Geest is uitgestort. De Heere *woont* op de aarde. En Hij gaat voort, Zijn tent te *ontsluiten* en *uit te breiden* tot de eeuwige *rust*, tot het eeuwige *leven*. Voor alle menschen, alle volken, gaat thans door gemeene genade de wereld open, om daarin te wonen. De tijden weten ondanks alle oorlogen van geen toesluiten meer. Alles roept om het *wonen in gemeenschap*.

Het zal er nu slechts op aan komen, dat wij dit in de vreeze en de liefde Gods *willen*. Dat *wij* niet willen wonen, als de ratten en de vossen, die slechts een wonen kennen, om alles weg te sleepen en te begraven in hun hol. Dat wij het verstaan, te wonen om te *leven*, en te leven voor *gemeenschap*. Dat we de roeping des levens verstaan voor *alle* menschen; voor alle dingen, in *heel* de wereld; voor alle denken en doen. Maar ook, dat we nu bij dat leven en die gemeenschap *vóór* alle dingen knielen voor *God*, om van Hem nooit te wijken, maar bij Hem te wonen. Om in Christus den Vader toe te behooren door den Heiligen Geest. Om bij *God* te wonen, te leven, met *heel* ons leven, en voor heel het leven op aarde. Om voor *alle* *leven* en voor *alle* *gemeenschap*, voor alle wegen en middelen, waardoor *wij* de levenstent verruimd willen zien, de hand te leggen op *Gods heilig Woord*. Het komt er op aan, dat *wij* waarachtig zweren, om de gemeenschap *naar Gods heiligheid*, naar *Zijn heilige ordening alleen*, te zoeken.

Dit is voor ons de strijd der eeuw; de strijd, waarin we nooit één kunnen worden met hen, die uit de gedachten des vleeschelijken leven en die Gods Woord als het licht Zijner heilige ordeningen verwerpen.

Maar in dien strijd *zullen we ook wonen* en *wandelen* met den Heere, als Henoch en Noach. Hij zal *wonen* en *wandelen* bij ons. Hij zal onze *God* zijn. En wij zullen Zijn *volk*

zijn. In Zijn tent zullen wij *schuilen*. Maar ook met Zijn tent zal onze woning zich vrijmoedig *uitbreiden* in heel het leven. En onze *rust*, onze *woning*, zal zijn in ons *leven*, in het eeuwige leven der *gemeenschap* Gods. In het eeuwig springen van alle fonteinen voor Zijn aangezicht.

DE GENADE EN DE WAARHEID. [Joh. 1:14-18]

(Kerstmis).

Het Woord is vleesch geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader), vol van genade en waarheid.

Johannes getuigt van Hem, en heeft geroepen, zeggende: Deze was het van wien ik zeide: die na mij komt, is voor mij geworden, want Hij was eer dan ik.

En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade.

Want de Wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden.

Niemand heeft ooit God gezien; de eeniggeboren Zoon, die in den schoot des Vaders is, die heeft [Hem ons] verklaard.

Johannes 1:14-18.

Wondervol schoon en heerlijk is het Evangelie der geboorte van onzen Heere Jezus Christus, het Evangelie van den Kerstdag, in zijn tafereelen en in zijn inhoud.

Onbeschrijfelijk is het in zijn heerlijkheid, onuitsprekelijk in zijn volheid, in zijn diepte, in zijn onafzienbare strekking.

Wij kunnen er hier en thans ook slechts *iets* van zeggen.

In Efrata's veld, waarboven de sterren aan den nachthemel fonkelen, daalt bij de herders, die hun sluimerende kudde bewaken, een engel neer, een hemelsch lichtfiguur in het nachtelijk donker der aarde. Hij verkondigt groote blijdschap, wijl Christus in de stad Davids geboren is en in doeken gewonden in de kribbe is neergelegd. En terstond daarna schuift de hemelsluier open en bewegen zich in hemelsch licht de hemelsche heirlegers boven de aarde, jubelende van de eere Gods, den vrede op aarde en het welbehagen in de menschen.

Bij de kribbe in Bethlehem rust in halfdonker de moedermaagd; het Kindeken sluimert in de doeken, in de kribbe, in heilige stilte. Jozef knielt in aanbidding op den achtergrond.

Straks vormen de herders een kring om de kribbe, en schouwt, bij gebogen knie, hun oog op het Kindeken, in de doeken, in de kribbe, terwijl ze fluisterend verhalen, wat hun van dit Kindeken gezegd is.

En Maria bewaart al die woorden in haar hart.

Later komen de wijzen van het Oosten bij dit Kindeken in Bethlehem aanbidden. En ze openen voor dit Kindeken hun schat: goud en wierook en myrre.

In den tempel te Jeruzalem, waarheen het Kindeken door Maria en Jozef is heengedragen, geven zij hun twee blanke duiven ten offerande over. En Simeon, de grijze heilige, neemt dan het Kindeken in zijn armen; glanzend stralen de oogen van den Godsman; hij dankt in aanbidding bij dit Kindeken, wijl zijn oogen de zaligheid des Heeren zien; en hij profeteert, wat hij ziet, licht over alle volken en heerlijkheid over Israël, beslissing over het leven der menschen.

De geboorte van onzen Heere Jezus Christus is de aanvang van het Nieuwe Testament. Het Oude Testament, de oude bedeeling der genade en der openbaring des Heeren, gaat hier in vervulling en gaat hier voorbij.

Die oude bedeeling was schaduwachtig, in een wolk gehuld; nochtans was zij openbaring des Heeren, maar zij was voorbeeldend, en zij was daarin profetie.

De woning Gods moet bij de menschen zijn. Hij moet bij hen wonen, en zij moeten wonen bij Hem. Zij moeten leven in Zijn licht, in Zijn genade en gunst, in Zijn gemeenschap; zij moeten daaruit levensvolheid ontvangen en daardoor hun volle leven geven. Hem dienend tot Zijn eer. Dat alleen is het werkelijke leven, het zalige leven, Gode tot heerlijkheid. Zonder dat is er een konflikt tusschen den Heere en Zijn Schepping, tusschen God en Zijn menschen; en zonder dat is het menschenleven armzalig.

In den hof van Eden werd nu die gemeenschap tusschen God en Zijn Schepping, tusschen den Heere en Zijn menschen op aarde door de zonde gebroken.

Maar in de openbaring en uitvoering Zijner genade komt de Heere tot de menschen; komt Hij hen weer Zijn licht, Zijn gunst en gemeenschap toebrengen, en komt Hij hen weer brengen tot Zich. De Heere komt in Zijn genade weer woning maken bij de menschen opdat Zij ook zouden wonen bij Hem.

Wat in dezen noodzakelijk is en moet, en wat de Heere ook komt doen op aarde, — dat kan echter niet. Dat kan niet om de menschen, om de zonde. Als de Heere komt, volgt het oordeel. Als Hij Zich aan de menschen ontdekt, vergaan zij voor Hem. Als de hemel zich opent, moet de aarde verdwijnen. Op het bliksemlicht volgt de bliksemslag, de donderslag.

En de menschen kunnen veel minder den hemel naderen, en naderen tot God.

Het wonen van den Heere bij de menschen en van de menschen bij den Heere onmogelijk.

Daarom is het Oude Testament noodzakelijk. En hierin is het wezen en de beteekenis van de Oud-Testamentische bedeeling verklaard.

Wij zagen den Heere in Zijn openbaring, in Zijn genade, nederdalen in Sinaï's woestijn, op Sinaï, om te wonen bij Zijn volk en Zijn volk te doen wonen bij Zich. En we zagen daarbij dan ook, dat de heerlijkheid des Heeren in lichtglansen van vuur zich ontdekte, maar zich omsluisde in een zwarte wolk en donkerheid. Israëel kon en mocht den berg niet aanraken, veel minder opklimmen tot den Heere. Zonder het middelaarschap kon Israëel bij Sinaï niet bestaan. En als Mozes opklom tot den Heere kon en mocht hij toch het aangezicht des Heeren niet zien. Het volk moet beneden het altaar doen rooken, de offerande doen branden. En Mozes op den bergtop mag en kan slechts in schaduwen en symbolen de tegenwoordigheid des Heeren zien.

Zoo wil dan de Heere wonen bij Zijn volk, bij de menschen, en hen doen wonen bij Zich. Maar het kan niet.

Toch wil de Heere het. En Hij zal het ook doen. Hij doet het. Doch Hij kan het slechts doen en Hij doet het in Oud-Testamentische bedeeling, in schaduwen en symbolen; in symboliek, die wet en profetie is.

Daarom wordt dan de Tabernakel opgericht en de Tabernakeldienst ingericht in Israëel, later in den Tempel en den Tempeldienst voortgezet. De Heere woont daarin, in een Tent, bij Zijn volk, en Zijn volk woont bij Hem.

Dit alles is echter omhuld, verborgen, opgesloten, symbolisch. Het is de *Wet* van het wonen des Heeren bij Zijn volk, maar het is niet de echte volle werkelijkheid van die onuitsprekelijke genade; het is niet *de genade en de waarheid* zelf van het wonen des Heeren bij de menschen. De waarachtige heerlijkheid Gods breekt hier niet door, maar blijft in donkerheid, al komt ze zich openbaren. God wordt hier niet gezien, niet waarlijk ontmoet in gemeenschap van samenwonen.

Dit geldt van heel de gemeenschap des Heeren in Israëel, en daarmee geldt het van Israëel zelf. Mozes heeft het model gezien, het hemelsch model, het voorbeeld, waarin de

Heere in Zijn genade wel Zelf was maar dat toch slechts symbool was, de *Wet* van het samenwonen des Heeren met Zijn volk. Zoo zijn ook de Tabernakel en de Tempel en de Oud-Testamentische dienst, en Mozes zelf, en Israël zelf in heel zijn leven en historie niet de samenwoning des Heeren met Zijn volk zelf, maar *Wet*, voorbeeld, symbool. En dit symbool was *Profetie*.

Want de Heere was daarin.

De Christus was niet buiten dit alles. Dit alles was niet zonder Hem en kon zonder Hem niet zijn. De werkelijkheid, de genade en de waarheid, waren in het symbool, in de *Wet*, door Hem, door Hem alleen. Maar ze waren daarin besloten, omhuld, verborgen als achter het dubbele voorhangsel van het heiligdom en in de wolk der heerlijkheid des Heeren. Ze waren daarin *Wet*, en ze waren daarin *Profetie*.

Ja, de Christus is vóór de *Wet* en Hij is vóór de *Profetie*; en de *Wet* en de *Profetie* zijn door Hem alleen. De *Wet* en de *Profetie* zijn de schaduw, die Hij van Zich vooruitwerpt; het symbool, waarin Hij nader treedt; de stem van den roepende in de woestijn, die Hij vóór Zich doet heengaan, omdat Hij komende is en komt, waarlijk nader komt. Gelijk Johannes de Dooper het gezegd heeft: na mij komt, die vóór mij was, want Hij was eer dan ik, en opdat Hij zou geopenbaard worden, daarom ben ik gekomen (vgl. Joh. 1:31).

En dit geldt niet slechts van Johannes, maar van al de profeten; Mozes en de profeten spreken van Christus en door Hem. En dit geldt van heel Israël en van Israëls leven en historie. 't Is alles *Wet* en *Profetie*, omdat de Heere in den Christus waarlijk in Israël is als een zaad, en komt en komende is, om te wonen bij de menschen en om de menschen te doen wonen bij Zich.

De Wet is door Mozes gegeven, — *de genade en de waarheid* van het wonen des Heeren bij ons en van ons wonen bij Hem is feit geworden door Jezus Christus. Niemand heeft ooit God gezien, ook Mozes niet, — de eeniggeboren Zoon, die in den schoot des Vaders is, die één is met den Vader, die heeft Hem ons verklaard, onthuld. Het Woord is vleesch geworden en heeft onder ons gewoond, vol van genade en waarheid; we hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des eeniggeborenen van den Vader; en we hebben allen door Zijn wonen onder ons uit Zijn volheid ontvangen, als uit een altijd springende fontein, genade voor genade.

Dit is de beteekenis en heerlijkheid der geboorte van onzen Heere Jezus Christus, van het Kindeken in Bethlehems kribbe.

In Hem komt de Heere zelf, de eeniggeboren Zoon des Vaders, die onze Middelaar is, tot ons, in ons vleesch, in ons geslacht, in ons leven en in onze historie, in het leven en de mensheid; en door en in Hem komt tot ons de waarheid der openbaring van de heerlijkheid Gods, de kennis Gods in het aangezicht van Christus Jezus, de volheid der genadefontein, waaruit we genade voor genade ontvangen; het wonen des Heeren bij ons en ons wonen bij Hem in eeuwige zaligheid en heerlijkheid.

O, het einde kunnen wij niet zien, de volheid en uitgebreidheid kunnen we niet omvatten. Maar we kunnen toch door genade de stralen van het licht hier opvangen; we blikken toch op het Kindeken in de kribbe en aanbidden: Immanuël, God met ons!

De Heere is bij ons en wij zijn bij Hem in het Kindeken in de kribbe, het Kindeken van ons vleesch en bloed, in ons menschenleven, in ons droeve arme menschenleven met al zijn zonden en smarten.

Genade.

En waarheid.

Wij aanbidden!

Zeker, in den Heere Jezus Christus, onder ons wonende, treedt eerst de Middelaar op den voorgrond. Maar daarmee wordt dan ook de schaduw werkelijkheid en de gordijn des voorhangsels verscheurd. De Oud-Testamentische bedeeing gaat dan voorbij. En de

werkelijkheid der Gemeente Gods komt dan in de opstanding van den Heere Jezus uit de dooden, in Zijn opvaart ten hemel en in de uitstorting van den Heiligen Geest. De wereld gaat dan open voor het Evangelie, en de gemeenschap des Heeren met Zijn volk wordt dan werkelijkheid naar den regel van het nieuwe verbond: "Ik zal bij hen wonen en Ik zal hun God zijn en zij zullen Mijn volk zijn".

In die genadige gemeenschap des Heiligen Geestes moet onze ziele door het geloof den blik werpen in de kribbe.

Neen, dan kunnen we het einde en de volheid niet zien. Maar toch de genade en de waarheid. En het licht, dat alle dingen, alle donkerheden, verlicht.

O heerlijk schoon Evangelie van den Kerstdag!

Dierbare Jezus!

Gij, mijn ziele, loof gij Hem bovenal: "Mijn Heer! en mijn God!"

Eenmaal zal de volheid eeuwig zalig genoten worden: zie, de Tabernakel Gods is bij de menschen, Hij woont bij hen, en zij bij Hem.

Zoo zij het!

Zoo *zal* het zijn!

KERSTSCHOON. [Lukas 2:7]

En zij baarde haar eerstgeboren Zoon, en wond Hem in doeken, en leide Hem neder in de kribbe, omdat voor hen geen plaats was in de herberg.

Lukas 2:7.

Ontroerd schoon is het Kerstverhaal; en ontroerend schoon is de Kerstgebeurtenis.

't Was zoo'n groot feit, en 't leek zoo klein; het gebeurde zoo eenvoudig; het trad zoo op den achtergrond.

Het moeder-worden is steeds zoo'n groote gebeurtenis. Van 't paradijs af staat heel het groote werelddrama in drie feiten geteekend: in de worsteling van den man met de aarde, om het brood; in de worsteling van de vrouw met het leven, om het kind; en in den strijd Gods met den Booze, om de verlossing. Daarom is elk moeder-worden een groot feit.

Maar alle moeder-worden ontroert nog niet evenzeer. Maria was schoon. Haar uiterlijk kennen wij niet, maar we verbeelden het ons. Het moet en zal in overeenstemming geweest zijn met heel haar persoon, met heel haar beteekenis als de gezegende onder de vrouwen. Zij was van nederigen staat; en ze was nederig van hart; ze was zoo eenvoudig. Later zoo'n echte moeder, zoo'n echte vrouw; niet onvrijmoedig; verstandig en oprecht; maar bescheiden; echt vrouwelijk. Zoo was Maria later moedervrouw. En zoo was ze vroeger maagd, in den schroom van haar bewust-rijp maagdelijk leven. Kuische maagd-vrouw. Nederig-stil, eenvoudig levend in haar kleinen kring. Ootmoedig godvruchtig, gering van zichzelf gevoelend, maar Gode gewijd. Die in de stemming harer ziel, kind-maagd-vrouw, een engel ontmoeten kon, van hem hooren en hem vragen over haar moeder-worden. De dienstmaagd des Heeren. Zóó schoon was Maria. Zóó was ze in heel haar zelfgevoel, en in heel haar openbaring. En zoo schoon moet ook haar uiterlijk geweest zijn, schoon in haar nederige verschijning. Zoo schoon is ook voor haar en zoo schoon is ook inderdaad haar moeder-worden geweest.

Haar moeder-worden.

Wie zegt, wat in alle leven, in allen levensschat, het moeder-zijn is! Het moeder-worden! Het moeder-worden van den eerstgeboren zoon! O, 't is 't schoonste schoon in 't menschenleven, in 't vrouwenleven! Te schooner naarmate de vrouw, die moeder wordt, vrouw is: die moeder wordt, zooals ze vrouw is en maagd was. Wat is dan schoon het moeder-worden van Maria, voor ieder, die het schoon van haar vrouw-zijn en van haar maagd-zijn verstaat; niet het minst ook in de schoonheid, die het had voor haarzelf, het moeder-worden van Maria in haar eerstgeboren Zoon!

En Maria's moeder-worden was eenig. In haar moeder-worden is Maria onder alle vrouwen de ééne eenige. Zij is maagd-moeder, moeder-maagd. Zij heeft geen man bekend. Zij is in haar moeder-worden ten volle de maagd Maria; zij is ten volle in haar moeder-worden de dienstmaagd des Heeren. Zij is de gezegende onder de vrouwen. De moeder des Heeren.

Het moeder-worden der vrouw komt uit in haar wondervolle zielsontroering, dat een mensch ter wereld geboren is. Naarmate een vrouw vrouw is en maagd was, gevoelt ze dit, al ontleedt haar denken het niet. De vrouw, die niet ontaardde, houdt, niet allereerst in denken of drukke levensactie, maar in gevoelen, in haar hart, het leven vast; zij heeft het leven lief; ze moet lief en goed voor het leven zijn; ze heeft er zichzelf voor over; geeft er zich voor; offert er zich voor op. Menschenleven, daar leeft het echte vrouwenhart en heel haar vrouwelijk leven voor. Dit is 't geheim van 't leven der echte vrouw. Zij heeft daarom den man zoo innig lief. Maar zij heeft daarom ook zooveel voor het kind; ze is daar zoo teeder voor. Zij is dochter van Eva, die in haar naam haar eer

als vrouw draagt: moeder aller levenden, levensfontein. Dit gevoelt de ware vrouw zich. Ze is moeder van nature. En ze is ten volle vrouw als moeder, in het moeder-worden: uit haar leven wordt een levend mensch ter wereld geboren, haar kind.

De echte ware vrouw heeft als vrouw haar man lief; tot hem is haar begeerte; zij leeft voor zijn leven; zij geeft zich aan hem; ze wil ook moeder-worden voor zijn leven; zijn geslacht wil ze bouwen; van zijn kind wil ze moeder zijn; ze wil moeder worden als zijn vrouw, hem gewijd. Zóó ligt het in het hart der vrouw, die niet ontaardde; en zóó is voor de echte vrouw het moeder-zijn, het moeder-worden. Naarmate de vrouw maagd was, en vrouw is voor haar man, naar die mate zal ze ook moeder zijn voor haar kind, voor zijn kind. 't Leven doet dit ook overal zien voor wie niet blind is; wie geen goede vrouw is, die is ook geen goede moeder. Wie het vrouw-zijn en het moeder-zijn uiteen-rukt, vooral zoo ze zelf vrouw is, die vergrijpt zich tegelijk aan den man, aan de vrouw, en aan het kind, aan heel het leven. En 't echte vrouwenhart, 't echte maagdenhart, geeft steeds aan de eenheid van vrouw-zijn en moeder-zijn volledig getuigenis.

Maar in 't moeder-zijn, in 't moeder-worden, ligt van 't paradijs af nog een andere beteekenis, nog een ander doel. De Heere God heeft het moeder-zijn der vrouw, haar moeder-worden, uitverkoren en het Zich gewijd in den grooten strijd, die vooral aan het leven der menschheid beteekenis en waarde geeft. De strijd om het leven, om het levensbehoud, om de redding van het leven, heeft de Heere bijzonder verbonden aan het vrouwenleven, aan het zaad der vrouw, aan haar moeder-zijn, aan haar moeder-worden. Hier is de groote centrale beteekenis der vrouw, niet slechts tot verkwikking, verrijking en uitbreiding van het leven des mans, maar tot behoud, tot redding van zijn leven, tot redding van het menschenleven. De vrouw moet aan den man en aan het menschenleven zichzelf en haar zaad geven, niet slechts opdat door haar en in haar zaad het leven leven zou, maar opdat het leven door haar zaad gezegend, behouden, gered worde. Zij moet zich als vrouw, als moeder hierin niet slechts den man wijden, maar Gode wijden; zij moet zich hierin den Heere geven; zij moet Gode kinderen baren. De vrouw, de moeder vooral, is in 't menschenleven het instrument Gods tot redding van het bestreden, bekleemde, benauwde, verloren menschenleven. Daarom juichte Eva bij haar eerste moeder-worden, bij haar eerstgeboren zoon, dat zij in dit kind, dat zij Adam baarde, een man "van den Heere" (of "met den Heere") verkregen had. Maar daarom ook is 't vrouwenleven zoo gezonken, als het de wijding van haar hart en leven aan den Heere niet kent; de wijding aan Hem van haar vrouwenleven, van haar vrouwenhart, dat zij den man geeft. Als ze niet kent de wijding aan den Heere van haar moeder-zijn, van haar moeder-worden, van haar moederschoot.

In die uitverkiezing en in die wijding is Maria onder alle vrouwen de vrouw geweest, de uitverkorene onder de vrouwen. Zij heeft hierin geen man bekend. Zij mocht en kon hierin geen man bekennen. Het mannenleven, het menschenleven, moest behouden, gered worden; maar het kon niet behouden, niet gered worden door het zaad des mans. Het moest gered worden door een menschenzaad, door een zoon; maar het kon toch slechts gered worden door den Heere alleen. Daarom is Maria als vrouw, als maagd, vóór haar moeder-worden verbonden aan het menschenleven, aan haar man, aan Jozef ondertrouwd; maar ze is ook als maagd, om moeder te worden, verbonden aan den Heere, om Hem te baren het Zaad, dat verlossen zou. Maria heeft voor haar moeder-worden geen man bekend. De Heilige Geest is over haar gekomen en de kracht des Allerhoogsten heeft haar overschaduwde; zij is zwanger geworden door den Heiligen Geest. Als het bewustzijn van haar ontvangenis in haar maagdelijk hart rees, heeft zij zich verheugd in den Heere, in God, haar Zaligmaker. Haar vrouwenhart, haar maagdenhart is in haar opgesprongen over haar aanstaand moeder-worden, omdat de Heere aan haar een machtig werk gewrocht heeft, waarover alle geslachten haar zalig prijzen zouden. In de redding des levens, der menschen, heeft Maria's ziel zich verlustigd bij de zekerheid van haar naderend moeder-worden. Maagd, vrouw, is zij hierin geweest, maar als vrouw, als maagd, moeder-wordende, de dienstmaagd des Heeren. Zij is als Jozefs ondertrouwde vrouw met hem gekomen naar Bethlehem, en zij heeft daar gebaard, moederwordende, haar eigen kind, haar eerstgeboren zoon, een

mensch ter wereld nu geboren, een mensch voor de menschen, voor haar Jozef en voor zichzelf en voor haar volk en voor alle geslachten. Maar zij heeft dit haar Kind den Heere gebaar; zij heeft in dit haar Kind den Heere zelf gebaar, om mensch onder de menschen en voor de menschen te zijn, om 't leven te redden, haar God, haar Redder, haar Zaligmaker!

O, wie zegt wat dit moeder-woorden, dit ten volle moeder-woorden der vrouw, der maagd Maria geweest is, geweest is in 't menschenleven, en geweest is voor haar! Hoe schoon is het moeder-zijn van Maria! hoe schoon is haar moeder-woorden! hoe schoon is de geboorte van haar eerstgeboren Zoon!

Hoe schoon is haar Kindeken aan haar boezem; in haar moederlijke handen; als zij Hem wikkelt in haar doeken; en als zij Hem Gode en den menschen neerlegt op de nederigste plaats, in de kribbe!

Het uiterlijke is zoo eenvoudig, zoo gering.

Jozef treedt hier geheel op den achtergrond, nochtans geheel toegewijd aan de geboorte van dit Kind; aan dezen Zoon van zijn Maria, van de moedermaagd, de dienstmaagd des Heeren; toegewijd aan den Heere zelf, wiens geheim in deze geboorte aan Jozef onthuld was en door wien Jozef in duurzame trouw aan Maria en aan haar Kind is verbonden.

En 't is of Maria, na de geboorte van haar Kind, zonder dat haar vrouwenhart, haar moederhart wordt beschadigd, nochtans in haar eenvoudige maagdelijke gestalte ook zelf in de schaduw terugtreedt.

Alleen op het Kindeken valt dan de lichtstraal; op het Kindeken, in doeken gewonden, in de kribbe. Zóó wijst ook het engelenwoord straks het feit van Bethlehem aan.

Hoe schoon, hoe onvergelykelyk schoon in die eenvoudigheid: Het Kindeken, pas geboren, zóó daar liggend, in de doeken, in de kribbe, in de schaduwen buiten de herberg. De eenvoudige moeder-maagd in haar zielerijkdom, en de trouwe zwijgende Jozef op den achtergrond. In het nederige Bethlehem. En dat in deze groote wereld. Onder al het bewegen der dagen, dat van Augustus' keizerlijk bevel uitging. Onder den glans, die van dien grooten naam over de groote wereld straalde.

Neen, die wereld is hier niet vergeten; zij behoort bij de Kerstgebeurtenis, zoo goed als het vrouwenleven en het mannenleven; en ze komt in 't Kerstverhaal uit. Maar het groote in al dit groote is dit kleine, het schoone, onvergelykelyke, het moeder-woorden der maagd Maria; het geboren worden van haar Kindeken; dat Kindeken zelf, haar Kindeken, een mensch ter wereld geboren, in de doeken, in de kribbe liggend.

Hier komen de herders, en de wijzen van het Oosten; en ze aanbidden met Maria en Jozef het Kindeken. En hier komen alle geslachten, zaligsprekend de moeder des Heeren, en aanbiddend in zielevertrouwing en zieleblijdschap, het Kindeken in de kribbe.

Neen 't schoone, de schat des levens, is niet in 't groote dezer wereld, maar in 't kleine, in 't ware, in het echte leven. Het is geopenbaard in 't vrouwenleven in 't nederige, in 't stille, in 't moeder-woorden, in het Kindeken. In de zelfwijding aan 't leven; in de wijding aan den Heere. 't Groote machtige werk des Heeren, Zijn grootheid, Zijn schoonheid, Zijn heerlijkheid zijn daarin geopenbaard. Hij zelf heeft het daarin geopenbaard. Hij heeft daarin geopenbaard zijn groote reddende werk in 't menschenleven. Zijn liefde. Zijn ontferming. Zichzelf.

Mijn God en mijn Zaligmaker! Geboren in 't menschenleven. Het Kindeken. Het kindeken van een vrouw, van een maagd, een geringe, die van menschen vergeten baarde in de schaduw bij de kribbe.

O, hier worden mijn zonden bedekt! Hier wordt mijn leven gered! Hier worden mijn tranen gedroogd! Hier geniet mijn oog, mijn ziel de schoonheid, de heerlijkheid des Heeren.

En van hier uit straalt het gouden licht over heel het menschenleven, over alle donkerheden: "Een licht, zoo groot! zoo schoon! gedaald van 's hemels troon, straalt volk bij volk in d'oogen; terwijl 't het blind gezicht van 't Heidendom verlicht, en Israël zal verhoogen!"

KERSTLICHT. [Lukas 2:9, 10]

En de heerlijkheid des Heeren omscheen hen ...

En de engel zeide tot hen: Vreest niet, want ziet, ik verkondig u groote blijdschap, die al den volke wezen zal.

Lukas 2:9, 10.

Kerstlicht! hemellicht in het donker leven op aarde!

In het nachtelijk uur in het stille veld moet het oog den hemel wel zoeken. De sterren. En wonderlijk geheimzinnige indrukken gaan daarbij uit op het menschenhart. De nacht sluit toe maar opent ook. Vooral de nacht in de Natuur, in het veld doorgebracht. Het hart wil dan opengaan. Vooral ook het hart van den oosterling. Het zucht naar die verre sterren. Het gevoelt zijn eigen duister, maar het gevoelt ook dat instralende sterrenlicht.

Hoe heeft Davids ziel in Efrata's veld bij zijn kudde onder nachtelijke indrukken geleefd en zich ontsloten. En niet voor de Natuur alleen. In de stilte van den nacht onder den wijden hemel heeft niet enkel in het Oosten zoo menig menschenhart zuchtend uitgestaard in het geheimzinnige, in het ondoorgrondelijke, in het hooge, dat den hemel verbindt met de aarde, in het geestelijke en hemelsche, dat van God is. Wat een verkeer voor Gods aangezicht hebben de nachten in het Israëlietische leven gekend en gebracht, de stille nachten onder den hemel! Hier in Efrata's veld heeft Davids ziel den Naam, de stem des Heeren gehoord, en zij heeft hier gesproken tot God. En zoo menige ziel in haar diep geheimvol leven heeft na David, gelijk vóór hem, onder nachtelijke hemelindrukken verkeer met God.

Wat is het leven arm en droevig in zijn zielsgevoel, als de woelende zorgen van den dag in nachtelijke stilte zwijgen en zich terugtrekken, en de ziel schuchter uit haar donker naar voren treedt, gelijk de sterren in den nacht. Maar wat is het leven dan ook rijk en heerlijk in zijn zielsaandoeningen en ziels-bewegingen, in zijn zielsverlangens en zielsuitgangen; en in die instralingen in de ziel van hooger lichtfonkeling, van zachte sterrenstralen uit verre verten, van goddelijke lichtstralen, die de ziele optrekken tot God en haar bewegen om tot God uit te gaan!

Iets hiervan moet ook gekend, gevoeld, en meermalen doorleefd zijn in den kring, in de zielen der herders, die in Efrata's veld in den Kerstnacht waakten. Iets van dat gevoelen der banden tusschen hemel en aarde; iets van het uitgaan van het zielsgevoel naar het gebeuren tusschen hemel en aarde, naar het hemelsche, dat de aarde zoekt; naar God.

Toen vooral, in dien nacht.

Want er gebeurde iets wonderbaars tusschen hemel en aarde. En gebeurde, wat nooit te voren een Oostersche, een Israëlietische ziel in het schouwen naar den nachtelijken hemel van het geheime gebeuren gevoeld had. En van wat er toen gebeurde moeten daarom de zielen der begenadigde herders, voor wie dat geheimvolle gebeuren zich ging ontsluiten, iets gevoeld hebben. Dat gebeuren moest wel iets in hen werken. En het moest ook in hen, in hun ziel, iets doen geschieden en doen uitkomen.

Iets. Wat? Hetzelfde, dat menschenzielen bewoog en beweegt door het opgewekte en werkzaam wordende gevoel in het stille onder Gods nachtelijken hemel. Hetzelfde dat de Israëlietische ziel en dat David heeft doorleefd en geuit in zijn smachtende en aanbeddende Psalmen. Maar het moet en het zal in de zielen der herders zooveel dieper en ontroender, zooveel geheimvoller gebeurd zijn bij het groote, het grootste gebeuren tusschen hemel en aarde in den Kerstnacht, waarin de Zone Gods in Bethlehem als Kindeken gelegd werd in de kribbe.

Zoo hebben de herders toen in dat opgewekte zielsgevoel plotseling den lichtglans uit den hemel zien dalen met den engel Gods.

Zoo zijn ze omschenen door de heerlijkheid des Heeren, terwijl de engel bij hen stond.

Zoo heeft hun oor, hun ziel, toen gehoord Zijn hemelboodschap, het Evangelie.

Zoo hebben ze gehoord het heerlijke Evangelie der geboorte van den Zaligmaker, den Christus, den Heere, in de stad Davids.

Zoo hebben ze gehoord, gevoeld, het wonderschoone Evangelie van het Kindeken, in doeken gewonden, en liggende in de kribbe.

Zoo hebben ze gehoord, gevoeld, gesmaakt, het zaligmakende goddelijke Evangelie van groote blijdschap voor heel het volk.

Zoo hebben ze gezien, gehoord, doorleefd, genoten het verschijnen der hemelsche legerscharen boven het veld van Efrata, in ondoorgrondelijke diepten van hemellicht, God verheerlijkend, juichend van eere Gods in den hooge, van vrede op aarde, van welbehagen in menschen.

Toen is de wondervolle verschijning uit Efrata's veld weer geweken. Het hemellied ruischte weg naar God. Het hemellicht trok zich op in den hooge. De sterrenheerlijkheid, de nacht tusschen den hemel en de aarde, bleef slechts over. Het nachtelijk veld met de kudde. En de herdergroep, die er waakte.

Maar de sterren ook verbleekten. De dageraad brak door. Het geheimzinnige van den nacht week van het veld. Het dageraadslight deed in de verte Bethlehem uitkomen.

De werkelijkheid van hun leven trad weer voor de herders vooruit. Hun zielestemming ontnuchterde. Toch bleef het Evangelie bij hen. Ze herinnerden zich de hemelboodschap des engels. Ze herhaalden voor elkaar Zijn woorden. Nuchter stonden ze in de werkelijkheid, dat de Heere hun de geboorte van den Zaligmaker, van Christus den Heere had doen verkondigen. Dat Woord des Heeren was geschied, was een feit. Ginds in Bethlehem was het geschied. Daar konden zij zien het Woord des Heeren, dat geschied, was en dat hun in de wonderen van den nacht was verkondigd. Naar Bethlehem konden zij heengaan.

En ze zijn gegaan naar Bethlehem. En ze hebben daar gezien Maria en Jozef en het Kindeken. Ze hebben daar gezien, wat hun gesteld was ten teeken der waarheid, der werkelijkheid van de hemelboodschap, die de Heere hun had doen verkondigen: het Kindeken in doeken gewonden, liggende in de kribbe.

Daarom hebben de herders ook verhaald, wat ze in Efrata's veld in den Kerstnacht doorleefden. En ze zijn tot hun kudde en hun herdersleven, in hun dagelijksch leven op aarde teruggekeerd met groote blijdschap, verheerlijkende en prijzende God over wat ze hadden gehoord en gezien, zooals de Heere in den onvergetelijken Kerstnacht tot hen gesproken had.

O, mijn ziele! wat buigt ge u neder!

Wat kan het leven vermoeien! Wat kan het kwellen! Wat kan het kil zijn, dor en arm!
Wat kan het benauwend en bitter zijn! Wat kan het donker zijn voor onze ziele!

Wat is het donker geweest op aarde door de eeuwen heen! Wat is het donker thans!

Maar eiken nacht hebben de sterren geblonken boven de wolken; en ze blinken nog eiken nacht. En de wolkensluier wordt zoo dikwijls gescheurd. Ook in geestelijk opzicht. Er zijn uitstralingen van licht, van verkwikkend, vertroostend, verblijdend licht uit den hemel op de aarde. En er zijn uitgangen der ziele naar omhoog, naar God, ingangen der ziele tot God.

Ja, de wolkensluier is gescheurd voor altoos!

In den Kerstnacht. Door het Kerstlicht.

De Zaligmaker, Christus de Heere, is geboren op aarde, in Bethlehem, in Davids stad. Hij is geboren in onze levensdonkerheid, in onze zwakheid, armoede en nood, het Kindeken in doeken gewonden in de kribbe.

De Heere onze God is in Hem Zelf gekomen tot ons, bij ons, in ons leven. Om ons met Zich te verzoenen, en om ons te doen leven bij Hem.

Daarom en daarmee is de donkerste levenswolk gescheurd. Het licht speelt maar niet door de wolken, neen, het is doorgebroken in vollen hemelglans, in jubels van de legerscharen der engelen Gods. Doorgebroken is het tot bij ons, vlak bij ons, en in ons. Licht van Gods genade-openbaring, van Zijn verlossingswerk, het licht van onzen God en onzen Verlosser voor ons, voor onze ziele, voor ons leven. Om ons hart met licht te vervullen; met licht van blijdschap, groote blijdschap.

O, Kerstnacht! schooner, lichter dan de dagen!

Onze Heere Jezus Christus is geboren. Het Woord is geschied. Alle zielszucht naar God is in de geboorte des Heeren beantwoord. Het Evangelie is bij ons, het blijvende licht in ons leven van eiken dag. Het licht in alle donkerheden der aarde, in alle donkerheden van ons leven, in alle donkerheden van onze ziel. En verzekerd is daarom de blijde uitgang onzer ziele uit onze donkerheden naar God. Verzekerd is onze ingang uit alle duisterheden in het eeuwige licht.

Loof dan den Heere mijne ziel! Ja gij, mijn ziel, gij bovenal, loof den Heere!

UW ZALIGHEID GEZIEN. [Lukas 2:30-32]

(Kerstmis-Oudejaar).

Mijn oogen hebben Uw zaligheid gezien, die Gij bereid hebt voor het aangezicht van al de volken, een licht tot verlichting der Heidenen, en tot heerlijkheid van Uw volk Israël

Lukas 2:30-32.

Geloofd zij God! Jezus Christus, de Zaligmaker der wereld, is geboren!

De Kerstdag valt voor de wereldstreek, waarin ook wij leven, in korte, donkere, meest sombere dagen. Het einde des jaars heeft daarbij iets zwaars en looms, iets drukkends. Het is alsof de schaduwen ook in ons innerlijk leven, in onze zielestemming, dieper vallen. Zooveel leed en zorg ook als ieder jaar brengt, schijnt zich in de laatste weken des jaars als samen te dringen, om te drukken op ons hart. In de korte Decembertagen zijn er ook meest veel zieken. De zwakke en gevoelige gestalten voelen dan dubbel hun gebrek. Wat laat de rouw zich dan gelden over wie ons ontnomen werden en de wonde, die zij in ons hart en leven achterlieten. Ach, die wegrooving van wie ons dierbaar waren en onmisbaar schenen, van wie ons sterkten en sierden!

En dan, als het levensjaar bijna ten einde geworsteld is, we hebben weer geleefd, weer gearbeid, gepoogd, gestreden en geleden, om te winnen, om te bouwen, om tot stand te brengen, wat wij met het vuur onzer ziele begeerden, wat wij noodig rekenen; we hebben, immers grijpend naar het hoogste levensdoel, voor onszelf, voor de onzen, voor elkaar, voor Kerk en volk, voor het leven der menschheid, onze zielekracht weer gespannen. En als dan het levensjaar weer ten einde buigt, dan is het alsof ons leven terugbuigt naar zijn begin; we zien ons schier niet gevorderd; we roeien wel, maar de golven werpen ons bootje terug, waar onze riemslag het vooruitdreef. Ja, we verteren kracht; we zien krachten breken; we tellen de teleurstellingen, zooveel verijdeling van ons beste bedoelen, van ons liefste hopen, van ons hoogst geschatte werk.

Inderdaad, het is geen inbeelding, geen miststemming, die van buiten uit de natuurnevelen tot ons doordringt, we verloren dit jaar ook veel, en daarover buigt zich onze ziele in ons neer.

En we vorderden weinig in krachts-ontwikkeling; in samenbinding van kracht; in samen verstaan en frisch, krachtig, blij samen willen; in de vervulling van zooveel hoop, wier uitstel het hart krenkt. We vorderden weinig in doorbreken van geestelijke gestalte, van geestelijke kracht en geestelijke vrucht.

Wie het brandend vuur van het zielverlangen kent, om te leven in het licht des Heeren; om naar den wil van God en bij het eenige waarachtige licht van Zijn Woord in heerlijke geestelijke gemeenschap samen op te trekken; innig aaneengesloten voort te trekken en vooruit te komen; het leven der eeuw, dat in barensnood is, tehulp te komen en te zegenen, en uit te roepen over de wereld der volken den Naam van haar God en Verlosser, — o die moet wel weenen.

Wat wordt het overblijfsel, dat zweert bij den Heere, van allen kant en op allerlei wijze bedreigd! Wat slinkt de Kerk in vele kringen, doordat zooveel afdwalen in de wereldbeweging! Wat heeft het Woord Gods als het waarachtige Woord van God afgedaan in het publieke leven, al wil men nog "Christelijken invloed" behouden en al haalt ieder nog wel eens, te pas of te onpas, maar vooral als het hemzelf te pas komt, "eene tekst" aan. Wat gaat er van de Zending, die voor den levenden God do wereld ingaat, weinig kracht uit op de wereldvolken. Maar wat een kracht ontwikkelt de wereld, het wereldleven. En hoe machtig dreigen de wereldverwickelingen in de maatschappelijke verhoudingen, in de ontzaglijke levensvraagstukken, in de beroeringen en botsingen der volken, der werelddeelen. O, ware maar de geestelijke gemeenschap,

de Geestelijke krachtsontwikkeling in eenheid en ootmoed groter in den kring dergenen, die toch eenzelfde zielzucht kennen, immers niet voor zichzelf maar voor den Naam en het Woord des Heeren! Brak maar het licht van het Woord Gods machtiger, klaarder tot ons allen door! Het blijde licht, waarvoor wie het waarlijk opvangt, al zijn eigen verzinnen prijs geeft!

In donkere, sombere dagen valt de Kerstdag, de gedenkdag der geboorte van den Heere Jezus Christus; en op den gedenkdag van Zijn besnijdenis vangt het nieuwe jaar aan.

Wel, de donkerheid behoort bij de geboorte des Heeren. Toen de herders de nachtwacht hielden over hun kudde, toen brak het licht van den engel tot hen door en omscheen hen de heerlijkheid des Heeren. In den Kerstnacht heeft het blijde licht van de engelenboodschap, het vreugdevolle Evangelie geklonken, het Evangelie van groote blijdschap door de geboorte van den Zaligmaker Christus, de Heere, in de stad Davids. Door de donkere wolkengordijnen en zwarte nachtsluiers is doorgebroken het juichende licht, de glans der heerlijkheid van de hemelsche heirlegers en van hun lied tot eer van God over de aarde en de menschen.

In het lichtende lied der hemelengelen, inbrekend in het donkere nachtleven der aarde, staat het voor ons vast, dat de Heere Jezus Christus in den nacht geboren is. 't Was toen in Bethlehem toch al zoo somber voor Davids huis, zoo bitter donker in de dagen der beschrijving, voor Jozef en Maria, die geen herberg konden vinden. Toen de avond viel en de nacht daalde, toen scholen Maria en Jozef weg bij de beestenkribbe; in een verlaten hoekje op z'n best heeft Maria zich teruggetrokken, zich verborgen met haar gesmoorde zuchten; daar is haar de geboorte van haar Kindeken in nachtelijk donker overkomen; daar heeft zij het Kindeken in doeken gewikkeld en in de kribbe gelegd.

Deze feiten zijn niet alleen werkelijkheid, ze zijn waarheid.

En ze zijn daarom symbolisch. Waarlijk, de Heere Jezus, de Zaligmaker, Christus, de Heer, is in nachtdonkerheid op aarde geboren. In de volheid des tijds was de glorie der Oostersche wereld ondergegaan en ook het Grieksche leven zonk weg onder de Westersche macht van Rome. En in dat rijk van Rome zonk het idealisme onder de ontbindende macht der ongerechtigheid. Wat, wat is er aan het menschenleven! waar is voor de menschheid hope! Ja, de Joden in de verstrooiing waren de levende getuigen van een volk, dat de hope voor de wereld gekend en gesproken heeft; de Schriften van Israël, in de wereldtaal der Grieken vertolkt, spraken alom de Profetie, die als een lichtende star aan den donkeren nachthemel der wereld blonk. Maar immers Israëls verstrooiing scheen zelfs die star tot een leugen-licht te maken. Israël zelf zonk in en dorde uiteen; en met Israël, met Davids huis, moest de hope ook der Profetie in de dagen der beschrijving vergaan. Inderdaad stelde de hope Israëls teleur. De Profetie, uit het leven van dit volk over heel het werelddrama opgekomen, mocht een mysterie zijn, een mysterie ook de historie van dit volk, in stralenkrans van wonderen, — machtelooser, meer ontsierd, verduisterd en verdord dan dit volk, kon een volk, dat eenige pretensie koesterde van beteekenis voor de geheele wereld, wel niet zijn. Dit volk was door alle wereldrijken verslonden; het had zijn eigen eer in ongerechtigheid verspeeld; in zijn versteening mocht het zich zelf nog behagen, het was juist daardoor voor het leven en de toekomst onvruchtbaar. Slechts in het lagere volk leefden kleine en weggescholen overblijfselen in schaduwen van levensdonkerheid, vereenzaamd worstelend om het licht des Heeren in hun nacht.

Zóó heeft Simeon in zijn hart, zijn lange leven lang, bewaard het Woord des Heeren, hem door openbaring gegeven, dat hij zou zien de vervulling van Israëls hope, den Christus des Heeren. Zoo is hij al zijn dagen uitgegaan naar den Tempel, verwachtende de vertroosting Israëls. Zijn oogen zijn bezweken in verlangen naar het heil des Heeren. Elke dag was een nieuwe dag van teleurstelling, een volgende nachtdag in zijn wegsnellend leven, dat in ouderdom boog naar den dood. Dien dood zou hij niet zien, voordat hij den geboren Christus gezien had; maar die dood naderde, omgaf hem, en kleefde hem aan, terwijl het al donkerder werd om hem heen, en heel de wereld voor hem werd verduisterd. Ja, Simeon kon geen lichtpunt meer vinden in het leven, waarin

hij nog waakte; er was ook in waarheid geen hope meer in de wereld, geen hope dan alleen in het Woord, dat Simeon bewaarde en dat dreigde te bezwijken in zijn dood. De wereld was verloren.

Toen kwam de Christus, in die wereld-donkerheid, in dat donkere menschenleven. *Zóó* heeft Simeon Hem gezien. En *zóó* heeft Maria Hem gezien. Zoo hebben Hem gezien de herders uit Efrata. *Zóó* hebben Hem gezien de wijzen van het Oosten. *Zóó* hebben hem gezien al die verduisterde oogen, die uit het verdonkerde overblijfsel Israëls uitgeschouwd hebben naar den Verlosser, die alleen hun ziele troosten kon. En *zóó* hebben Hem gezien allen uit alle volken, uit alle geslachten, tot wie Zijn Naam in alle tijden, in alle werelddonkerheden lichtend doorgebroken is.

Zóó moeten ook wij Hem zien, den Christus, die geboren is; glanzend over onze verdonkerde ziele, over ons arme leven; koesterend, warmend, opheffend, verheerlijkend, het leven, dat in zichzelf bezwijkt. Gelijk Da Costa het zong in zijn zang des geloofs: "ik zag Hem! — ik gaf mij! — de hel is geweken! — de hemel ging op in mijn ziel!"

Heel de aarde, heel het menschenleven, heel Israëel, en het eigen leven der ziel, dat de verwachting der belofte bezwaarde, was voor Simeon en in zijn levensdagen verduisterd, gebonden in nachtsluiers.

Maar de Christus werd geboren en Simeons oogen mochten Hem zien.

En Simeons oogen zagen toen in Hem de *zaligheid*, het heil, het volle waarachtige heerlijke zalige licht des Heeren. Simeon zag met zijn oogen in het geboren Kindeken de waarheid, de trouw, de genade, de liefde Gods, den Heere Zelf, die gekomen was naar Zijn Woord; om uit te delgen de zonden; om de macht der Duivels te beschamen; om de doodsketenen te verbreken; om het leven en de onverderfelijkheid aan het licht te brengen; om als het licht, het waarachtige licht, op te gaan over het nachtelijk leven der wereld, over alle volken, over heel het werelddrama; en om de oplossing, de volle eeuwige heerlijke Volzalige vervulling te brengen in de zaligheid Gods.

Simeons oogen zagen in het geboren Kindeken de zaligheid des Heeren, *voor aller volken aangezicht* bereid, opgaande als het waarachtig licht tot *verlichting aller Heidenen*, d.i. tot openbaring, ontdekking, verklaring, verlichting van heel het leven der verduisterde ellendige menschheid tot in de donkerste hoeken der aarde, tot in de meest nachtelijke tijden en toestanden.

En in dat Kindeken zag Simeon niet alleen de verlichting van de einden der aarde, maar hij zag daarin ook de *verheerlijking van Israël* als het volk van God; de handhaving van Israël als het volk der belofte; de bevestiging der waarachtigheid van Israëls historie en verkiezing van Israël als het volk des Heeren onder de volken der aarde; de waarachtigheid en heerlijkheid van Israëls hope; van de vertroosting, die alleen uit Israël is; van de woorden Gods, die Israël zijn toebetrouwd; van de Schriften Israëls, het Woord van den eenigen waarachtigen levenden God, die de God en de Verlosser is voor alle geslachten der aarde. Simeons oogen zagen in den Christus het Israël der verkiezing uit alle geslachten verlost, vergaderd, vereenigd, verheerlijkt, zalig in het Koninkrijk der heerlijkheid, eeuwig Gode gewijd.

En in dat zien van den Christus des Heeren, van het geboren Kindeken, zag Simeon niet alleen Israël verheerlijkt, de Heidenen verlicht, en aller volken aangezicht met heel den donkeren aardcirkel overglansd, maar dat licht straalde, stroomde zijn ziel zalig binnen en goot *vrede* in zijn binnenste uit, vrede met heel zijn weg en leven, vrede met wat hij leven en zijn mocht, met zijn verwachten en met zijn lijden, vrede ook met zijn dood, zijn heengaan nu, eer nog de volle glans van den Christus over Israël en de wereld doorbrak.

Zóó heeft Simeon den Christus des Heeren gezien, het geboren Kindeken, het Licht in de nachtdonkerheid der aarde, alle dingen verlichtend; — omdat hij in dat Kindeken zien mocht de zaligheid des Heeren, den Heere zelf in Zijn waarheid en trouw, in Zijn eigen

werk, dat nooit liegt, in Zijn waarachtigheid, in Zijn ontfermende zaligmakende liefde.

Zóó hebben alle roodgekreten, uitgeschreide oogen der waarachtig geloovigen in het donkere menschenleven aller tijden het geboren Kindeken, den Christus des Heeren, gezien; daarmee hebben ze gestaan in het volle licht, ingedronken de vertroosting Israëls en den vrede genoten, die groote blijdschap brengt.

En zóó moeten ook wij, ook nu, het geboren Kindeken, den Christus des Heeren, zien.

O, er is veel, zeer veel donkers en droefs in de wereld, in het wereldleven en de wereldberoering; zooveel donkers en droefs in het leven der volken en in het leven van het volk Gods, van het ware Israël, de Kerk des Heeren. Er zijn rondom ons, ver en nabij, zooveel nachtelijke diepten, waarin het oog dergenen, die de vertroosting Israëls, het licht en de zaligheid des Heeren, en Zijn eere over heel Zijn wereld liefhebben, niet kunnen doordringen. Neen, het licht heeft voor ons oog niet alle duisternis verdreven. En diepe schaduwen kunnen ons eigen zieleleven benauwen. Het einde, de oplossing aller raadsele, is nog niet gekomen; en onze weg gaat veelszins in vele nevelen voort, we rouwen in vele smarten, en we smachten naar den vrede van het einde.

Toch straalt het licht voor ons en rondom ons, ver en wijd; over de eeuwen, die gingen; over de dingen, die zijn; over de tijden, die komen. En ook in ons schijnt het licht, in onzen weg, in ons leven, in ons hart.

Maar afziende van de verlichting en verheerlijking die wij ook zien kunnen in den levenscirkel, waarin wij staan, moeten onze oogen zich nu *alleen* vestigen op het geboren Kindeken, op den Christus des Heeren, juist in Zijn donkere dagen, in Zijn doeken en in Zijn kribbe.

De Heere is tot ons gekomen, — dät is het licht in onze duisternis, in alle donkerheid; de zaligheid des Heeren mogen wij zien in het geboren Kindeken. Hij heeft gedacht aan Zijn genade, Zijn trouw aan Israël nooit gekrenkt. Hij is gekomen tot ons, bij ons, in ons vleesch en bloed, in ons menschenleven, in onze ellende, God, geopenbaard in het vleesch, Immanuël, God met ons. Hij is gekomen, Hijzelf, in onze donkerheid, onze Verlosser, ons licht, onze Zaligmaker, onze zaligheid. Hij is gekomen, een Kind ons geboren, een Zoon ons gegeven. O, Zijn dierbare liefde, Zijn verlossende genade, zij komen bij ons, — dät is ons licht. Daarin staat het werk des Heeren vast. Daarin staat vast, onwankelbaar vast, Zijn Woord. Daarin staat vast, dat Hijzelf, Zijn werk, Zijn Woord, beslissend is voor heel de wereld, voor alle volken, voor alle tijden, beslissend is tot openbaring, tot verlichting over alle dingen en tot heerlijkheid, tot verheerlijking van Zijn volk. En daarin staat ook vast, dat des Heeren wegen, ook met ons, waarachtig zijn.

O, zoo we maar het geboren Kindeken, den Christus des Heeren, mogen zien, *het* licht in de donkerheid, dan breekt dat licht voor ons door alle donkerheden heen en over alle duisternissen. En dan stroomt dat licht vertroostend in onze ziele vrede blijdschap, zaligheid.

Jezus Christus, de Zaligmaker der wereld, onze Verlosser en Heer, is geboren! Geloofd zij God!

IN VREDE. [Lukas 2:14, 29]

(Kerstmis-Oudejaar, 1914).

Vrede op aarde!

Nu laat Gij Heere, uw dienstknecht gaan in vrede, naar uw woord

Lukas 2:14, 29.

Welk een tegenstelling vormen Bethlehems kribbe en Efrata's veld!

In de stad Davids is het donker en somber in de dagen der beschrijving, die dagen der vernedering zijn. De scepter en het zwaard van het wereldrijk zijn uitgestrekt over het overblijfsel van Israël en over Izaï's afgehouwen tronk.

Wat is er van de menschenwereld over dan het wereldrijk van Rome, overmacht van den overheerscher, heerschappij des vleesches! Zeker, daarin is aardsche schittering, daar juicht een stemme in; maar, wie weegt met een weegschaal des harten, die kan slechts treuren bij dien glans van wege de zeer diepe armoede. Ach, wat is Rome, wat is het keizerschap! Van het keizerlijk paleis en van den keizerlijken troon gaat de vernedering der volken, der menschen uit; en in dat paleis en om dien troon kruipen de slangen van vleierij en leugen, van ijverzucht en achterdocht, van samenzwering en onderkruiperij, en van veelvoudige ongerechtigheid.

IJdelheid der ijdelheden, het is alles ijdelheid!

Het is treurig droevig somber op aarde onder de glorie van Rome. De wereld is verdorven en uitgeleefd. En het Koninkrijk der hope, de eigenheid van het uitverkoren volk van God is ondergegaan, is voorbij. Al wat er leefde in de hope, die in het volk uit Abraham, Izak en Jakob is opgeroepen ten zegen voor alle geslachten der aarde, het is ondergegaan, na eeuwen van beschaving. Zelfs de Profetie is verstomd. En verstomd is ook het overblijfsel van Israël, al bewaart het nog somber zwijgend de Schriften, die het niet verstaat. Wie zal daaruit dan nog hope wachten? In de beschrijving te Bethlehem is het teeken gegeven, dat Davids troon verzonk; en de schamele afstammeling uit Davids huis schuilt in benauwde omstandigheden weg buiten de herberg, bij de kribbe.

Wie het arme Kindeken daar in de kribbe ziet in deze duistere omgeving, in deze donkere dagen, neen, die staat niet in het licht; diens ziel moet schreien. Arm Kindeken, wat komt Gij op de aarde doen! Deze aarde is verloren voor de waarheid, voor het Koninkrijk des Heeren, voor de vreugde van den vrede Gods! In deernis, in liefde voor de heiligheid, in eerbied voor Hem, die heerlijkheid bij den Vader had, eer de wereld was, zouden we haast zeggen: Heere Jezus Christus! Zoon van God! keer weder in uw heerlijkheid. Het is te laat. Deze aarde, deze menschenwereld, is voor U geen plaats, en geen plaats is er voor U in deze wereld! Slechts schreien kunnen wij in ellende bij de kribbe van Bethlehem.

Hoe anders is het echter in het veld van Efrata! Daar blinkt in de donkerheid hemelglans. Daar klinkt als een jubel de prediking op van engellippen: "vrees niet, ik verkondig u groote blijdschap!" Daar opent zich de hemel juichend; juichend naar boven, naar de hoogste hoogte, naar den troon van den levenden God; maar juichend ook naar de aarde, naar de menschen, juichend over de aarde: "vrede!" "welbehagen!"

In Efrata's veld juicht de *hemel*, terwijl in Davids stad heel de wereld, heel het leven der aarde, dat de hope nog wou vasthouden, wegzinkt in beschaming en kille somberheid, in droefenis en ellende. De hemel juicht over Efrata's veld in jubels, die alle hoogten Gods vervullen en die doorbrekend golven naar de aarde; die de aarde overglanzen en haar opheffen in den hemelzang. Daar geen schaduw; geen traan en geen klacht, maar enkel het zegelied der overwinning, het zegelied van vrede en heerlijkheid.

De hemelschare ziet de aarde van boven Efrata's veld. Zij ziet de aarde, gelijk zij daar ligt in donkerheid gewikkeld, in smaad verlopen, in ijdelheid verzonken, in Israëls einde onder Rome's heilloozen triumpf en heerschappij; zij ziet de aarde in de ellende, die voor den laatsten Davidszoon geen plaats heeft; die geen plaats heeft voor den Heere.

Maar deze hemelschare ziet niet bij de aardsche nevelen; zij ziet bij het licht des hemels, bij het licht van den troon des Heeren; zij ziet bij het licht van het aangezicht des Eeuwigen, dat smetteloos blinkt in volzaligen glans.

Zoo juicht dan de hemelschare den Onvolprezene toe in Zijn overwinning en heerlijkheid. Zoo heft zij in haar jubels de aarde juichend naar Zijn troon. Zoo juicht zij liefdevreugde over de aarde, over de aarde des vredes, over de menschen des welbehagens.

En de hemel heeft zijn licht naar de aarde doorgebroken; de hemelschare heeft haar heirlegers in zalig wiekende lichtlijnen, bij de symfonie van haar lied naar de aarde en over de aarde, laten golven, schouwende naar die *aarde* juist, naar die aarde der verlustiging, naar Bethlehem, naar de Stad Davids, naar het Kindeken in de kribbe.

In zijn nederdalend stillend lokkend woord heeft de hemelbode, die vooruitschiet bij de inhouding nog van het lied, juist naar dat *heden* op de aarde geweest; naar die menschenwereld op de aarde in die dagen der beschrijving; naar die donkere sombere *Stad van David*; naar dat *Kindeken*, in doeken gewonden in de kribbe.

Dat was het, dat was het juist, dat Kindeken in doeken gewikkeld in de kribbe in de Stad Davids, in de verloren menschenwereld op de donkere aarde: "Eere, eere daarvoor, eere Gode in de hoogste hoogte, in alle hemelen! Vrede, vrede dàrom, vrede in heel Gods Schepping, en die vrede op de *aardel* In de *menschen* nú, in de menschen welbehagen, verlustiging!"

Ja dat was het. *Wij*, wij menschen, menschen op deze aarde, wij zagen het niet; wij schreiden bij de kribbe in de kille donkerheid, in de ellende op aarde, in de ellende onder de menschen, in de ellende van het Kindeken der kribbe bij de menschen op aarde. Maar in die donkerheid, ja daar juist ging het licht op; dàar was het licht; daar scheen het licht, dat den hemel vervoerde, het licht der eere van God, het licht des vredes van de aarde, het licht der verheerlijking van de menschen.

Zeker, tegen Bethlehem, de Stad Davids, wordt op aarde om het Kindeken in de kribbe het zwaard gewet. Daar zal Rachel troosteloos weenen om haar kinderen, de onnoozelen die geslacht worden. Haar stem zal krijtend opklinken uit haar graf, en over heel den grafbodem Israëls rondom.

En van Bethlehem uit vangt het lijdensleven op aarde aan, het leven van lijden boven alle lijden, van smaad boven allen smaad. In de kribbe vangt het pad van den Man der smarten aan. De kribbe vordert het kruis, het kruis in Golgota's donkerheid, het kruis diep in het lichaam en in de ziel van den Heere Jezus Christus.

En dan is het vuur ontbrand, al zengt het Hem niet meer, die uit den dood herrijst. Dan scheurt, met het tempelvoorhangsel en met de steenrotsen, Israël vaneen. Dan gaat Jeruzalem onder in rook en tranen, in vuur en bloed. Dan wordt Rome's rijk ontstoken en de beroering der wereld vangt alom voortgaande aan. Twee zijn in één huis verdeeld, en des menschen huisgenooten zijn zijn vijanden. Het kruis, het kruis wordt alom het teeken in het leven der menschen, het teeken op de aarde. De strijd rust op de aarde niet meer; de strijd heerscht en brandt in de wereld der volken, in alle volksleven door het kruis aangeraakt, en in het eigen persoonlijke leven tusschen het vleesch en den Geest.

En die strijd wordt een wereldstrijd, één groote wereldstrijd; *de* groote strijd in de geheele en in de ééne menschheid; de strijd om de wereld, om de geheele menschenwereld; de strijd der aarde en om de aarde; de groote strijd van de aarde met den hemel; de strijd tusschen de menschheid op de aarde en den levenden God; de strijd, die in de menschheid op de aarde vol-streden wordt tusschen den Heere en Zijn Christus in het midden der geestelijke legerscharen Zijner heilige engelen en het

machtige gevloekte geestendom, dat door eeuwige ketenen aan den afgrond gebonden is.

Die strijd is echter de strijd der eere Gods; het is de strijd des Vredes op aarde; het is de strijd van het welbehagen in menschen.

En omdat die strijd in de donkerheid der aarde, in den smaad van Bethlehem, in het Kindeken in de kribbe onontwikkbaar en tot de voleinding toe vastligt, — dáárom heeft de hemel in de heerlijkheid van het licht gejubeld over Bethlehem-Efrata, wijzend naar de donkere aarde, naar de Stad Davids, naar het Kindeken in de kribbe.

In de donkerheid der aarde, in de verlorenheid der menschenwereld, in de diepten van ellende, in den poel der ongerechtigheid, in de breuk van den vloek is de Zoon van God door de liefde des Vaders tot Verlosser en Heer der menschen beloofd en gegeven. Hij is in oneindige liefde in die ellende op aarde ingedaald, om den strijd in de menschelijke natuur te strijden tot verlossing, tot verzoening, verlichting, vrijmaking en verheerlijking van menschheid en aarde.

Dien strijd ving Hij in Bethlehem aan; en in dien strijd overwon Hij op Golgota. En dien strijd zet Hij voort uit den hemel door Zijn genade, door Zijn Geest en zijn Woord, in heel de wereld en tot de eindbeslissing.

Het is de strijd des *vredes*, des Vredes door het *kruis*.

Maar die vrede is er, en die vrede is op aarde, omdat die strijd er is, omdat dat kruis op de aarde is geplant en zijn machtige werking op aarde doorgaat.

De vrede is op aarde tot eer van God in de hoogste hemelen en tot zijn verlustiging in de wereld der menschen, in de geboorte van dat Kindeken in de kribbe.

De hemel jubelt in dien strijd des vredes door de liefde des Vaders en des Zoons. De hemel jubelt sinds Christus' geboorte en al de dagen tot de voleinding der wereld.

En wie in het licht des hemels het Kindeken in de kribbe op de donkere aarde gezien heeft, die jubelt mee: "Geloofd zij de Heere, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht! Hij heeft een hoorn des heils ons opgericht in het huis van David, Zijn knecht!"

De strijd duurt voort. Hij gaat dóór al de dagen. Hij dringt voort onder alle volken en in alle menschenleven. Die strijd ging vreeselijk verder ook in het levensjaar, dat ten einde spoedt; en hij zal doorgaan in het levensjaar, dat zal aanvangen. En die strijd ontwikkelt zich gaandeweg breder in heel het leven der menschheid, en dieper in alle levensverhoudingen. De wereld, de aarde, de menschheid, en heel het leven in al zijn veelvoudigheid en in heel zijn eenheid, dringen voort in machtige beweging en beroering naar het einde, naar den vollen kamp, naar de volle beslissing.

O, dàn, dàn zal het *vrede* zijn, eeuwig vrede, zalige vrede, in het licht des hemels en in heel de Schepping Gods!

Maar wat is het op de aarde, in het menschenleven, door den strijd vaak en thans beneveld, donker, kil en bang.

Ach, hoe zwaar, hoe vreeselijk kan het worden, hoe bitter en bang! Bitter en bang in de breede beroering, maar ook in den kleineren kring der geloovigen, ook in het eenzame hart, in het strijdende leven, dat dreigt te bezwijken.

Zóó heeft Simeon zijn pad voleindigd in bang uitstaren van het laatste licht zijner oogen, die dreigden te breken.

Maar hij heeft het Kindeken gezien in het licht des hemels.

Daarin heeft hij gezien val en opstanding, het teeken, dat alom weersproken zou worden, en het zwaard, dat door de ziel zou gaan.

Maar daarin heeft hij ook gezien de zaligheid, het heil, de overwinning des Heeren.

Daarin heeft hij gezien het licht der Heidenen en de verheerlijking van Israël.

En daarin heeft hij gezien den vrede des Heeren, *zijn vrede*.

En bij het breken zijner oogen in zijn donkere dagen heeft hij aangebeden: "Heere, laat uw dienstknecht nu heengaan *in vrede!*"

O, zie onze ziele door het geloof, bij de wisseling des jaars, in deze donkere dagen, in bangen strijd en ziele droefheid, den Christus, die ons geboren is, in het licht des hemels, waarin Hij thans verheerlijkt is.

Zie onze ziele in Hem den strijd op de aarde vast en noodzakelijk; het kruis, dat Hij achterliet; het kruis van den strijd ook voor ons.

Maar zie onze ziele ook in Hem den vrede, den vrede ook in den strijd des vredes.

Ja, Heere Jezus Christus, Gij zijt onze vrede, onze vrede met God in de vergeving onzer zonden, onze vrede ook in den strijd op de aarde, in haar donkerheid en bangheid!

Laat ons in dien vrede mogen strijden ten einde toe!

Laat ons in dien vrede mogen gaan, ook onder het kruis, en in eiken weg waarin Gij ons leidt, ten einde toe!

En laat ons in dien vrede, hoe donker het op aarde zij, en in welk pad gij ons ook eenzaam en verlaten naar ons einde leidt, mogen *heengaan!*

GROOTE DINGEN. [Lukas 1:49-53]

(Kerstfeest-Oudejaar).

Groote dingen heeft aan mij gedaan, Hij, die machtig is, en heilig is zijn Naam. En Zijn barmhartigheid is van geslacht tot geslacht over degenen, die Hem vreezen. Hij heeft een krachtig werk gedaan door Zijn arm. Hij heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten. Hij heeft machtigen van de tronen afgetrokken, en nederigen heeft Hij verhoogd. Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld, en rijken heeft Hij ledig weggezonden.

Lukas 1:49-53.

Het jaar sterft weg. De dagen verkorten en versomberen. De nevels dringen naar binnen. 't Is of 't hart krimpt. Het levensleed drukt dieper neer. Zorg en kommer en armoede nijpen. Ouderdom, zwakheid en krankheid vermeederen hun kwelling. De rouw der gewonde harten vernieuwt zich. Oude wonden gaan weer bloeden. De geestelijk neergebogene en verlatene trekt zich nog meer in bange eenzaamheid terug en bukt nog dieper. Slechts wie sterk zijn, weten er zich boven te verheffen. Machtigen en rijken, en die de weelde nog vinden, werken er zich boven uit, of warmen zich in eigen kring bij licht en vrolijkheid. En de vermetelen schudden de nevelen van zich weg en doen hun luidruchtigheid over den aandringenden ernst zegevieren.

Voor 't kleine, geringe, gewonde leven, voor 't bekommerde, verlaten, neergebogen hart schijnt echter in de donkerheid het waarachtige licht. Het licht van den Kerstdag in de donkere dagen van het stervende jaar doordringend. Het stille licht uit de arme wijkplaats in Bethlehem. Uit het hoekje, waar de arme moeder-maagd neerligt. Uit de kribbe van het Kindeken Jezus.

Maar dit licht is schooner en heerlijker dan alle schitterende vrolijkheidsglans, waarin het menschenleven de duisternis wil ontvluchten en vergeten. Het dooft al dien glans in donkerheid. En het voert arme zielen in de hoogten van het licht van Gods aangezicht.

Wie zal de volheid uitspreken der beteekenis van het feit, dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is?

Hier is de overvloeiende bron der vertroosting voor alle treurigen Sions.

Maar hier is ook de gewisheid van den val dergenen, die groot zijn in de inbeeldingen hunner harten.

Als de Heilige Geest over Maria, de maagd van Nazaret, gekomen was en de kracht des Allerhoogsten haar overschaduwde, opdat Gods Zoon uit haar zou geboren worden, zong zij door den Heiligen Geest van dat krachtige werk Gods, waarvan de geboorte in Bethlehem de vervulling openbaarde, en waarop sedert 's Heeren kerk de eeuwen door staren en wijzen en rusten mag.

Hoe nietig, hoe arm, hoe machteloos lag het Kindeken in de doeken gewonden, in de kribbe neer!

De machtigen onder de kinderen der menschen zaten en praalden op hun tronen. De hoogmoedigen stonden sterk in de gedachten hunner harten; zij deden wat zij wilden en voerden uit wat zij zich hadden voorgenomen. De rijken heerschten door hunne goederen en beschikten over alles naar hunnen lust.

Want toch *Augustus*, de keizer van Rome, deed de wereld beschrijven als gebonden aan zijn troon, en met de wereld ook Israël, het volk, door God verkoren, maar dat nu machteloos onder de voeten van Rome's heerscher lag.

Herodes, uit het geslacht van *Ezau*, vervulde Jeruzalem met zijne verschrikking, terwijl Davids huis, dat naar de belofte toch eeuwig zou regeeren, smadelijk was weggezonden.

En in Bethlehem was nog plaats en eere voor wie uit Boaz en Izaï nog goederen had; voor wie er zich nog bovenop kon houden; voor wie nog door blik en houding en gebaar de gedachten zijns harten in hoogheid wist te laten gelden; — maar voor den stillen, schuchteren Jozef, voor de arme, zwijgende, machteloze Maria, die toch de gezegende onder de vrouwen was, — geen plaats in de herberg.

En de kribbe zou aan Jozef en Maria nog gelaten zijn, maar toen het Kindeke Jezus was geboren, moest ook die kribbe worden geruimd, en in de vlucht naar Egypte uitkomst gezocht.

En toch was de komst van Jezus Christus in het vleesch het krachtige werk Gods tot verheffing der armen en ellendigen en tot vernedering van alle hooge oogen.

De Zone Gods voerde dat werk uit door in het midden van alle vleesch de laagste plaats te nemen. Door in den staat der vernedering Zijn arbeid als Middelaar en Verlosser aan te nemen. Straks vernedert Hij zich nog dieper. Tot den dood. Ja den dood des kruises. Van drie kruiselingen de middelste. En Hij in dat drietal de verachte, de verworpene bij uitnemendheid. De zielekreet slakende: "verlaten van God!" In de allerdiepste versmaadheid en angst der hel. Hij, als de schuldige, het voorwerp van 's menschen verachting, van Satans kwelling, van Gods toorn.

Toch is juist in dien weg het krachtige werk Gods uitgevoerd. Door het kruis heeft Christus de overheden en de machten naakt uitgetogen, tentoongesteld en over hen getriumfeerd.

Hij is opgestaan van de dooden, opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders, van waar Hij komen zal om te oordeelen de levenden en de dooden. Maar waar zijn de hoogen, de rijken, de machtigen van Bethlehem? Waar de overpriesters en schriftgeleerden en Joodsche raad? Waar is de macht en de grootheid van Jeruzalem? Waar is Herodes? Waar is het rijk van Augustus?

Jezus Christus heeft de zijnen uit heel de wereld doen beschrijven in Zijn Gemeente, doen doopen in Zijn Naam; — maar waar is de rol, waarop de geheele wereld voor den machtigsten vorst ingeschreven wordt?

Hij triumfeert in 's Vaders troon; — maar waar is de zegepraal der hoogmoedigen, der machtigen, der rijken? De graven verteren hun stof. Hun goud en hun zilver zijn verroest. Hunne

kleederen van de motten gegeten. Ruïnen moeten hun naam bewaren. Of, ook die naam zelf is met hen vergaan.

Grieken, Romeinen en Joden stoven in hun hoogheid weg. Barbaren kwamen aan de spits. Despoten kwamen om, en alle ingebeelde hoogheden vielen. Uit boeren en uit slaven klom altijd weer door Christus Jezus het volk op, dat God tot eere bracht. De Kerk der martelaren triumfeerde, immer. Hoe meer verdrukking hoe meer wasdom.

Groote dingen heeft de Heere gedaan in de geboorte van Jezus Christus!

Tot vernedering van al wie rijk is buiten. Christus; van al wie niet met de wijzen zijn goud, zijn wierook en zijn myrre aan de voeten van Jezus Christus neerlegt, en eeniglijk begeert, Hem te mogen aanbidden.

Tot vernedering van alle hoogmoedigen, die in de gedachten hunner harten uitkomst zien; van alle machtigen, die nog een troon hebben, om zich te handhaven tegenover Hem. Hij wil ze nu nog vernederen in Zijne genade, opdat ze den Zoon mogen kussen; al hunne gerechtigheden, deugden, krachten en waardigheden als arme, schuldige doemwaardige zondaren uitbrengende, om het Lam, dat geslacht is, als de wijsheid, de rijkdom en de heerlijkheid Gods te omhelzen.

En anders zal Hij ze vernederen na dezen. Hun naam zal met hen vergaan. Hun

heerlijkheid zal tot schande worden. En Hij zal ze als mislukte pottebakkersvaten met een ijzeren scepter in stukken slaan.

Groote dingen heeft de Heere gedaan.

Tot verlossing van het volk, dat op Hem vertrouwt.

De armen, de nederigen, de vertredenen, zoo ze niet in hoogheid des harten hunne gedachten zoeken; niet op den schat der rijken loeren; niet naar een troon voor zich jagen; maar als arme, schuldige zondaren in Jezus Christus gelooven als Godes onuitsprekelijke gave; — zoo zullen ze verhoogd worden. Vertrouwt en verhoogd.

De Heere zal ze met goederen vervullen. Hun naam zal zijn van geslacht tot geslacht. Tot genezing. Zij zullen het aardrijk beërven. En hunner is het Koninkrijk der hemelen.

Groote dingen!

Versta het de ellendige, de arme benauwde, de geloovige.

Die voor lijf en ziele geen plaats vindt, gelijk Maria in Bethlehem.

De vervolgde in het gemoed, door onweder voortgedreven, de ongetrooste; niet gedragen in de poorten van Jeruzalem, maar gejaagd naar Egypte.

De aangevochtene, de ingeslotene door. duivel, wereld en vleesch, door nood en smart.

Immanuël is uw hope, uw verwachting, uw verlossing.

Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid.

Hij kwam om groote dingen te volbrengen. Om aan dezulken, die tusschen twee rijen van steenen liggen, vleugelen te geven als eener duive, overdekt met zilver, en vederen met uitgegraven goud.

Het paard en zijn ruiters, Satan, wereld en zonden, zijn, voor wie in Jezus Naam voor God mag knielen, geworpen in de zee.

Spreke dan de arme ziele met Maria, schoon ze niet wete, hoe dit wezen zal, nochtans: "Mij geschiede naar Uw Woord!"

En zinge ze ook bij het sterven des jaars haar lofzang: "Mijne ziel maakt groot den Heere, en mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker!"

WEEST IN GEEN DING BEZORGD. [Fil. 4:6, 7]

Weest in geen ding bezorgd; maar laat uw begeerten in alles, door bidden en smeeken, met dankzegging bekend worden bij God; — en de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw zinnen bewaren in Christus Jezus.

Filipp. 4:6, 7.

Het is wel een echt Christelijke vermaning, die de apostel in de boven afgedrukte woorden spreekt; een vermaning, die alleszins geschikt is ter overdenking en ter behartiging bij den aanvang des jaars en voorts ook bij den voortgang van den tijd.

Wat hebben wij een redenen, om bezorgd te zijn, niet alleen in een enkel ding, maar in *alle* dingen! — tenzij wij de Christelijke geloofspraktijk beoefenen, die de Heere ons door Zijn Woord leert.

Ons leven is geheel onzeker; elke ademtucht kan de laatste zijn. En wat moet er dan worden van de onzen, die wij achterlaten? En wat zal dan ons eeuwig lot zijn?

Het leven der onzen is ons dierbaar. Hoe zullen wij het kunnen dragen, indien zij ons worden ontrukkt? En toch, wie zegt ons, dat de dood met zijn nimmer rustende zeis niet spoedig onze dierbaarsten zal wegmaaien?

Onzeker is ook onze kracht, onze gezondheid, zoo noodig voor onzen arbeid; voor ons dagelijksch brood en voor de verzorging van ons gezin, maar ook voor wat in het menscheijk leven ons is toevertrouwd in maatschappij en kerk en volk. Wie heeft er afdoend verweer tegen al de gevaren, die ons in dit opzicht bedreigen? Heel het natuurlijk leven, heel het leven op aarde, is voortdurend in gevaar, in groot gevaar, en dit gevaar is veelszins onberekenbaar. Straks stort weer hier een mijn in; daar vergaat een schip in den storm; elders verwoest een aardbeving, een bergstorting, een vulcanische uitbarsting, een onweer, een ongeluk, een brand, een epidemie, of één der verraderlijke krankheden.

Wat is het broodvraagstuk voor velen een pijnlijk vraagstuk! De werkeloosheid waart gedurig zoo benauwend rond, in verband ook met de immer dreigende geldcrisis, met heel de economische wereldbeweging, waarin wel velen machtig zijn, maar dis toch niemand beheerschen kan.

En wie werk heeft en wie voor zijn ondernemingen geld vindt, dis staat juist ook weer daardoor midden in den strijd, een strijd, die eiken dag andere vormen kan aannemen, en waarin de beste zorgen vaak niet genoeg zijn, om overrompeling en machteloosheid te voorkomen.

Heel de sociale strijd gaat ieder aan, elk op zijn wijze, en de meesten zien niet veel meer dan de beweging, die vlak bij hen is, de stofwolken, die rondom hen worden opgejaagd; hoe zouden zij weten, wat morgen komt, en hoe zouden zij weten, wat hun weg en lot zal zijn!

Het licht, om den weg te verlichten en het pad voor den voet te wijzen, dat van dag tot dag betreden moet worden — wie beschikt er vooruit over?

Ieder voor zich is daarbij onmachtig; elk hangt mee van al de anderen af. Het Oosten raakt en beweegt hier het Westen en het Noorden drijft het Zuiden. De oorlog blijft dreigen. Alle volken der wereld zijn in het groote gedrang. De wereldbeweging, de beweging der menschheid, is niet te stuiten, maar gaat machtig door; en die beweging is zoo geheimzinnig, zoo onberekenbaar. Wie weet de komst van den oorlog en het uur der ontploffing in de wereldberoering?

Hoe zijn volk en Kerk met heel de maatschappij en met heel de volkenwereld in crisis!

En de crisis werkt overal niet slechts door de schokken van buiten, maar ook door het

vuur van binnen. De diepste beginselen, de geestelijke levensmachten, botsen alom tegen één. Zij dwingen rusteloos tot den levensstrijd. Zij dwingen tot den strijd in het eigen binnenste, in den kring des huizes, in den kring van den arbeid, in den kring van denken en zeggen en doen, in de wetenschap en in het publieke woord, in de worsteling des Heeren, in de maatschappelijke gemeenschap en het nationale leven. Telkens weer zet deze innerlijke botsing, die in elke richting doorwerkt, het leven in vlammen.

Wat zal het jaar 1913 ons ook in ons vaderland op politiek gebied brengen?

Het is goed, het is noodig, deze dingen ook bij den aanvang des jaars ernstig onder de oogen te zien en wel te overwegen. Wee, wie opzettelijk het leven verwoest of benauwt, het uiteenrukt of verdrukt; door onwaarheid kwaad doet of in boosheid ellende stookt! Maar het vuur te blusschen, dat in den strijd der geesten brandt door de vijandschap, die God gezet heeft, dat kàn niet, dat mag ook niet. Hier geldt het woord: "de nood is ons opgelegd!" Maar hier ook is daarom de zware taak gegeven, om te weten, te verstaan, te onderscheiden en te kiezen naar de ontzaglijke verantwoordelijkheid des levens — en om getrouw te zijn in de roeping, die van boven is.

Hier vooral ook is het kruis, het lijden, het lijden des geloofs en der gehoorzaamheid. Hier is het lijden der ziele, die naar den vrede haakt, in Kerk en volk en menschheid, in huis en hart.

Ach, wat pogen we de levenszorg te schetsen, — die is zoo groot, zoo menigvuldig! De strijd om het bestaan, om het leven, om de levenstaak, om het geluk, om het geloof, om de waarheid, de gerechtigheid en den vrede is zoo boven alle menschelijk vermogen zwaar, voor ieder in het bijzonder en voor allen samen!

Wie zou dan ook bij den ingang des jaars en bij den voortgang van den tijd niet bezorgd zijn? en welk ding zou van die bezorgdheid zijn uitgesloten?

Wie zou niet bezorgd zijn, die zijn tijd ziet; die met zijn leven en roeping ernst maakt; die een hart heeft, dat gevoelen en lijden kan; die naar den vrede en de gemeenschap haakt?

En toch is de vermaning en de roeping des Heeren tot ons: "weest in geen ding bezorgd!"

Hij zegt dit echter zóó maar niet. Hij vermaant ons allerminst tot zorgeloosheid. Hij wil niet, dat wij onze oogen sluiten, ons hart ongevoelig maken, ons de dingen niet meer aantrekken, of deserteeren uit den levensstrijd en onverschillig worden.

Neen, maar de Heere leert ons van de *wijze*, waarop wij in het leven, in den levensstrijd en in het levensgevaar zullen verkeerden. Hij leert ons de *geloofsroeping*, de *geloofspraktijk* in den levensstrijd.

Zeker, — tenzij we ons in eigenwijze verwaandheid verbeelden, dat wij over het leven naar ons goedvinden beschikken mogen en beschikken kunnen, — zouden we òf ongevoelig en onverschillig moeten worden en de dingen maar moeten laten loopen, òf we zouden wanhopig moeten worden en noodzakelijk innerlijk bezwijken.

Zoo zou het moeten — indien we niet stonden in het hoogere licht van Gods Woord en van de roeping, die van boven is in Christus Jezus.

De Heere regeert! De Heere heeft Zijn troon in de hemelen gevestigd en Zijn Koninkrijk heerscht over alles. Heel de crisis der wereld en des levens zijn er om den Raad des Heeren, om de verheerlijking van Zijn Naam, om de komst van Zijn Koninkrijk. De eeuwige Zoon van God is in deze wereld ingedaald; Hij heeft hier het kruis geplant, het vuur ontstoken, het Woord gegeven, den Geest uitgestort, waardoor de wereldgang en de wereldcrisis beheerscht worden en voortgaan tot het verordeneerde einde. Het komt er daarom voor ons slechts op aan, dat ons leven bewust met den Heere gemeenschap heeft en in Hem rust; dat wij het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid zoeken; dat ons oog ziet bij het licht van Gods Woord, en dat onze voetstappen in het pad, dat naar Gods Woord is, worden vastgezet en bewaard.

Ja, het komt er voor ons op aan, dat wij den Heere loven in dankend geloof; en dat wij heel ons hart met al Zijn begeeren, overleggen, willen en hopen, met al Zijn bedoelen en pogen, met al wat dat hart bezig houdt, al Zijn begeerten, biddend en smeekend den Heere gewillig en vertrouwend overgeven; het alles voor Hem brengen en uitbreiden, in oprechtheid, opdat Hij er over beschikke naar believen.

Wat weten wij! En hoe licht is er bij ons een schadelijke weg! Hoe onzeker is zelfs, wat wij zeker wanen!

Maar *de Heere* is waarachtig en getrouw. Zijns is de waarheid en de zekerheid. En wij willen door de genade des geloofs ook niet anders, dan wat Hij wil. Daarom moeten we alles, wat ons hart beroert, biddend, smeekend den Heere overgeven; Hem alles vragen, Hem alles klagen, aan Hem alles overlaten en ons in Hem verblijden.

Ja, dan is het vrede. Dan daalt de vrede Gods, die verre boven ons begrijpen is, in ons harte neer. Dan rusten wij in Christus Jezus. Dan worden onze harten en onze overleggingen (onze zinnen), bewaard, bewaakt door den vrede Gods, bewaakt tegen overmaat, tegen overijling, tegen overschatting, tegen onverschilligheid en tegen wanhoop.

Dan rusten wij in Christus Jezus, en worden door den vrede Gods bewaakt.

En dan ook zullen wij de vermaning tot oprechte geloofspraktijk beoefenen: "weest in geen ding bezorgd!"

"Vreest geen der dingen, die gij lijden zult!" zoo vermaant de Heere Jezus Christus in het Boek der Openbaring.

Niet alsof het leven, ook het geloofsleven, enkel lijden zal zijn. Dat zal het niet. Er is ook altoos zooveel goedertierenheid Gods in het leven. Maar toch, het leven is veel lijden. Alle dingen brengen lijden mee; en ze brengen gevaren mee, ook al zijn ze goed en schoon. De dingen op zichzelf moeten daarom wel zorgen wekken; en vele dingen zijn hard en bitter en benauwend en smartvol.

Boven al die dingen is echter de Heere. En al die dingen zijn in Zijn hand. Hij meet en weegt ze af. Hij schikt en richt ze. Hij zendt ze, en Hij houdt ze tegen. Hij maakt ze dienstbaar aan Zijn wil en Raad. Hij heeft ze alle aan de voeten van den Heere Jezus Christus onderworpen. Hij doet ze alle meewerken ten goede voor degenen, die naar Zijn Voornemen geroepen zijn.

Wel kan het daarom ook in de dingen des levens, die komen, voor ons verward en donker, moeilijk en bitter zijn. Wel kunnen ze ons overkomen als een donderslag, als een gewapend man, tegen wien wij niet zijn opgewassen. Wel kan het zoo zijn, dat er bij ons geen raad of wijsheid, geen kracht of uitkomst meer is. Maar toch straalt voor ons van boven licht over alle dingen. Ze zijn niet onzeker; ze kunnen niet aanranden de trouw en de genade van onzen God en Zaligmaker.

Ook ons geloof is in de hand des Heeren. Zijn hand beschikt over het licht voor onze ziel, en over onze ziel zelf, die in de kracht Gods door het geloof bewaard wordt.

Daarom zullen we niet bezorgd zijn, en in geen enkel ding, — zoo we slechts alles smeekend geloovig den Heere mogen overgeven: "Wie in de schuilplaats des Allerhoogsten gezeten is, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen!

"Ik hef mijn oogen op naar de bergen, vanwaar mijne hulpe komen zal. Mijn hulpe is van den Heere, die hemel en aarde gemaakt heeft!"

"Hij zal uw voet niet laten wankelen; uw Bewaarder zal niet sluimeren. Zie, de bewaarder Israëls zal niet sluimeren, noch slapen."

"De Heere is uw bewaarder; de Heere is uw schaduw, aan uw rechterhand! De zon zal u des daags niet steken noch de maan des nachts. De Heere zal u bewaren van alle kwaad; uwe ziel zal Hij bewaren.

"De Heere zal uw uitgang en uw ingang bewaren, van nu aan tot in der eeuwigheid!"

NIEUWJAARSBEDE. [Ps. 119:9]

Ik ben een vreemdeling op de aarde; verberg uw geboden voor mij niet!

Psalm 119:9.

In deze psalmbede ligt het geheele leven der geloovigen in den tijd geteekend, en bewust voor Gods aangezicht uitgesproken.

En zal het goed zijn met ons, dan moeten wij in die biddende bewustheid deelen, en zóó bij vernieuwing den levensweg in een nieuw levensjaar opgaan.

Een *belijdenis* en een *gebed* voegen zich hier samen en ze hebben samen betrekking op ons leven, op heel ons leven.

Zullen we nu waarlijk in het Woord Gods, dat ons hier in den Psalm bidden leert, inkomen, dan moeten wij èn deze belijdenis èn deze bede in hun inhoud recht verstaan.

Dan, mijn broeder of zuster, wordt onze blik in ons eigen leven verruimd. Maar dan wordt ook ons hart verruimd.

Wij moeten in het licht van Gods waarheid tot rust komen en tot blijdschap, tot moed en tot werkzaamheid naar onze levensroeping.

De *belijdenis*, die de psalmbede op onze lippen legt, is deze, dat wij *vreemdelingen op de narde* zijn.

Dat wil *niet* zeggen, dat wij met deze aarde niet te maken hebben.

Integendeel. De Heere onze God heeft ons op deze aarde geschapen en een nauwen band tusschen ons leven en deze aarde gelegd.

Hij heeft ons geschapen in het menschelijk geslacht. Het leven der menschheid is ons leven; haar taak is onze taak. Wij moeten leven met en onder en voor de menschen op aarde.

Dit geldt van de geloovigen, als wier tolk de bidder in de Psalmen spreekt, zelfs in bijzonderen zin.

De Heere heeft hun hun schepping en plaats op aarde doen kennen.

Zij weten, waarom zij op de aarde zijn en waartoe.

Zij weten, waarheen hun weg op aarde leidt; en dat zij om tot hun bestemming te komen, dien weg op de aarde niet kunnen missen.

Zij hebben op de aarde onder de menschen een bijzondere roeping en taak.

En zij zijn de erfgenamen, die de aarde beërven zullen.

Maar ze zijn hier niettemin, gelijk Abraham in zijn erfland Kanaän, gasten en vreemdelingen.

Wanneer Israël in Kanaän als zijn erfdeel leeft, dan belijdt het in den 119en Psalm nog, dat het op de aarde een vreemdeling is, een bijwoner onder de volken.

De groote Vreemdeling op de aarde is onze Heere Jezus Christus geweest, die de erfgenaam was aller dingen; die *de* groote taak onder de menschen op de aarde volbracht heeft; en in wien alle geslachten der aarde gezegend worden.

De reden van dit vreemdelingschap is hierin gelegen, dat het leven der gevallen menschheid op de aarde met het leven uit de verkiezing en de roeping Gods niet verenigd is.

Het leven der menschheid is niet vereenigd met den Raad en het Woord; met het doel en den wil des Heeren; met Hem, uit wien en door wien en tot wien alle dingen zijn.

Het leven der menschheid is niet vereenigd met den Heere zelf. Het staat tegen Hem over; het gaat tegen Hem in. De gedachten des Heeren zijn niet de gedachten der menschen, en zijn wegen liggen hoog boven der menschen wegen.

Daarom, wie als Abraham en Israël voorwerp is van bijzondere goddelijke verkiezing en roeping, van bijzondere genade, van het Woord en de openbaring des Heeren, die staat daardoor in zekeren zin tegenover het leven van het menschelijk geslacht in de Kanaänieten en in de volken. De Heere Jezus Christus is de onwaardigste onder de menschen. En de geloovigen staan in het menschelijke leven veelszins zoo anders dan de menschheid, die den Heere niet kent en vreest, liefheeft en aanhangt door het geloof.

Gods Raad, Zijn Openbaring, Zijn Genade, Zijn Woord en Geest, gaan tegen ons verduisterd en verdorven menschelijk leven in zekeren zin in, al wordt het Woord vleesch, en al strekken de genade en de openbaring des Heeren juist tot behoudenis van het menschelijk leven.

Dit conflict gaat door tot in het persoonlijke leven toe, zoodat de Geest begeert tegen het vleesch, en wij wat wij willen, niet doen, en wat wij doen, niet kennen (Rom. 7).

En daarom gaat dit conflict niet minder door in de menschelijke gemeenschap, waarin het geloof het leven wil en moet richten naar het Woord des Heeren. Dan worden des menschen vijanden, die zijn huisgenooten zijn; en de man, die uw brood met u eet, heft de verzenen tegen u op.

De Heere is een vreemdeling voor de menschen; een bijwoner; een naam, die niet in hun registers staat; die in hun denken en overleggen, in de behandeling van hun zaken en het uitvoeren van hun plannen niet geldt.

Daarom is de vreeze des Heeren, het geloof en het willen naar Zijn Woord en welbehagen, naar de meening des Geestes en den zin van Christus, een vreemdeling op de aarde.

Een vreemdeling op de aarde, midden in het menschelijke leven, is de geloovige, wiens ziele aan den Heere hangt.

Dit conflict is niet weg te nemen. Deze kloof is niet te overbruggen.

Deze ergernis des kruises mag niet worden tenietgedaan.

Wie het zou pogen te doen, die moge een Christelijken naam voeren; — hij heeft het geloof verloochend.

Hij moge geen vreemdeling meer op de aarde zijn; — hij is dan vervreemd van Zijn God.

Kennen wij zoo de taak en den strijd op de aarde naar den Raad en het Woord des Heeren, in de gemeenschap des geloofs met Jezus Christus onzen Heere, — we zijn dan op de aarde vreemdelingen.

De zielestemming der vreemdelingen, de verlatenheid, het heimwee, de droefheid wijken nooit geheel van ons.

Maar daarom hebben wij in onzen weg en taak, in onzen toestand en zielestemming te *bidden*.

Als Daniël in de vreemdelingschap moeten we ons venster hebben naar Jeruzalem, waar onze oogen uitzien en waar we verkeerden met onzen God.

"Verberg uw geboden voor mij niet!"

Met de "geboden" des Heeren worden hier niet alleen Zijn wetsvoorschriften bedoeld, maar heel Zijn Openbaring, heel Zijn Woord.

Gelijk de zoon of dochter, die onder vreemden leeft, in de eenzaamheid de brieven van thuis leest en herleest, en daardoor in den geest thuis is, zoo moet het verkeer met God

bij Zijn Woord onder ons zijn. Dan is het venster naar Jeruzalem open.

Dat verkeer met den Heere bij Zijn Woord houdt onze ziele staande.

Het bewaart en versterkt onze vreemdelingschap tegenover de wereld, die God niet kent.

Maar het heft ook die vreemdelingschap op in de gemeenschap met den Heere en met de wolke der getuigen, met al het geslacht, dat in Christus Jezus is.

Bij de Schrift zijn wij thuis. Daar hooren wij de stem des Heeren in onze eigen taal. Daar verkeerden wij in de waarachtige eeuwige dingen, waarbij ons geloof leeft.

Daar leven wij. Want dit is het eeuwige leven, dat wij Hem kennen, den eenigen waarachtigen God, en Jezus Christus, dien Hij gezonden heeft.

Hier wordt, mijn broeder en zuster! uw ziele in het licht geroost; uw zonde teruggedrongen; uw vrede bevestigd; uw hope verlevendigd; uw tegenpartijder weerstaan; uw aanvechting gebroken.

Door dit Woord des Heeren, is het licht niet slechts over, maar ook voor onzen weg en ons menschelijk leven.

Door dit licht en bij dit licht moeten wij den wil des Heeren in en voor ons leven kennen.

Zijns is de aarde, en *zijns* is het menschelijke leven, en *zijns* is ook ons leven en onze levenstaak. Hij moet in *alles* worden gekend, geëerbiedigd, gehoorzaamd en gediend.

En wij, als vreemdelingen op de aarde, die nu eenmaal niet naar menschelijke willekeur mogen noch kunnen leven en de gedachten des vleesches doen, wij kunnen daarom de kennis van den wil des Heeren, van Zijn geboden en Zijn rechten, Zijn inzettingen en ordinantiën niet missen; nooit en nergens en in niets.

Anders leven wij in den donker, en komt de vervreemding van onzen God en Heer over ons in het land onzer vreemdelingschap. Wij verdwalen dan en struikelen. Wij worden gevangen en weggevoerd.

Daarom moeten wij zoo bidden: "Verberg uw geboden voor mij niet!"

Want het Woord des Heeren kan Hij voor ons gesloten houden. Hij beschikt er over in Zijn vrije genade. Hij kan Zich om onze zonde van ons afwenden.

Dan is er geen ontsluiting en verklaring des Woords, maar komt er een beuzelen bij en met de Schrift.

Dan komt het Woord Gods niet meer voor het volk in Zijn vreemdelingschap, in Zijn strijd en gevaren, in Zijn tijd en taak uit.

Dan licht het Woord wel in de Kerk en de leerstukken, maar niet in het leven en over het leven, zoodat de onderscheiding van de wegen en ordinantiën Gods in het leven gaat ontbreken.

Dan hebt gij geen persoonlijke aanraking met den Heere in Zijn Woord en weg. Uw zielsoog is dan verdonkerd, dat gij niet ziet; en uw oor wordt zwaar, dat gij niet hoort.

Wie kent in de vreeze des Heeren, in Zijn verborgen zieleleven en in Zijn openbare leven, in het gemeenschapsleven ook, waarin wij den strijd onzer dagen hebben, dien toestand niet?

Alle ware geloovigen kennen dit gevaar.

Dat zij dan waken en bidden!

Opdat er door Godes ontferming een toenemen, een vernieuwen der kennis van onze vreemdelingschap zij, een belijden van ons zelve voor den Heere als vreemdelingen op de aarde.

Er zij een bidden, een vurig bidden, ook voor elkaar, om de verzelling in onze zielswegen

en in onze levenspaden door het goddelijk licht van het Woord des Heeren.
Mogen we als kinderen des lichts het licht zien en in het licht wandelen.
Dan zullen ook onze werken in het licht gedaan zijn.
En ze zullen niet ijdel zijn.

BEGEERIGE ZIEL. [Ps. 84:3]

Mijn ziel is begeerig en bezwijkt ook van verlangen.

Psalm 84:3.

Wat al wenschen bij den aanvang van het nieuwe jaar!

Die zee van wenschen en verlangens is niet onnatuurlijk in onze menschenwereld. Zij behoort er in.

Het is niet goed met een mensch gesteld, zoo hij geen wenschen heeft. Leven zonder verlangen is geen echt menschenleven.

De engelen zijn begeerig. De zaligen verlangen. De heiligen hebben een begeerte. De ziel van den vromen zanger ontstak de kinderen van Korach, daar zij zeer begeerig was en ook van verlangen bezweek.

Geen mensch zonder wensch.

Met de ziel vol begeerten wierd de mensch geschapen. In zijn val werden die wateren des verlangens vergiftigd, maar niet opgedroogd. Zij golven, zij bruisen door in het zondige menschenleven. In het eeuwig verderf blijven zij opkoken als de branding. Het verlangen zal de dorst der rampzaligheid uitmaken, waarvoor geen druppel tot lessching is. Het zal de worm zijn, die niet sterft, en het vuur, dat niet uitgebluscht wordt.

Ook het leven der wedergeboorte maakt zich in den wensch, in het verlangen openbaar. Die wensch, dat verlangen beweegt het in den weg der bekeering en des geloofs. Dat verlangen doet het door de poorte des doods heenworstelen en met duivenvleugelen opvliegen voor den troon van God en van het Lam. Verzadiging der vreugde zal het eeuwige leven zijn, in bevrediging van alle godverheerlijkende begeerten.

In den weg des verlangens, der begeerten, breekt het leven van den zondigen mensch door, maar in den weg der begeerten breekt ook door het leven der *gemeenschap* onder de zondige menschen, het leven der wereld.

In dien weg worden de vriendenkringen getrokken, de huwelijken gesloten, de gezinnen gevormd, de maatschappij gedreven, wetenschap, kunst, koophandel, nijverheid, landbouw en scheepvaart.

De druppelen vormen hier een stroom, en die stroom sleept alles mee. De geschiedenis van landen en volken en van de menschheid wordt door de begeerte, door het verlangen in het gemeenschapsleven beheerscht.

Het verlangen, de begeerte, de wensch van het zondige menschenhart was machtig werkzaam in 1911 en zal machtig werken in 1912.

Heel de strijd van het rijk der duisternis op deze aarde en in ons vaderland zal er door openbaar worden in al zijn kracht.

Allerlei levensberoering en allerlei machtsbeweging zal kracht en schat grijpen, en door woord en zinnenindruk, door prikkeling en streeling van verlangen, koorden werpen om de menschen en ze dienstbaar maken aan het hongerend bedoelen der opvlammende begeerten.

Zoo zullen de geesten werken in denkwerk. Zoo zullen de kunstattenten werken in vormen en klanken. Zoo zullen de boeken tooveren en de redenen gevangen nemen.

Zoo zullen geesten, harten en zinnen worden verleid en gedreven. Zoo zal het bekorende van bloem en geur, van kleur en kracht, de bekoring van den mensch bovenal, van schoonheid en talent, heerschen in begeerten en verlangens.

O, wie ontkomt aan de heerschappij, die olie giet over de vonken zijner zielsbegeerten!

En wie doet er niet aan mee!

Wat een weefsel der gedachten des harten van menschen! En wat een boosheid daarin!

Er is echter niet enkel zonde in de ontzaglijke zuchting des levens van onze eeuw; in dat geweldig gevoelsverlangen, in die hartstochtelijke levenszoeking van aanraking tusschen vonk en vonk, tusschen vlam en vlam, tusschen menschen en menschen; in die beroering en in die machtsgreep om heerschappij, die met menschen werkt, om aan het eigen begeertevuur zijn werk en voldoening te geven. Er is in het zinnelijk, en in het geestelijk vuurwerk der eeuw niet enkel zonde.

Er is ook genade in; gemeene genade Gods, die juist aan heel dit vonkentaferaal nog schoonheid, ontroerende schoonheid, kracht en leven geeft.

Er is het zuchten van het schepsel in, dat het hoofd opsteekt, in zijn ongeluk en ellende, omdat het nog niet los is van het waarachtige licht, omdat het nog vastkleeft aan de hoop; omdat het nog vlamt van honger naar leven en levensopenbaring, naar levenskracht en levenswerk, naar levensvrucht en levensheerlijkheid.

De Heere regeert; de aarde verheuge zich! God is in het midden der goden. Hij voert Zijn Raad uit. Hij doet de gedachten zijns harten. Hij stiert Zijn wereld in het pad van Zijn welbehagen. Als schuimblazende rossen briescht het verlangende begeerige schepsel, voortvliegend onder Zijn teugels, voor den zegewagen des Heeren.

Zoo maakt en doet het menschenleven in zijn voortgang veelszins, wat het niet weet. Door Gods genadewerking en regeering zijn ook verlangens en overleggingen, begeerten en talenten en gemeenschapsbewegingen in de roerige menschenwereld onwillig maar ook willig en edel dienstbaar en vruchtbaar voor den voortgang van het werk Gods. En zoo geschieden vele goede dingen; zoo veranderen vele oude dingen door vernieuwing ook in het nieuwe levensjaar.

Ook het leven in den kring der bijzondere genade wordt mede door den polsslag van het verlangen, van de begeerte geregeld.

Ook hier vormen zoo de enkelen kringen, de steenen een huis, de personen een leger, de druppelen een stroom.

Gods Heilige Geest ontvlamt in het nieuwe leven de verlangens, en werkt in en op die verlangens, leven, tot opbouwning des lichaam van Christus. Hij wekt het verlangen der Gemeente des Heeren. Hij bindt haar door den wensch der ziele aan haar roeping. Haar getuigenis breekt door, haar arbeid breekt baan, haar strijd breekt het werk der duisternis af.

In heel de worsteling des levens werkt zij vrijmakend op het zuchtend schepsel. Wetenschap, kunst, nijverheid en handel, spade en scepter, slavenboei en koningskroon voelen den adem van haar verlangen, worden door de vonken van het vuur harer begeerte overspat en kunnen zich aan de macht van haar leven niet onttrekken. Het nachtelijk donker der Heidenwereld ziet zoo de dageraadsgloring; de halve maan verbleekt; het ongeloof wordt uit zijn ijdele inbeelding verontrust; de ongerechtigheid wordt vervolgd en sluipt achter haar gordijnen terug. De hel beeft voor het verlangen van den Bruid des Lams.

Dat verlangen in den kring der genade zal ook nu werken. Die wensch zal het leven aangrijpen ook in het nieuwe jaar; tot openbaring van de heerlijkheid des Vaders en van Zijn Zoon Jezus Christus; tot openbaring van de werkelijkheid van den Heiligen Geest en van de Gemeente dergenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, om alles te beërven.

O, de wenschen, de verlangens, zijn niet onbeteekenend. Die verlangens bepalen veelszins onder de regeering van Gods voorzienigheid en van Zijn genade het leven, dat in dit jaar volgen zal.

Ook in uw en in mijn hart bruist het. De begeerte roert, woelt en werkt daar. De wensch leeft daar.

Welke wensch?

Bespiedt haar, zooals zij klinkt in uw woord; zooals zij achter uw lippen in uw hart spreekt. Doof in 's Heeren Naam de vonken der begeerte, die uit het vleesch tegen Gods Woord en Geest ingaan. En blaas het vonkske, dat uit den Geest is, aan tot een vlam, een vurige begeerte. Giet in die vlam olie. En leg de kolen, die zoo ontgloeiden en ontvlamden, bijeen.

Op de *begeerte* komt het zoo aan, want die leeft uit den Booze of uit God. Zoo zij uit den Booze leeft zal zij uw leven in dit jaar voor hem verteren; en leeft uw verlangen uit God, zoo zal Hij uw leven den Heere een offerande doen zijn.

O, *bezweken* onze zielen maar van verlangen, van honger, van dorst, van begeerte naar den Heere!

IN UW LICHT. [Ps. 36:10]

In Uw Licht zien wij het licht.

Psalm 36:10.

Wij vangen het jaar onzes Heeren 1914 aan.

Naarmate de dingen, het leven, de levensverhoudingen en de wereldverwickelingen minder bij het licht van Gods Woord worden gezien, naar die mate worden de levensraadselen meer benauwend, de toestanden meer ingewikkeld, en de toekomst donkerder.

De volken, tot welke de Heilige Schrift kwam, staan nog aan de spits der beschaving in de wereld. Zij staan in het centrum der wereldbeweging. De beroering, die heel de menschheid geldt en die over de toekomst beslissen zal, beweegt zich vooral om hen, en beheerscht hen; het is allereerst een beroering in hen en om hen. Maar zij kunnen die beroering niet meer beheerschen; zij kunnen zich van de beteekenis dier beroering niet bewust worden; zij verstaan niet, wat die beroering is; waaruit zij opkomt, en waarheen zij gaat.

De evolutieleer, hetzij deze materialistisch alles uit de stof en haar werking verklaart, hetzij ze mystiek rust zoekt in het geloof aan de werking van geheimzinnige geestelijke machten en krachten; — zij is niet slechts een opzettelijke ongeloofsleer, die zich aan het bewustzijn opdringt; zij is voor zeer velen een verklaring van hun levenspraktijk, een stelsel, waarnaar zij feitelijk leven en dat ze nu ook tot zelfbevrediging zich voorhouden en voor hun bewustzijn uitwerken; — een uitgesproken regel, waarnaar hun leven zich zonder hoop, zonder weten, gaan laat.

Wij weten niet, — zoo bekend men zich, — wij weten niet, vanwaar wij komen en waar wij heen gaan. Wij weten en verstaan niet, wat er met de wereld en de volken geschiedt. Wij zien, wij gevoelen, wij doorleven alleen een proces; maar wij weten niet, wat dit proces bedoelt; waarin het zijn diepsten grond en waarin het zijn einddoel heeft; wie of wat het eigenlijke en beheerschende is in dit proces ver boven en beneden en buiten ons. Wij zijn er slechts in. Wij gisten mee in de groote gisting; en wat er gist, dat gist in ons. Alles is evolutie; de dingen vervormen zich voortdurend en vanzelf; het eene komt vanzelf uit het andere op. Wij moeten het laten gaan. Wij moeten hoogstens slechts bedacht zijn op aansluiting aan de beweging, op willigheid, om ons aan den stroom over te geven, opdat die stroom ons in onzen weerstand niet verniele. Slechts in de beweging meegaande, kunnen wij wat doen. Onze taak is, de evolutie te dienen; haar in haar heden, in haar gang, in haar beweging en richting ons bewust te zijn, al verstaan wij haar niet; haar te volgen en met ons verstand en onzen wil haar te helpen, te sterken. Alleen de weerstand maakt ongelukken, en offert velen op. Tegen dien weerstand moeten wij ons daarom laten gelden; maar overigens moeten wij de beweging, het proces, de evolutie laten gaan, laten doen; en we moeten niet stilstaan maar willig ons laten meenemen in den gang van het proces. Dat is onze leiding. Dat is onze studie. Dat is ons regeeren. Dat is onze praktijk in de beweging der volken en in de maatschappelijke beweging. Dat is onze rust, onze hoop.

Zoo denken, spreken en doen steeds meerderen.

Zoo is en wordt almeer veler studie en oordeel over de natuur, over de historie, over de religie, over de verwording der zeden en der zedelijkheid, over de maatschappelijke en de staatkundige beweging, over den gang van alle verhoudingen en van alle dingen.

Zoo is en wordt almeer veler theorie en praktijk in opvoeding en onderwijs, in huwelijk en broodwinning, in Maatschappij en Staat en Kerk, in leven en sterven.

Zoo is en wordt almeer veler praktijk in hun persoonlijk leven, in hun natuurlijk, zedelijk

en geestelijk leven.

Het is de praktijk en de leer der onwetenden, der onmachtigen, der wanhopigen. Het is de praktijk, die verantwoordelijke menschen leert leven als de waterdruppelen in den bergstroom; als de dorre blaren die in den najaarsstorm van hun tak loslaten; als de rook in den wind.

Wanneer de Heere God de levensstromen ontbindt en voortstuwt naar de toekomst, die Zijne is, dan komt het er voor den mensch, die een verantwoordelijk wezen is, op aan, dat hij weet.

Niet, dat hij alles weet, maar dat hij zooveel weet, als hij in de vervulling van zijn verantwoordelijke roeping weten moet.

Hij moet weten van dien levensstroom; van zijn oorsprong en van zijn einddoel; van de oorzaken der beroering. Hij moet weten van de oorzaken en de verklaring, die gegeven zijn in het scheppende werk Gods, in de Natuur, in de ordeningen Gods, in zonde en genade, in het Woord Gods over de historie. Hij moet weten van zijn roeping als mensch; van den onverbrekelijken band aan God en Zijn wil in de conscientie; van de onverzettelijke palen der zedelijkheid en der gerechtigheid; van den eisch der waarheid en der liefde.

Ja, er is sedert en door het scheppen Gods een machtige werking der ontwikkeling, die uit de natuur der dingen, uit hun natuurlijke ordening, opkomt, in ontsluiting van een altoos rijker en voller schat, die in het geschapen leven schuilt. Maar er is ook sedert den zondeval een machtige werking der verderving, der verwoesting, der ongerechtigheid en des doods, een werking tegen de fundamenteen, tegen de ordeningen Gods, tegen de waarheid en het recht, tegen de liefde en het leven. Er is een machtige werking van boven in de genade, en een machtige werking van beneden in de satanische worsteling tegen God en Zijn Gezalfde. Er is een rijk der Natuur, een menschenwereld in haar staten en gemeenschappen, maar er is ook een Koninkrijk der hemelen en een rijk der duisternis.

Zeker, de Heere liet de volken der oude wereld wandelen in hun wegen, in nevelen tastende, maar aan den band der algemeene genade bewaard. Hij bewaarde toen Zijn Woord en getuigenis in het aartsvaderlijke geslacht en in Israël. Maar Hij bewaarde ook de volken onder den band der traditie, onder machtsgeweld, en onder den conscientieband, die de religie, zij het in vervalsching, in stand hield. En Hij hield ook den levensstroom binnen wallen en sluizen. Hij opende de wereld nog niet, gelijk thans. Hij hield de geheimen der Natuur nog veelszins gebonden. Hij stelde den volken niet de groote taak van het heden. Hij liet den grooten strijd van boven en van beneden niet in volle diepte en breedte doorbreken. In de Noachietische ordening stelde de Heere het leven perken; en in de Abrahamietische bedeeling der bijzondere genade keerde Hij de groote worsteling af. Hij liet den Kandelaar van Zijn licht binnen de gordijnen des heiligdoms branden.

Sedert Christus' verhooging is echter het Woord Gods de wereld ingedragen. En daarmee is een nieuwe bedeeling over volken en wereld ingegaan, die in telkens nieuwe tijden, door geweldige crisissen heen, de volkerenwereld en heel het leven op aarde en in de geestenwereld raakt. Totdat de groote kamp ten volle rijp wordt en rijp kan worden, en in heel de menschheid, met opening van alle geschapen krachten en schatten, de strijd tusschen den Heere en den Satan, tusschen God en het schepsel, tusschen het geloof in God en het rusten in het schepsel, volstreden wordt.

In dien kamp, in die voortgaande levensworsteling der menschheid, in de taak tot leiding des levens, en in de persoonlijke levensworsteling, die met heel den levenskamp samenhangt, kan de mensch nu niet buiten het licht van Gods Woord. Wie dat licht veracht, verwerpt, weerstaat, die moet zich wel in de onbegrepen gisting aan de evolutiepraktijk en de evolutieleer overgeven.

In het eind moeten leer en praktijk zóó toevallen aan de geestelijke machten, die bewust

den Christus en den Vader weerstaan en lasteren; door de evolutiepraktijk rijpen de menschen mede voor den Antichrist, voor den mensch der zonde.

Slechts zij, die het Woord Gods bewaren, zijn zalig te roemen.

Zij zullen weten. Zij zullen het leven en de levensbeweging in het licht zien. Zij zullen het leven kunnen richten en leiden, zonder het over te geven aan den ondergang. Zij zullen behouden worden, en zij zullen behouden.

Het Woord Gods, de Heilige Schrift, is het licht voor de kennis van wereld en mensch, van schepping en historie, van gerechtigheid en van zonde, van het onveranderlijke en van het veranderlijke, van Gods ordening en van Satans opzet. Het Woord Gods is het licht voor het natuurlijke en voor het geestelijke, voor de beweging der tijden, voor het leven en voor het sterven.

Wat wijsheid zouden zij hebben, die het Woord des Heeren verwerpen!

Door het Woord Gods alleen weten wij, vanwaar wij komen en waar wij heengaan; wie wij zijn en waartoe wij geroepen worden; wat wij te bewaren en wat wij te verwerpen hebben; wat wij moeten vreezen en wat wij mogen hopen.

Het Woord des Heeren is een licht voor ons *pad*. Het is een licht, waardoor wij het leven zien in zijn beteekenis, in zijn karakter, in zijn licht en in zijn donkerheid, in zijn gang en in zijn strijd. Het licht des Heeren schijnt ons hier over den grooten levensgang. Bij dit licht onderscheiden wij de geesten en de wegen.

O, niet alles wordt ons aanstonds helder, Rondom den Heere zijn wolken en donkerheid. Maar een lichtend vuur gaat voor Zijn aangezicht heen. Hij zaait het licht rondom Zich voor de oprechten van hart. Hij laat hen blikken in het licht van Zijn Raad; Hij laat hen schouwen naar het licht in het einde; en Hij doet hen het licht zien in de Schepping en de menschheid, in de historie en in de levensworsteling; het licht in de duisternis *van* moeite en strijd, van ellende en zonde, van nood en dood. Hij laat ons leven in het licht, dat opgaat in Abrahams zaad, in Christus' geboorte, uit de donkerheid van Golgota en van het geopende graf onzes Heilands. Hij laat ons het licht van verzoening, verlossing, vertroosting en hoop schijnen, van schuldvergifenis en aanneming tot kinderen, van liefde en gemeenschap. Hij laat ons het licht schijnen in de historie der volken, in de beroeringen der tijden, in de verwickelingen van de verhoudingen tusschen menschen en menschen.

Bij dit licht kunnen we zien en arbeiden. Bij dit licht kunnen we verwachten en moed houden, volharden en lijden.

En Zijn Woord is een lamp voor onzen *voet*. Neen, we weten niet aanstonds en alles, wat wij doen moeten; maar van schrede tot schrede, van dag tot dag, van moeite tot moeite, van nood tot nood, van strijd tot strijd, van taak tot taak, vergezelt ons dit Woord des Heeren en leert Hij ons Zijn wegen. Hij laat ons niet verlegen, maar Hij geeft ons te kennen den wil des Vaders in Christus Jezus over ons. Voet voor voet mogen wij voorttreden, zoo wij letten op het Woord des Heeren, en van schrede tot schrede blijft Zijn licht ons bij.

Daarom zullen wij biddend worstelen om de genade, dat wij mogen blijven bij het Woord des Heeren.

Dàn zullen wij wandelen in het licht. Dan zullen wij het pad des Heeren houden. Dan zullen wij in het leven den weg weten. Dan zullen wij in leven en sterven niet omkomen, maar standhouden en voorttreden. Dan zullen wij in het pad naar de toekomst des Heeren blijven. En onze voeten zullen in het einde staan in de poorten van Jeruzalem.

"Maak mijn voetstappen vast in uw Woord, en laat geen ongerechtigheid over mij heerschen!"

Zoo zij en blijve onze bede ook in het jaar 1914!

UW WEG OP DE AARDE. [Ps. 67:3]

Nieuwjaar 1915.

Opdat men op de aarde Uw weg kenne!

Psalm 67:3.

Wij moeten voort, zoolang God het wil.

Het leven vernieuwt zich met het nieuwe jaar. Het duldt geen stilstaan. We mogen en we kunnen er ons niet aan onttrekken. We dragen mee de verantwoordelijkheid voor onszelf en al het onze; en voor Kerk en volk en menscheid; voor den tijd, waarin wij mogen leven en de omstandigheden, waarin wij ons bevinden.

Dit geldt van alle jaren, die we mee doorleven; het geldt ook van het gewichtige jaar 1915, dat we thans ingaan. Iets van dat jaar verstaan we; maar 't meeste verstaan we niet, en de Heere kan al onze berekeningen te schande maken. Wie weet, hoe reeds spoedig het leven heel anders voor ons staat dan wij thans verwachten. Het leven, — of de dood?

Zeker, we hebben ook inzichten, voornemens, plannen; we hebben een plaats, een kracht, een werk; we hebben richting en we gaan onzen weg.

Toch, — de Almachtige beslist over tijd en leven, en niet wij. Op *Zijn* wegen en paden komt het aan. *Zijn* weg is op de aarde in de wereld der menschen, in den gang der dingen, ook voor ons; en het komt er voor ons op aan, dat we *Zijn* weg kennen en gaan. Dan alleen is het leven voor ons vrede. Dan zullen wij het heil des Heeren zien en vinden. Dan zullen wij Hem naar Zijn Raad en wil op aarde dienen.

De weg des Heeren, de gebaande weg, moet allereerst in ons *hart* zijn, dan zullen we Zijn weg kennen en gaan, dien Hij voor ons leven geeft; dan zullen we kennen en gaan *Gods weg op aarde* voor het menscheijk leven, voor het leven van volk en Kerk, in den tijd, dien de *Heere* ons geeft.

Het leven is een moeilijke reis. Van de wieg naar het graf. Een reis, die vaak wel immer moeilijker schijnt te worden.

Niet slechts voor dezen of dien mensch, maar voor elk in 't bijzonder en voor het geheel.

De kleine, de eenvoudige, wiens levenszorg niet veel verder reikt dan zijn persoon, zijn huis, zijn brood, zijn handwerk, moge daardoor vele scherpe doornen minder hebben, — aan de andere zijde echter is zijn stoffelijk loon ook in dezelfde verhouding geringer; zijn kracht in den bestaansstrijd in den wedloop der menschen zooveel te zwakker; zijn tobben om een kleed, om brood en eere te houden zooveel te pijnlijker; het werk onzeker.

Maar ook zij, wier leven zich naar breeder deel ontplooiën mag; die niet slechts voor persoon, voor brood en huis, maar voor kerk en school, voor wetenschap en maatschappij, voor den voortgang van handel en nijverheid, voor staat en menscheid denken, zuchten, werken, leven moeten, mogen misschien minder door broodsgebrek bedreigd worden, naarmate zij te minder voor het brood hebben te leven; — scherper doornen, zwaarder stormen, ruwer kruisen hebben zij in den regel te doorstaan; minder rust, dieper smart is vaak hun deel. Zij tasten thans ook zoo in 't duister.

O, het leven is zoo moeilijk! Wie voelt dit thans niet?

En hoe verder op de reis, hoe meer de lasten zich dikwijls ophoopen!

Eerst hadt gij slechts uzelf; — nu ook uw huis.

Vroeger slechts uw kleine, — maar nu uw groote kinderen.

Uw goed vermeedert uw zorg.

Ieder jaar brengt meerder last. Ook stellig dit jaar 1915, waarvan gij den aanvang nog moogt beleven.

De oorlog blijft, als een wereldaardbeving, volken en maatschappij vernielen en bedriegen.

De lasten des lichaams vermenigvuldigen zich van jaar tot jaar ook voor u.

Immer nieuwe krankheden dreigen. Telkens glijdt de dood u voorbij. Hij komt in uw familie; in uw buurt; aan uw huis.

De dood.

Ja, die maakt u niet slechts den weg moeilijk, maar hij steekt zijn grijphand ook naar u uit. Hij slaat met zijn zeis en *moet* eindelijk ook u treffen.

Welke slag is voor u?

Elke slag kan het zijn.

Wat is het leven moeilijk!

Voor zwakken, voor zieken, voor wie in allerlei gevaren leven. Op het oorlogsveld ja; maar ook in den spoortrein; op de baren der zee; bij de machine; in de donkere eenzaamheid.

De dood driegt ieder uur, overal.

In elk geval vliegen wij hem met ieder jaar te gemoet.

Ook in het nieuwe jaar zal hij zijn tienduizenden slachtoffers weer ophoopen.

Wij reizen, wij vliegen naar de eeuwigheid!

Naar de eeuwigheid!

Voor God zullen wij weldra verschijnen. We zullen rekenschap moeten geven. We zullen geoordeeld worden naar wat in het lichaam, in het leven geschied is. Naar wat wij in het menschenleven gedaan hebben, hetzij goed, hetzij kwaad. We zullen maaien, wat wij gezaaid hebben. Het eeuwige leven; of verdrukking en benauwdheid.

Wat *zijt* gij? Wat *wordt* gij? Wat *doet* gij?

Dat zijn de hoogste levensvragen, waarbij de vragen: Wat *hebt* gij? Wat *eet* gij? Waar *woont* gij?" van geringe beteekenis zijn.

Wat is het leven dan toch moeilijk!

Ziel en lichaam, tijd en kracht, gedachte en woord, omgang en arbeid, geld en goed, zelfs de geringste beweging der handen, — *alles* te besteden voor Gods aangezicht; te zaaien, waar wij in den dag des oogstes zouden willen maaien.

Hoe grooter ons bezit en hoe breder onze kring is; hoe hooger onze positie staat; hoe verder onze invloed reikt; hoe meer menschen met ons in aanraking komen; hoe nauwer wij met de gebeurtenissen in betrekking staan; — *des te ontzaglijker* wordt de beteekenis van ons leven.

Want in dat alles zullen wij geoordeeld worden.

Wie baant ons dan door dit leven den weg?

O, wie op zichzelf vertrouwt, is *een dwaas*. Hij toont wel, geen *beseft* te hebben van de beteekenis der jaren; van het gevaarlijke van ons reispad; van onze menschenlijke nietigheid; van den zwaren tijd; van het ontzettend oordeel Gods.

Wie baant ons den weg?

Het Woord des Heeren antwoordt ons: *Welgelukzalig is de mensch, wiens sterkte in U is;*

in welker hart de gebaande wegen zijn" Wij moeten Gods weg op de aarde, Zijn weg voor ons, kennen en kiezen met ons hart. Die weg moet in ons hart zijn.

Verstaan wij dat, mijn lezer?

De gebaande wegen moeten *in ons hart zijn*. Wij moeten ze niet banen.

Wij *kunnen* ze niet banen. Niet een *jaar* vooruit. Niet een *dag* vooruit. Niet een *oogenblik* te voren.

Wij kunnen wel *slim* zijn. Wij kunnen wel wat met *geld* doen. Wij kunnen wel *dringen*, en *duwen*. Wij kunnen wel eens een *doel* bereiken.

Maar daarmee *banen wij onzen weg niet!*

Daarmee maken wij vaak *kromme* wegen. Daarmee *bederven en verwarren* wij hoe langer hoe meer. Daarmee *verdwalen* wij voor eeuwig. Daarmee stapelen wij licht *onrecht op onrecht*. Daarmee vergaderen wij ons een *schat van toorn* tegen den dag van Gods rechtvaardig oordeel.

Zeker, wij *moeten* leven. Tijd en kracht *besteden*. Wij moeten *jagen* naar een doelwit. Maar wij moeten er van doordrongen zijn, dat wij, zoo we dit alles niet *met het rechte hart* doen, regelrecht in het vuur loopen, dat ons verteren zal; naar den eeuwigen afgrond.

Slechts hij, wiens sterkte in den Heere is, die Gods weg op de aarde zoekt, die draagt in het harte den gebaanden weg.

Die *God* tot zijn deel, tot zijn sterkte zoekt. Den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus. Den God aller genade.

Wie in Jezus Christus de gave Gods mag zien, zoeken en omhelzen, en zichzelf in Jezus' Naam met al wat hij is, en heeft, en doet, en ontmoet, *Gode* mag overgeven en aanbevelen.

Die kiest de welgebaande wegen.

Die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen. Hij zal in den donkeren tijd leven in het licht. Zijn arbeid zal niet ijdel zijn in den Heere. Ook in het dal van de doods-schaduw zal hij geen kwaad vreezen.

De Heere zal hem bewaren van *alle* kwaad; zijne *ziel* zal Hij bewaren; zijn *uitgang* en zijn *ingang*.

Van nu aan en *tot in eeuwigheid*.

Heere! maak mij Uw wegen bekend; leer mij Uw paden; leid mij in Uw waarheid en leer mij, want Gij zijt de God mijns heils; U verwacht ik den ganschen dag!

Die bede moet leven in ons, opdat de gebaande weg Gods in ons hart zij. Opdat wij *den weg Gods op aarde* voor heel het menschenleven mogen kennen en gaan in het nieuwe levensjaar.

Gods weg op aarde moet gekend worden. Die weg is *heil* voor de natiën, voor de volken. Zoo die *weg Gods* gekend mag worden en betreden als *Zijn weg*, niet slechts als Zijn weg naar den hemel, maar ook als Zijn weg op de aarde, Zijn weg voor het leven op de aarde, dan zal Zijn *heil* worden gevonden. Dan zullen de kluisters der Heidenen en Mohammedanen breken. Dan zal het goddelijk licht in Christus hen bestralen door de genade en naar de belofte des Heeren. Dan zullen de natiën, de volken, vrede, vrijheid en weldadigheid vinden. Dan zal het leven in het rechte spoor komen en gezegend worden in vrede. Dan zullen de vorsten met eer worden gekroond en de volken door gerechtigheid verhoogd. Dan zal er hulp zijn voor den ellendige, die daar roept. Dan zal er uitkomst gevonden worden uit allerlei nood.

Maar die weg moet daarom als Gods weg worden *aangewezen*. Voor dien weg Gods moet allereerst worden *gepleit*. Het licht van het *Woord Gods* moet opgeheven worden,

om dien weg te verlichten en te doen uitkomen.

Die weg *is* er. *Gods* weg, en niet een weg van menschen. *Gods* weg, waarin Hij als *God* wordt erkend, geloofd, geëerbiedigd, gehoorzaamd, gediend.

De Heere God moet gediend worden in het richten der volken. Hij moet de natiën leiden. Voor Hem moeten ze daarom worden opgeroepen. Voor Zijn weg moeten ze worden gezet.

Hier is de roeping voor wie Hem belijden, voor Zijn volk, voor de Gemeente van Christus.

Maar daarom is de oprichting van dat volk, van die Gemeente noodig. De Heere moet *Zijn aanschijn* over haar doen lichten. Hij moet over haar komen in Zijn genade, in Zijn gunst. Haar weder levend maken. Haar Zijn Woord ontsluiten. Haar zetten in het licht van Zijn eigen Woord. Haar voor Zich doen buigen als haar God. Voor Zijn aangezicht moet zij komen; onder Zijn oogen, in Zijn goddelijk licht. En alzoo in het diep besef, dat de Heere, haar God, spreekt. Zij moet Zijn stem in Zijn roeping verstaan. En zoo moet zij *Zijn weg op aarde* onderscheiden; Zijn weg voor zichzelf; en voor alle leven; voor de volken, voor de natiën.

Er moet doorbreking komen tot bekeering. Een waarachtig bukken voor onzen God. In onze verlossing en zaliging. En in heel ons leven. En in een willig zijn tot den weg des Heeren op de aarde. Een arbeid, beslist, standvastig, onbewegelijk, in de ontfermingen *Gods*, om den weg des Heeren op de aarde te verlichten en het leven tot dien weg te roepen.

Dan daagt een betere dag.

Dan komen de weldaden des Heeren ten goede.

Dan zal de Heere verhooren.

Dan breekt met kracht het opgeheven Woord *Gods* in de wereld door.

Dan zal God de Almachtige allereerst Zijn eere hebben, Zijn recht als *God* onder de menschen.

Dan zal er hulpe dagen voor den ellendige, uitkomst uit duizend nooden.

Dan zullen de volken, de natiën God loven, uitgeleid uit de verwarring hunner eigendunkelijkheid.

De volken, altemaal!

O, er *zijn* nog rijke weldaden.

Er *is* nog hope.

Maar niet, zoo wij het verzondigen; door miskennis van *Gods* weg op aarde; door *Zijn* eer niet boven alles te stellen; door niet willig te zijn om voor Hem dienstbaar te bukken; door verzaking van onze heilige roeping.

Zij er doorbreking voor den Heere onzen God!

In Zijn Gemeente allereerst!

En zij er daarom *gebed*; het gebed der beschaming, der droefheid, der schuldbelijdenis, der verootmoediging, der bekeering.

Zij er smeeking om genade; om het licht van des Heeren Aangezicht!

God zij ons *genadig*!

En Hij zegene ons!

Hij doe *Zijn aanschijn* aan ons lichten!

Opdat men *op de aarde Uw weg* kenne! Onder alle Heidenen *Uw Heil*!

De *volken* zullen U, o God! loven; de volken, allemaal, zullen U loven!

De *natiën* zullen zich verblijden en juichen, omdat *Gij* de volken zult richten in rechtmatigheid; en de natiën op de aarde, die zult *Gij* leiden.

De volken zullen U, o God, loven!

De volken, allemaal, zullen U loven.